

การศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

โดย

นางสาวเปรมฤดี แซงยี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

โดย

นางสาวเปรมฤดี แซ่งยี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

A STUDY OF THE NEW WORD IN ROYAL INSTITUTE DICTIONARY OF NEW WORDS

By

Miss Premrudee Sengyee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Arts Program in Thai

Department of Thai

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2014

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคำศัพท์
ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน” เสนอโดย นางสาวเปรมฤดี แซงยี่ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปานใจ ชารัทศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล เทศทอง

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุวิวัฒนา เลี่ยมประวัตติ)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลยา ช้างขวัญยืน)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล เทศทอง)

...../...../.....

53202207 : สาขาวิชาภาษาไทย

คำสำคัญ : คำ, พจนานุกรมพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

เปรมฤดี เสงี่ยม : การศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. อาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ ผศ.ดร.อุบล เทศทอง. 115 หน้า.

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างคำ การจัดหมวดหมู่ทางความหมาย การนิยาม
ความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่และ สภาพสังคมไทยที่สะท้อนจากคำศัพท์ใน
พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการสร้างคำ ปรากฏ 6 รูปแบบ คือ คำประสม คำประสาน
คำซ้อน คำซ้ำ การใช้ตัวย่อหรืออักษรย่อ และคำยืม การจัดหมวดหมู่ทางความหมายของคำแบ่ง
ออกเป็น 4 หมวด คือ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์
หมวดคำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ และหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ
บุคคล รูปแบบการนิยามความหมายปรากฏ 4 รูปแบบ คือ การอธิบาย การให้ข้อมูลของคำ การให้
รายละเอียดของคำเพิ่มเติม และการอ้างอิงคำในพจนานุกรมเดียวกัน โครงสร้างการนิยามความหมาย
คำศัพท์ที่ปรากฏ คือ โครงสร้างแบบเดี่ยวและโครงสร้างแบบประสม สภาพสังคมไทยที่สะท้อนจาก
คำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า คำใหม่ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงการ
เปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในช่วงระยะเวลาที่จัดเก็บคำศัพท์ คำศัพท์ที่สะท้อนสภาพสังคมไทย เช่น
คำศัพท์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ เพศสภาพ

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2557

ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1.

2.

52202207 : MAJOR : THAI

KEY WORD : WORD, ROYAL INSTITUTE DICTIONARY OF NEW WORDS

PREMRUDEE SENGYEE : A STUDY OF THE NEW WORD IN ROYAL INSTITUTE DICTIONARY OF NEW WORDS. THESIS ADVISORS: ASSOC. PROF. CHURAIRAT LAKSANASIRI. ASST. PROF. DR. UBOL TEDTONG. 115 pp.

This Thesis aims to study word formation, meaning classification, and word definition in the Royal Institute dictionary of new words; and the state of Thai society which is reflected in those new words in the dictionary.

The results show that there are 6 forms of word formation: compound words, complex word, synonymous compound, reduplications, abbreviations, and loan words. Meaning classification is divided into 4 groups: words about nature, words about human beings and their behavior, words about human mind, emotions, and thoughts of, words about human relationships. Meaning definition is classified into 4 types: explanation, word information, word detail, and word reference. The word structures which appear in the dictionary are a single structure and a mixed structure. In regard to the social state of society, some new words really reflect to social change in Thai society while collecting words about politics, economics, and gender.

Department of Thai

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2014

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยเพราะความเมตตาของ รองศาสตราจารย์ จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบล เทศทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ ประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลยา ช่างขวัญยืน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรู้ มอบโอกาสให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนคำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย อีกทั้งยังได้สละเวลาในการให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณอาจารย์กัณฑ์อเนก จารุรักษา ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขบทความย่อภาษาอังกฤษ ทำให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ได้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและระลึกในความเมตตาและความปรารถนาดีของคณาจารย์ทุกท่านที่ได้มอบให้แก่ผู้วิจัยทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ลูกขอกราบผู้ให้ชีวิต คือ คุณพ่อ นวล แซงยี และคุณแม่ ปัทมา แซงยี ที่ได้เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา คอยห่วงใยและให้กำลังใจในยามที่ท้อแท้เสมอมา จนเกิดกำลังใจทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จ และขอขอบคุณสินีนาฏ แซงยี น้องสาวที่คอยสอบถามและให้กำลังใจเสมอมา

ขอขอบคุณในน้ำใจแห่งกัลยาณมิตร พี่ป๊อบ พี่ตา ต่อ แต่ น้องบ๊ิก น้องแตง น้องปลา น้องปอ เพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโท ที่มอบความปรารถนาดี มอบมิตรจิตต่อกัน คอยช่วยเหลือ แนะนำ ทั้งในเรื่องการเรียนและการทำงาน ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานที่โรงเรียนยอเซฟอุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ได้ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา จนทำให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
สมมติฐานของการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษาและอักษรย่อ.....	6
วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพจนานุกรม.....	10
ความหมายของพจนานุกรม.....	10
ลักษณะโดยทั่วไปของพจนานุกรม.....	11
การเก็บคำในพจนานุกรม.....	11
พัฒนาการของพจนานุกรมไทย-ไทย.....	12
ความรู้เกี่ยวกับพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	14
ขอบเขตและวิธีใช้พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	15
ความสำคัญของพจนานุกรม.....	23
การสร้างคำ.....	23
การแบ่งหมวดหมู่ทางความหมาย.....	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 การสร้างคำและหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์	
ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	39
การสร้างคำในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	39
คำประสม.....	39
คำประสาน.....	40
คำซ้อน.....	40
คำซ้อนเพื่อความหมาย.....	41
คำซ้อนเพื่อเสียง.....	42
คำซ้ำ.....	43
การใช้ตัวย่อหรืออักษรย่อ.....	44
คำยืม.....	44
การทับศัพท์.....	44
การบัญญัติศัพท์.....	45
การยืมแปล.....	46
การยืมปน.....	46
หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์	
ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	48
หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ.....	48
หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์.....	52
หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า.....	55
หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล.....	57
4 การศึกษาการให้คำนิยามศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	69
รูปแบบของการนิยามความหมายในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	69
การอธิบาย.....	69
การให้ข้อมูลของคำ.....	72
การให้รายละเอียดของคำเพิ่มเติม.....	81
การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน.....	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
โครงสร้างของการนิยามความหมาย	
ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	84
โครงสร้างเดี่ยว.....	84
โครงสร้างประสม.....	85
5 การศึกษาสภาพสังคมไทยที่สะท้อนจากคำศัพท์	
ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	90
สภาพเศรษฐกิจ.....	90
สภาพการเมืองการปกครอง.....	92
เพศสภาพ.....	94
การติดต่อสื่อสารในสังคม.....	96
ศาสนาและความเชื่อ.....	101
กิจกรรมการเรียนรู้.....	103
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	107
สรุปผลการศึกษา.....	107
อภิปรายผล.....	111
ข้อเสนอแนะ.....	113
รายการอ้างอิง.....	114
ประวัติผู้วิจัย.....	115

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การจัดเก็บคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	7
2 การจัดเก็บคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	8
3 จำนวนของหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.....	62
4 จำนวนของหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3.....	64

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าของสังคมไทยในปัจจุบันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายด้าน เช่น เทคโนโลยี การสื่อสาร สภาพสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในสังคม โดยเฉพาะปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการสื่อสาร คนในสังคมเลือกใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารได้อย่างหลากหลายและรวดเร็ว เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารนอกเหนือจากสื่อและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แล้ว สิ่งสำคัญที่สุดในการสื่อสารของคนในสังคมคือภาษา

ภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุด และเป็นเครื่องมือที่ใช้ติดต่อสื่อสารกับคนในชาติทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ภาษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ความเป็นอยู่ของคน รวมถึงภาษาย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน¹ การเปลี่ยนแปลงทางภาษารูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ภาษาไทยในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด มีคำที่เกิดความหมายใหม่ การประดิษฐ์คำใหม่ หรือการที่คำจำนวนหนึ่งหายไปจากภาษาซึ่งลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในภาษาไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

การเปลี่ยนแปลงของภาษาจึงถือเป็นลักษณะธรรมชาติของภาษาที่เป็นกลวิธีในการทำให้ภาษาคงอยู่ในสังคม ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางภาษา เช่น เกิดการแปรเสียง เกิดการเปลี่ยนเสียง เกิดการประสมคำ เกิดการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งคำ เกิดการแปรความ เกิดการเปลี่ยนความหมาย เกิดจากการนำคำภาษาอื่นมาใช้ และเกิดการคิดตั้งคำขึ้นใหม่² นอกจากนี้ยังพบว่า ภาษามีการเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ อีก เช่น การเกิดศัพท์เฉพาะกลุ่ม เฉพาะวงการ การประดิษฐ์ศัพท์ใหม่ และการรับเอาคำศัพท์จากภาษาอื่นมาใช้อย่างกว้างขวางในลักษณะการทับศัพท์ จากการศึกษาข้อมูลการใช้คำศัพท์พบลักษณะ

¹ กาญจนา นาคสกุล, “ความเปลี่ยนแปลงและแนวทางการอนุรักษ์ภาษาไทยในยุคข่าวสาร,” สารสถาบันภาษาไทย 1, 3 (ตุลาคม-ธันวาคม 2537): 25-27.

² ผอบ โปษกฤษณะ, ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2538), 19 - 42.

ของภาษาที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การออกเสียงให้แปลกไปจากคำปกติ การใช้คำสแลง การสร้างคำใหม่ ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเปลี่ยนแปลงของภาษา แม้ว่าคำบางส่วนจะเป็นคำที่เกิดขึ้นและหมดความนิยมไปอย่างรวดเร็ว แต่ลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์ภาษาไทย คำที่เกิดขึ้นสามารถนำไปวิเคราะห์ถึงความก้าวหน้าและความไม่หยุดนิ่งของการใช้ภาษา รวมถึงเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของสังคมช่วงเวลาต่างๆในอดีตได้จากปรากฏการณ์ดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้รวบรวมคำลักษณะข้างต้น จัดทำเป็นพจนานุกรมใช้ชื่อว่าพจนานุกรมคำคะนอง พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2543 โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นหนังสืออ้างอิงสำหรับนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจได้ศึกษาประวัติศาสตร์ภาษาไทยและเพื่อใช้เสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร³ จากการรวบรวมและจัดทำพจนานุกรมคำคะนองข้างต้นแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของการจัดเก็บคำนอกเหนือจากคำภาษามาตรฐานที่จัดเก็บอยู่แล้วในรูปแบบของพจนานุกรม

การจัดทำพจนานุกรมถือเป็นหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถาน ดังที่ วัลยา ช่างขวัญยืน⁴ กล่าวไว้ในการใช้พจนานุกรม ถึงการชำระและปรับปรุงโดยเริ่มจากพจนานุกรมฉบับ พ.ศ. 2470 และดำเนินการมาจนเสร็จพิมพ์ครั้งแรกในชื่อว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ต่อมาได้ปรับปรุงให้ทันสมัยและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2525 ใช้ชื่อว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ซึ่งมีการพิมพ์ต่อเนื่องมาจนถึงครั้งที่ 6 พ.ศ. 2539 พจนานุกรมฉบับที่ใช้อ้างอิงและเป็นหลักฐานในการกำหนดอักขรวิธีและการอ่านภาษาไทยปัจจุบัน ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2556

กล่าวได้ว่าพจนานุกรมมีความสำคัญต่อภาษาไทยเป็นอย่างมากในด้านการใช้ภาษาไทยและการศึกษาภาษาไทย ดังที่ นิตติ กลีโกศล⁵ กล่าวว่า พจนานุกรมเป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับคำและวลีและเรียบเรียงไว้ตามลำดับอักษร ตัวสะกดที่ถูกต้อง การอ่านออกเสียง ชนิดของคำ ความหมาย หรือคำจำกัดความของคำ ประวัติของคำ วิธีการใช้คำ ฯลฯ เพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของคำได้ดียิ่งขึ้น การจัดทำและจัดเก็บรวบรวมคำศัพท์ขึ้นเป็นพจนานุกรมจึงเป็นการบันทึกความเปลี่ยนแปลงของภาษาในแต่ละยุคแต่ละสมัย

³ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **พจนานุกรมคำคะนอง** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543) , คำนำ.

⁴ วัลยา ช่างขวัญยืน, “การใช้พจนานุกรม,” ใน **การใช้ภาษาไทย**, จุไรรัตน์ ลักษณะศิริและบาหยัน อิมสารานู, บรรณาธิการ (นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547), 3.

⁵ นิตติ กลีโกศล, “วิถีชีวิตไทยในหนังสืออักษรภิกษานศรับท์ของหมอบรัดเลย์,” **โดมทัศน์** 23, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2545): 36.

การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ต้องพัฒนาและปรับปรุงพจนานุกรมให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เนื่องจากภาษามีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างมากและรวดเร็ว การเก็บบันทึกภาษาที่เกิดขึ้นใหม่และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น หน่วยงานของราชบัณฑิตได้แต่งตั้งคณะกรรมการชื่อว่า “คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมภาษาไทยปัจจุบัน” เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2548⁶ ประกอบด้วยบุคคลในสาขาวิชาต่างๆ ดังนี้ กองวิทยาศาสตร์ กองธรรมศาสตร์และการเมือง กองศิลปกรรม และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง โดยรวบรวมคำจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ รายการวิทยุ และวิทยุโทรทัศน์ ทำหน้าที่รวบรวมคำในภาษาไทยที่เกิดขึ้นใหม่ คำที่เปลี่ยนแปลงความหมายไปจากเดิม หรือคำที่เปลี่ยนแปลงการใช้ในบริบทใหม่ รวมทั้งคำที่ใช้มานานแล้วแต่ยังไม่ได้บรรจุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

การจัดทำพจนานุกรมคำใหม่ของราชบัณฑิตยสถานจึงเกิดขึ้นเพื่อรับความเปลี่ยนแปลงทางภาษาดังกล่าว ดังที่ ชัยอนันต์ สมุทวณิช⁷ กล่าวไว้ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 ว่า “คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมภาษาไทยปัจจุบัน” มีหน้าที่จัดทำพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลคำใหม่ต่างๆ และบันทึกคำเหล่านั้นไว้เป็นหลักฐาน แสดงการเกิดและการเปลี่ยนแปลงคำในสังคมไทยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเรื่องคำและที่มาของคำต่อไป นับตั้งแต่เริ่มจัดทำถึงปัจจุบัน พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์ออกมาจำนวน 3 เล่ม ประกอบด้วย พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 และ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3

พจนานุกรมคำใหม่ที่เกิดขึ้นถือเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เป็นการบันทึกคำและสำนวนที่เกิดขึ้นและใช้ในสังคมไทย ดังที่ ไพลิน รุ่งรัตน์ กล่าวว่า

การจัดทำพจนานุกรมคำใหม่แสดงให้เห็นว่า ราชบัณฑิตยสถานนี้ทำงานได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ต่อต้านการเกิดขึ้นของคำใหม่ๆ ้วยรุ่นเองเมื่อเห็นพจนานุกรมเล่มนี้เขาก็น่าจะมองเห็นความจริงของภาษาชัดเจนขึ้น คำต่างๆ ที่บรรจุไว้ในพจนานุกรมคำใหม่ล้วนแสดงให้เห็นที่มาและความหมายของคำ ทำให้เห็นความสามารถในการสร้างคำใหม่ ๆ ของคนรุ่นใหม่และคนในสังคม ภาษาที่มีการเกิดใหม่ตลอดเวลาย่อมเป็นภาษาที่มีชีวิตและไม่ม้วยตาย⁸

⁶ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 (กรุงเทพฯ: แม็ค, 2550), คำนำ.

⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁸ ไพลิน รุ่งรัตน์. “ภาษาไทยของเด็กรุ่นใหม่ผิดที่ใคร ผู้ใหญ่หรือเด็ก,” ใน ยารัก(ภ)าษาไทย, ศุภร์สร้าง ถิ่นนาเสถียร, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : ณ เพชรสำนักพิมพ์, 2554), 168.

การเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน สามารถแบ่งประเภทของคำศัพท์ที่ปรากฏ ได้ 4 รูปแบบ คือ 1. คำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แต่มีความหมายเปลี่ยนไป 2. คำศัพท์ที่มาจากภาษาต่างประเทศ 3. คำศัพท์ที่เกิดจากการสร้างคำใหม่ขึ้นในสังคมไทยด้วยวิธีการต่างๆ และ 4. คำศัพท์ที่ใช้อยู่ในสังคมแต่ไม่ได้รับการบันทึกไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (คำเก็บตก)

จากข้อมูลการจัดเก็บคำในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ในช่วงต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษารูปแบบของการสร้างคำ หมวดหมู่ทางความหมาย การนิยามความหมาย และสภาพของสังคมไทยที่สะท้อนจากคำศัพท์ การศึกษาดังกล่าวมีผู้ที่ศึกษาตามในแนวทางข้างต้น เช่น รัชณี ศิริไสยาสน์⁹ ศึกษาเรื่องการสร้างคำและความหมายของคำสแลงในพจนานุกรมฉบับมติชน ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย¹⁰ ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เสาวรสมนต์วิเศษ¹¹ ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกันในพจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จากการศึกษาในประเด็นข้างต้นที่กล่าวมาเป็นการศึกษาจากข้อมูลในพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ แต่ยังไม่เคยมีผู้ศึกษาที่ศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ผู้วิจัยจึงใช้หลักการและแนวทางจากการศึกษาข้างต้นมาเป็นแนวทางวิเคราะห์ข้อมูลของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษามีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการสร้างคำในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
2. เพื่อศึกษาหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
3. เพื่อศึกษาการนิยามความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
4. เพื่อศึกษาสภาพสังคมของไทยที่สะท้อนจากคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

⁹รัชณี ศิริไสยาสน์. “การศึกษาการสร้างคำและความหมายของคำสแลงในพจนานุกรมฉบับมติชน” (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551).

¹⁰ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย, “วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525” (ปริญญาพนินธ์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2532).

¹¹เสาวรสมนต์วิเศษ, “การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกันในพจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542” (ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555).

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ศึกษาคำในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ.2553

1.2 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2552

1.3 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2554

การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของคำที่ใช้ในการศึกษามาจากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3 ประกอบด้วย การสะกดคำ ชนิดของคำ ความหมาย การยกตัวอย่าง และรายละเอียดอื่นๆ ของคำ มาจากข้อมูลที่ปรากฏจากทั้ง 3 เล่มข้างต้นเท่านั้น

2. การเก็บรวบรวมคำศัพท์เพื่อใช้ในการศึกษา เก็บรวบรวมทั้งคำตั้งและลูกคำ โดยศึกษาทั้ง คำตั้งและลูกคำ และนับจำนวนของคำศัพท์ทั้งคำตั้งและลูกคำ ดังนี้

2.1 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 พบคำตั้งและลูกคำ จำนวน 1,324 คำ

2.2 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 พบคำตั้งและลูกคำ จำนวน 939 คำ

2.3 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 พบคำตั้งและลูกคำ จำนวน 959 คำ

การศึกษาข้อมูลของคำศัพท์ การจัดเก็บคำ การสร้างคำ หมวดหมู่ทางความหมาย การนิยาม ความหมาย และการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย ใช้ข้อมูลที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่เท่านั้น

สมมติฐานของการศึกษา

1. รูปแบบของการสร้างคำที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นการสร้างคำในลักษณะการประสมคำเป็นส่วนใหญ่

2. หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ส่วนใหญ่เป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวของมนุษย์

3. การให้นิยามความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นการให้คำนิยามโดยให้ความหมายและยกตัวอย่างการใช้คำเป็นส่วนใหญ่

4. คำศัพท์ใหม่ที่บันทึกในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมคำศัพท์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พจนานุกรมคำใหม่ หมายถึง หนังสือสำหรับค้นคว้าความหมายของคำ จัดเรียงคำตามลำดับตัวอักษร จำนวน 3 เล่ม คือ

1.1 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ.2553

1.2 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2552

1.3 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2554

2. คำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ หมายถึง คำศัพท์ประกอบด้วย คำตั้งและลูกคำที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1, 2 และ 3 โดยมีการรวบรวมเรียงตามลำดับตัวอักษร

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษาและอักษรย่อ

1. ล. หมายถึง ลำดับที่ของพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

1.1 ล. 1 หมายถึง พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1

1.2 ล. 2 หมายถึง พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2

1.3 ล. 3 หมายถึง พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3

2. น. หมายถึง ลำดับของหมายเลขหน้าในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

3. ล. ... น. ... หมายถึง ลำดับที่ของพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน และลำดับของหมายเลขหน้าในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เช่น

ล. 1 น. 12 หมายถึง พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 หน้า 12

ล. 3 น. 110 หมายถึง พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 หน้า 110

4. พจน. 42 หมายถึง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

5. คมม. หมายถึง คำที่มีความหมายเหมือนกัน

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพจนานุกรม เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับคำในพจนานุกรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำและการศึกษาคำในพจนานุกรม

2. การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

2.1 จัดเก็บคำจากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

2.1.1. พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2553 พบคำตั้งและลูกคำจำนวน 1,324 คำ

2.1.2. พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 พบคำตั้งและลูกคำจำนวน 939 คำ

2.1.3. พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2554 พบคำตั้งและลูกคำจำนวน 959 คำ

2.2 รวบรวมคำจากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยจัดเก็บในรูปแบบของตาราง ประกอบด้วยลำดับที่ของคำ คำศัพท์ ลำดับความหมาย ชนิดของคำ และความหมายของคำ รวมทั้งข้อมูลอื่นๆ ของคำ เช่น ตัวอย่างการใช้คำ คำที่มีความหมายเหมือนกัน ที่มาของคำ ฯลฯ โดยเรียงลำดับก่อนหลังตามที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการจัดเก็บคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ที่	คำศัพท์	ลำดับความหมาย	ชนิดของคำ	ความหมาย-ข้อมูลของคำ
34.	คาราโอเกะ	1	น.	แผ่นซีดีบันทึกทำนองเพลงที่มีเนื้อร้องเพื่อให้ร้องตามได้ เช่น <i>เขาชอบร้องคาราโอเกะเพราะจำเนื้อเพลงไม่ได้</i> , คมม. เกะ, โอเกะ.
		2		สถานที่ ร้านอาหาร ที่มีบริการให้ลูกค้ำร้องเพลงที่มีเนื้อร้องให้ร้องตามได้ เช่น <i>งานวันเกิดของฉันปีนี้จะจัดที่คาราโอเกะใกล้บ้าน</i> , คมม. เกะ, โอเกะ.
		3		ชุดอุปกรณ์ที่มีทำนองเพลงและมีเนื้อร้องให้ร้องตาม เช่น <i>ซื้อโทรทัศน์ตอนนี้มีโปรโมชันแถมคาราโอเกะด้วย</i> , คมม. เกะ, โอเกะ.
		4	ก.	ร้องเพลงตามแผ่นซีดีบันทึกทำนองเพลงที่มีเนื้อร้องให้ร้องตามได้ เช่น <i>วันหยุดฉันชอบชวนเพื่อนๆ มาคาราโอเกะที่บ้าน</i> . <i>คำนี้ทานข้าวแล้วคาราโอเกะกันที่บ้านฉันนะ</i> . คมม. เกะ, โอเกะ. (อ. karaoke).
				ล.1 น.31

2.3 การจัดเก็บคำตั้งและลูกคำ บันทึกคำตั้งและลูกคำแยกจากกัน และนับเป็นคนละคำ โดยจัดเรียงตามลำดับที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน การบันทึกคำที่เป็นคำตั้งจะบันทึกไว้ขีดตาราง และคำที่เป็นลูกคำจะบันทึกโดยย่อคำเข้ามาจากขอบตาราง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการจัดเก็บคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ที่	คำศัพท์	ลำดับความหมาย	ชนิดของคำ	ความหมาย-ข้อมูลของคำ
42.	กอดรัด (คำตั้ง)		ก.	ใช้มือ 2 ข้างโอบรอบผู้ใดผู้หนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้แน่นกับอก เช่น <i>นักมวยคู่นี้ไม่ค่อยต่อยกันเลย เอาแต่กอดรัดกันจนกรรมการต้องเข้ามาแยก.</i>
				ล.2 น.7
43.	กอดรัดพืดเหวี่ยง (ลูกคำ)	1	ก.	กอดรัดและพยายามจะจับอีกฝ่ายหนึ่งทும் เช่น <i>นักมวยปล้ำคู่นี้กอดรัดพืดเหวี่ยงกันเต็มที่ยังไม่มีฝ่ายใดเพลี่ยงพล้ำ.</i>
				ล.2 น.7
		2	ก.	กอดรัดในเชิงซู้สาวอย่างเมามัน เช่น <i>ใครเขาจะกอดรัดพืดเหวี่ยงกันอย่างไคร่ก็ไม่ใช่เรื่องที่เราจะไปยุ่งด้วย.</i>
				ล.2 น.7

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลคำศัพท์จากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลคำศัพท์ในเรื่องการสร้างคำของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลคำศัพท์ในเรื่องหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลคำศัพท์ในเรื่องการให้นิยามความหมายคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

3.5 การศึกษาคำศัพท์ที่สะท้อนสภาพสังคมไทย ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

4. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5. นำเสนอผลงานในรูปแบบวิทยานิพนธ์

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบจำนวนคำศัพท์และวิธีการจัดเก็บคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
2. ทำให้ทราบรูปแบบการสร้างคำ หมวดหมู่ทางความหมาย การนิยามความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
3. ทำให้เห็นสภาพของสังคมไทยโดยศึกษาจากคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
4. เป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบและคำศัพท์ของพจนานุกรมเล่มอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม การสร้างคำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพจนานุกรม

1.1 ความหมายของพจนานุกรม

ราชบัณฑิตยสถาน¹ ให้ความหมายของพจนานุกรมไว้ว่า พจนานุกรม คือ หนังสือว่าด้วยถ้อยคำ ในภาษาใดภาษาหนึ่งเรียงตามลำดับตัวอักษรโดยทั่วไปจะบอกความหมายและที่มาของคำเป็นต้นด้วย ประสิทธิ์ กาพย์กลอน² ให้ความหมายของพจนานุกรมว่า พจนานุกรม คือ คลังแห่งภาษาที่บันทึกเสียง คือ คำพูดและสัญลักษณ์ทางภาษา คือ ตัวหนังสือไว้เป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับตามอักษร สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาความรู้ทางภาษาใช้เป็นคู่มือหรือที่ปรึกษาทางภาษาได้สะดวก

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ³ ให้ความหมายของพจนานุกรมว่า พจนานุกรมมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Dictionary หมายถึง หนังสือที่ให้รายการคำหรือรายการศัพท์ โดยเรียงลำดับตามอักษรมีการให้ความหมายเป็นภาษาเดียวกับศัพท์หรือเป็นภาษาอื่นและมักจะบอกวิธีการออกเสียงไว้ด้วย

Longman Dictionary of Contemporary English⁴ ให้ความหมายของคำ Dictionary ไว้ว่า 1.a book that gives a list of words in alphabetical order and explains their meanings in

¹ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, 2546), 753.

²ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, “วิเคราะห์พจนานุกรมไทย,” วารสารมหาวิทยาลัยรามคำแหง 1, 2 (พฤษภาคม 2517): 30-31.

³ธีระพันธ์ ล.ทองคำ, รายงานผลการวิจัยเรื่องการทำพจนานุกรมไทย - ไทย : อดีต - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389 – 2533) (กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยในโครงการรณรงค์เพื่อภาษาและวรรณคดีไทยเนื่องในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระชนมายุครบ 36 พรรษาในปี พ.ศ. 2534 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), 1.

⁴Summers, Della, Longman Dictionary of Contemporary English (Harlow: Longman, 2003), 432.

the same language, or another language: a German-English dictionary 2. a book that explains the word and phrases used in a particular subject: a science dictionary.

1.2 ลักษณะโดยทั่วไปของพจนานุกรม

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ⁵ กล่าวว่า โดยทั่วไปพจนานุกรมมักประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

1. คำศัพท์หลัก คำตั้งหรือแม่คำ (main entry) ซึ่งเป็นแบบแผนของการสะกดการันต์ คำแต่ละคำ

2. บทนิยามศัพท์ (definition) ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การออกเสียง (pronunciation)

2.2 หน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical category)

2.3 ความหมาย (meaning) ทั้งความหมายตรง (denotative meaning) และความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย (connotative meaning)

2.4 การใช้ (usage) และขอบเขตของการใช้ (range of application)

2.5 ประวัติความเป็นมาของคำ (etymology)

2.6 การแบ่งพยางค์ในคำ (syllabification)

2.7 การสร้างคำใหม่จากรากศัพท์ (word derivation)

2.8 คำพ้องความหมาย (synonyms)

2.9 ภาพประกอบ (illustration)

พจนานุกรมแต่ละฉบับไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดครบทุกหัวข้อข้างต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดทำประเภทของพจนานุกรมและข้อจำกัดต่างๆ เช่น งบประมาณ เวลา

3. ศัพท์รอง ลูกศัพท์หรือลูกคำ (sub – entry) ซึ่งมีลักษณะของบทนิยามคล้ายคลึงกับบทนิยามของศัพท์หลัก

1.3 การเก็บคำในพจนานุกรม

พจนานุกรมเป็นคลังของคำในภาษา พจนานุกรมจึงเป็นแหล่งที่รวมคำที่ใช้ในภาษานั้นๆ ส่วนจะรวมไว้ในจำนวนหรือประเภทของคำมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้จัดทำพจนานุกรมนั้นๆ

⁵ธีระพันธ์ ล.ทองคำ, รายงานผลการวิจัยเรื่องการทำพจนานุกรมไทย - ไทย : อดีต - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389 – 2533), 2-3.

คุณหญิงสุรียา รัตนกุล⁶ กล่าวถึง คำที่บรรจุในพจนานุกรมว่า คำที่มีใช้ในภาษานั้นจะต้องบันทึกไว้ในพจนานุกรมแต่ก็คงมีคำจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้บันทึกไว้ด้วยเหตุที่เป็นคำสร้างใหม่ (neologism) ซึ่งยังตกลงกันแน่นอนไม่ได้ว่าจะให้มีความหมายอย่างไรหรือเป็นคำสแลงหรือเป็นคำต้องห้าม (taboo word) ซึ่งผู้รวบรวมพจนานุกรมไม่นำมาลงไว้เพราะเกรงจะหยาบคายหรืออาจเป็นเพราะความหลงหูหลงตา ในกรณีหลังนี้มักเป็นคำเฉพาะวงการแต่โดยทั่วไปแล้วหากภาษานั้นเป็นภาษาที่สำคัญ เช่น เป็นภาษาประจำชาติและคณะกรรมการที่จัดทำพจนานุกรมได้จัดทำด้วยความระมัดระวังพจนานุกรมนั้นก็จะครอบคลุมคำทั้งหลายที่มีใช้ในภาษานั้น

พจนานุกรมภาษาเดียวโดยส่วนมากเป็นพจนานุกรมภาษาประจำชาติหรือภาษามาตรฐาน ผู้จัดทำพจนานุกรมจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้มากเพราะมิใช่เพียงเก็บรวบรวมคำไว้เท่านั้น แต่ต้องให้นิยามความหมายของคำแต่ละคำไว้ด้วย การนิยามความหมายมิใช่เรื่องที่ทำได้ง่ายบางภาษาไม่มีพจนานุกรมภาษาเดียวหรือแม้แต่บัญชีรายการคำเพราะขาดผู้รู้ในภาษานั้น

คำที่ปรากฏในพจนานุกรมมีทั้งคำสรรพสิ่ง (object word) หรือคำที่เรียนรู้ความหมายได้ด้วยการชี้ (obscure definition) และคำไวยากรณ์ (functional word) คำที่เรียนรู้ความหมายได้ด้วยการชี้ส่วนมากเป็นคำนาม หากเป็นคำกริยาก็เป็นคำกริยาที่สามารถแสดงท่าทางออกมาเป็นรูปธรรมชัดเจนสามารถชี้ให้ดูได้ เช่น เดิน ยืน นอน กิน ส่วนคำไวยากรณ์ เช่น จะ แล้ว แต่ ก็ ชี เป็นคำที่ให้นิยามความหมายได้ยากเพราะไม่มีความหมายที่ได้ด้วยการชี้จะให้เป็นรูปชี้แจงด้วยประการใดๆก็ไม่ได้

2. พัฒนาการของพจนานุกรมไทย - ไทย

เปลื้อง ณ นคร⁷ กล่าวว่า พจนานุกรมไทยนั้นปรากฏเป็นครั้งแรกในหนังสือจินตามณีของพระโหราธิบดีในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แล้วมาปรากฏอีกครั้งหนึ่งในหนังสือศัพท์ทางวรรณคดีเสียเป็นส่วนใหญ่ ต่อมา มีชาวต่างประเทศ คือ หมอบรัดเลย์ ได้เรียบเรียงอักษรภิธานศรับท์พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2416 นับว่าเป็นเอกสารที่ได้รวบรวมคำในภาษาไทยไว้ได้มากที่สุด

วัลยา ช่างขวัญยืน⁸ กล่าวว่า คนไทยในอดีตมีพจนานุกรมใช้มาแล้วหลายฉบับ เช่น อดิกันนาริออฟเดอะไซแอมมิสแลงแควจ (A Dictionary of the Siamese Language) เรียบเรียงโดยเจ. คัสเวลล์ (J. Caswell) เมื่อพ.ศ. 2389 เป็นพจนานุกรมภาษาไทยแปลเป็นไทยที่เก่าที่สุด พจนานุกรมอีกเล่มหนึ่ง คือ หนังสือสัพพะพะจะนะ พาสาไท เป็นพจนานุกรม 4 ภาษาเล่มแรก ได้แก่

⁶สุรียา รัตนกุล, คุณหญิง, **อรรถศาสตร์เบื้องต้น** (นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล, 2544), 156-181.

⁷เปลื้อง ณ นคร, **พจนานุกรม** (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2544), คำนำ.

⁸วัลยา ช่างขวัญยืน, **การใช้พจนานุกรม**, 3.

ภาษาไทย - ละติน - ฝรั่งเศส - อังกฤษ เรียบเรียง โดย ชอง-บัปติสต์ ปาเลกัว (Jean-Baptiste Pallegoix) พิมพ์ที่กรุงปารีส เมื่อพ.ศ. 2397

ครั้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพจนานุกรมเกิดขึ้นหลายเล่ม เช่น อักขรวิธานศัพท์ (Dictionary of the Siamese) เป็นพจนานุกรมภาษาไทยเป็นไทย เรียบเรียงโดยหมอบรัดเลย์ชาวอเมริกัน พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2416 นอกจากนี้ยังมีคำภีร์สรรพพจนานุกรมโยค เป็นพจนานุกรมภาษาอังกฤษแปลเป็นภาษาไทย ผู้แต่งคือ แซมูเอลเจ. สมิท (Samuel J. Smith) เริ่มพิมพ์จำหน่าย เมื่อ พ.ศ. 2442 พิมพ์อยู่ 8 ปีจึงครบ 5 เล่ม และในปีพ.ศ. 2445 รัฐบาลไทยโดยกรมศึกษาธิการได้พิมพ์พจนานุกรม รศ. 120 ขึ้นโดยมีการบอกที่มาของคำยืมจากภาษาต่างๆ ด้วย

ราชบัณฑิตยสถาน⁹ กล่าวถึง พัฒนาการของพจนานุกรมไทย ดังนี้ ในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คนไทยยังไม่ได้จัดทำพจนานุกรมขึ้นใช้เอง พจนานุกรมไทยทั้งพจนานุกรมภาษาเดียวและพจนานุกรมหลายภาษาจะมีชาวต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น คนไทยทำหน้าที่แต่เพียงผู้ช่วยด้านภาษา (language assistant) เท่านั้น คนไทยเริ่มทำพจนานุกรมไทย-ไทย และพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2434 จึงอาจกล่าวได้ว่าคนไทยทำพจนานุกรมภาษาประจำชาติ (national language) ขึ้นใช้มาประมาณ 100 กว่าปีแล้ว และมีพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาโดยตลอด

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพจนานุกรมฉบับทางการ 2 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ. 2434 ซึ่งเป็นฉบับแรก และฉบับ พ.ศ. 2444 ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงใหม่ เป็นที่น่าสังเกตว่าในตอนแรกใช้คำว่า “พจนานุกรม” ซึ่งเป็นศัพท์บัญญัติ ตรงกับคำว่า “dictionary” ในภาษาอังกฤษ แต่ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “ปทานุกรม” ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สามารถสืบค้น ปทานุกรมได้ 3 ฉบับ ฉบับที่มีชื่อเสียงมากที่สุดและใช้อ้างอิงมากที่สุด แม้แต่วงวิชาการในสมัยปัจจุบัน คือ ปทานุกรมกรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470

การทำพจนานุกรมในสมัยแรก มีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้เป็นตำราสำหรับค้นคว้าหาความหมายของคำ และวิธีสะกดคำ คณะผู้จัดทำได้พยายามรวบรวมวิธีสะกดคำแบบต่างๆ ที่ใช้กันตามจริงในสมัยนั้นมาลงไว้ในพจนานุกรมทั้งหมด ศัพท์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏในพจนานุกรมมักเป็นศัพท์ทางศาสนาและวรรณคดีซึ่งคนส่วนมากไม่ทราบความหมาย นอกจากนี้ยังมีเหตุผลอื่นอีกด้วย เช่น คณะผู้จัดทำซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมศึกษาธิการส่วนมากเป็นเปรียญจึงไม่ได้ให้ความสนใจกับศัพท์ทั่วไปที่ใช้อยู่ใน

⁹ราชบัณฑิตยสถาน, *วิวัฒนาการของพจนานุกรมไทย* (นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2555), 32-33.

ชีวิตประจำวัน ซึ่งท่านเหล่านี้อาจคิดว่าไม่มีความจำเป็นต้องใส่ไว้ในพจนานุกรม เพราะคนไทยก็ทราบความหมายและวิธีสะกดคำดีอยู่แล้ว

ต่อมาวัตถุประสงค์ของการทำพจนานุกรมไทยฉบับทางราชการได้เปลี่ยนแปลงไป คือ นอกจากวัตถุประสงค์เดิมแล้ว ยังเพิ่มวัตถุประสงค์ที่จะวางมาตรฐานการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมที่สุดเข้าไปด้วย ดังนั้น แนวคิดทางด้าน “บรรยายหรือพรรณนาตามความเป็นจริง” (descriptive) จึงเปลี่ยนเป็น “วางมาตรฐานการใช้ที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม” (prescriptive)

ปัจจุบันพจนานุกรมไทยที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือพจนานุกรมที่ราชบัณฑิตยสถานได้รับมอบหมายให้ชำระและปรับปรุงจากพจนานุกรมฉบับ พ.ศ. 2470 ได้ดำเนินการมาจนแล้วเสร็จจัดพิมพ์ครั้งแรกในนามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ต่อมาได้ปรับปรุงให้ทันสมัยและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจัดพิมพ์เมื่อพ.ศ. 2525 ใช้ชื่อว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ซึ่งมีการตีพิมพ์ต่อเนื่องมาจนถึงครั้งที่ 6 พ.ศ. 2539 ต่อมาได้มีการชำระและปรับปรุงเป็นพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งพิมพ์ออกเผยแพร่ครั้งแรกในปีพ.ศ. 2546 เป็นพจนานุกรมที่ใช้อ้างอิงและเป็นหลักการกำหนดอักขรวิธีและการออกเสียงอ่านภาษาไทยฉบับปัจจุบัน

3. ความรู้เกี่ยวกับพจนานุกรมคำใหม่

3.1 ความเป็นมาของพจนานุกรมคำใหม่

ราชบัณฑิตยสถาน¹⁰ กล่าวถึง ความเป็นมาของพจนานุกรมคำใหม่ ดังนี้ พจนานุกรมที่ทางราชบัณฑิตยสถานได้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมคำที่ใช้ในภาษาไทย กำหนดการเขียนเพื่อให้เป็นแบบแผนที่ทำให้เกิดเอกภาพในการเขียนภาษาไทย บอกลีเสียงคำอ่านบางคำและระบุหน้าที่ของคำ จัดทำคำแปลความหมายและบอกที่มาของคำเพื่อให้ครอบคลุมคำที่ใช้ในภาษาไทยมากที่สุด แต่ภาษาไทยในช่วงระยะเวลา 2 - 3 ทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงมาก เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

ภาษาซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและพฤติกรรมทุกรูปแบบของมนุษย์ย่อมได้รับผลกระทบ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากและรวดเร็ว ภาษาไทยมีคำเกิดใหม่ สำนวนใหม่ วลีใหม่ขึ้นเป็นปกติทุกวัน คำสำนวนเก่ามีการเปลี่ยนแปลงวิธีการใช้ ขยายความหมาย เปลี่ยนความหมายหรือการเปลี่ยนบริบทการใช้แตกต่างไปจากเดิม การติดตามบันทึกภาษาที่เปลี่ยนแปลงไปหรือเกิดขึ้นใหม่ยังไม่สามารถดำเนินได้ทันการณ์ ราชบัณฑิตยสถานจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมภาษาไทย

¹⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (กรุงเทพฯ: แม็ค, 2550), 3-15.

ปัจจุบันขึ้น เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2548 โดยมีหน้าที่และอำนาจในการศึกษาและติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแก่ภาษา เก็บคำที่เกิดใหม่ และคำที่เปลี่ยนแปลงการใช้หรือเปลี่ยนแปลงความหมายแตกต่างไปจากที่ได้เก็บไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แล้วรวบรวมจัดพิมพ์ออกเผยแพร่เพื่อทำประชาพิจารณ์เป็นระยะ การจัดทำได้รวบรวมคำใหม่ๆพร้อมความหมายตัวอย่างการใช้คำ ที่มาของคำ และเสนอออกมาในรูปแบบของพจนานุกรม โดยผลการรวบรวมคำศัพท์ที่ผ่านมาได้จัดพิมพ์พจนานุกรมออกมา จำนวน 3 เล่ม คือ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 และพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3

การจัดทำพจนานุกรมได้รวบรวมคำจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ รายการวิทยุ และวิทยุโทรทัศน์เท่าที่สามารถจะรวบรวมได้ นำมาจัดทำคำอธิบายความหมายพร้อมตัวอย่างแสดงวิธีการใช้หรือบริบทการใช้ คำนั้นๆ บอกชนิดของคำตามที่ใช้ในภาษาไทยปัจจุบัน บอกที่มาของคำ และให้ประวัติการเกิดของคำเท่าที่สามารถจะสืบค้นได้ คำศัพท์ที่รวบรวมนี้เขียนตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ยกเว้นคำยืมภาษาต่างประเทศเขียนในลักษณะที่ใกล้เคียงซึ่งใช้ในภาษาไทยมากที่สุด

3.2 ขอบเขตและวิธีใช้พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พจนานุกรมคำใหม่เป็นพจนานุกรมที่เก็บรวบรวมคำและสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดจน คำที่ยังไม่ได้เก็บไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 รวมทั้งคำที่มีอยู่ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงวิธีใช้ ความหมายขยายไปหรือเปลี่ยนความหมายไปจากเดิม คำที่พจนานุกรมเก็บไว้แล้วแต่ขาดตัวอย่างการใช้ซึ่งทำให้เข้าใจความหมายไม่ชัดเจนพอก็ได้เพิ่มตัวอย่างให้เห็นวิธีการใช้ พจนานุกรมฉบับนี้มีขอบเขตและวิธีการใช้ดังนี้

1. ขอบเขตของคำและสำนวนที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

1.1 คำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลง เกิดสิ่งใหม่ๆและมีปรากฏการณ์ใหม่เกิดขึ้น เช่น

สปา	น. สถานที่ที่คนเข้าไปอาบน้ำแร่หรือสมุนไพรเพื่อสุขภาพ มักมีการนวดและการบำบัดเพื่อความงามด้วย เช่น <i>ฉันชอบไปสปาเพราะติดใจกลิ่นหอมของสมุนไพรไทยที่เขาใช้พอกหน้าและนวดตัว.</i> (อ. spa).

1.2 คำและสำนวนที่เก็บไว้แล้วในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

1.2.1 คำและสำนวนที่เก็บไว้แล้วในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานแต่มีความหมายขยายหรือเปลี่ยนแปลงไป

- กะรัต 1 น. หน่วยมาตราชั่งเพชรพลอย 1 กะรัต เท่ากับ 20 เซนติกรัม หรือ 3.0865 เกรน, ปริมาณของทองคำแท้ที่ประสมอยู่กับธาตุอื่น โดยกำหนดทองคำและโลหะที่ประสมกันนั้น รวมเป็น 24 ส่วน เช่นทองคำ 14 กะรัต หมายความว่า มีเนื้อทองคำ 14 ส่วน นอกนั้นอีก 10 ส่วนเป็นธาตุอื่นประสม. (อ. carat. karat) (พจน.)
- 2 น. ปี (มักใช้กับผู้หญิงที่อายุค่อนข้างมากแต่ยังดูสาวและสวยอยู่) เช่น *งานวันนั้นมีสาวลีลิบกะรัตมากันหลายคน.*

1.2.2 คำและสำนวนที่เก็บไว้แล้วในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน แต่ขาดตัวอย่างการใช้

- สุดขีด ว. เต็มที่, มากที่สุด, (พจน.) เช่น *ตอนรถยางระเบิด ฉันทกลัวสุดขีดเลย.*

1.3 คำสแลง สำนวน วลี ที่มีความหมายเฉพาะ ได้แก่ คำหรือสำนวนที่มีความหมายใหม่ คำวัยรุ่น และคำภาษาปากบางคำ ซึ่งมีที่มาจากที่ต่างๆตลอดจนคำยืมจากภาษาต่างประเทศ เช่น

- ชิวิชิวิ ว. สบายๆ, ง่ายๆ, ธรรมดา, เช่น *ตอนเย็นวันเสาร์จะมีลูกค้ำมานั่งกินอาหาร นั่งตีมีชิวิชิวิกันที่ร้าน. วันหยุดนี้เราไปถ่าयरูปชิวิชิวิกันดีกว่า.* (อ. chill, chill out).

1.4 คำเก็บตกจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เช่น

- ผลไม้ น. ผลของต้นไม้ที่กินเป็นของหวาน หรือปรุงเป็นของหวานได้ เช่น *ผลไม้ไทยมีให้เลือกกินได้ตลอดทั้งปี.*

2. การเรียงลำดับคำและการเก็บคำ มีวิธีการดังนี้

2.1 เรียงลำดับคำตามตัวอักษร ก-ฮ ตามหลักของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

2.2 คำที่พูด ออกเสียง หรือสะกดได้หลายแบบ เก็บไว้ด้วยกัน เช่น

กาลาดินเนอร์, น. การรับประทานอาหารค่ำที่มีการแสดงพิเศษ ผู้ชมจ่ายค่าอาหาร
 กาล่าดินเนอร์ และค่าชมแพงมากกว่าปรกติ เนื่องจากเป็นงานการกุศล เช่น
สมาคมจัดกาลาดินเนอร์ขายบัตรเพื่อรวมเงินมาทำงานการกุศล.
 (อ. gala dinner).

2.3 คำที่มีความหมายเหมือนกัน เก็บแยกไว้ตามลำดับของตัวอักษรของคำนั้น และที่
 ท้ายบทนิยามหรือหลังตัวอย่างจะมีอักษรย่อว่า คมม. หมายถึง “ความหมายเหมือนกัน” เช่น

คัตเอาต์ น. อุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับตัดกระแสไฟฟ้าออกจากวงจรเมื่อกระแส
 ไฟฟ้าสูงเกินค่าที่กำหนดไว้ต่อกับระบบวงจรไฟฟ้าใหญ่ของบ้าน
 หรือของสถานที่นั้นๆ เช่น *เวลาจะต่อไฟในบ้าน อย่าลืม
 ยกคัตเอาต์ตัดกระแสไฟก่อน,* คมม. สะพานไฟ. (อ. cutout).

2.4 คำประสม หรือคำ 2 คำที่ประกอบกัน คำแรกเป็นคำเดียวกันกับแม่คำหรือคำตั้ง
 และมีความหมายเกี่ยวเนื่องกับคำตั้ง จะเก็บเป็นลูกคำของคำตั้งนั้นๆ โดยจะเรียงตามลำดับอักษร เช่น

โปร1 1 น. ผู้มีความสามารถในระดับมืออาชีพ เช่น *เขาเป็น
 โปรด้านคอมฯ คงช่วยแก้ปัญหาให้ได้.*
 2 น. ครูสอนกอล์ฟ เช่น *วงสวิงยังไม่สวย ต้องไปให้โปรแก้ไข.*
 คมม. โปร กอล์ฟ. (ตัดมาจาก อ. professional).

โปร2 ก. ชอบมาก เช่น *เจ้านายโปรลูกน้องคนนี้มาก.* (อ. pro).

โปรโหมต ก. ส่งเสริมสนับสนุน เช่น *เขาได้รับโปรโหมตเป็นผู้จัดการ
 คนใหม่. เพลงนี้โปรโหมตดีจนติดหูคนฟัง.* (อ.
 promote).

โปร3 ตู โปรโมชั่น.

3.2 คำที่ยืมจากภาษาต่างประเทศซึ่งเขียนตามหลักการทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน จนเป็นที่แพร่หลายและคนรู้จักโดยทั่วไปแล้ว จะตั้งศัพท์คู่กันกับคำที่เขียนตามเสียงที่คนไทยส่วนใหญ่ ออกเสียงคำนั้นๆ เช่น

แฟกซ์, แฟ็กซ์	น.	เครื่องที่ส่งหรือรับเอกสารด้วยอุปกรณ์ที่ใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า โดยผู้ส่งต้องระบุหมายเลขปลายทาง เช่น <i>ตอนนี้บ้านเรามี แฟ็กซ์แล้ว จะส่งเอกสารอย่างไรก็ส่งมาได้.</i> เอกสารที่ส่งหรือรับด้วยเครื่องตามข้อ 1 เช่น <i>วันนี้ได้รับแฟ็กซ์ สัญญาซื้อขายบ้านแล้ว.</i> ส่งเอกสารด้วยเครื่องตามข้อ 1 เช่น <i>ช่วยแฟ็กซ์จดหมายฉบับนี้ ไปให้ลูกค้าด้วย. (อ. fax).</i>

4. ความหมาย

4.1 การนิยามความหมายที่มีความหมายหลายนัย โดยปรกติจะให้นิยามที่เป็นความหมายเดิมไว้ก่อน และถ้าคำนั้นเก็บไว้แล้วในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จะเก็บความหมายที่ให้ไว้ในพจนานุกรมเป็นความหมายในลำดับต้น โดยวงเล็บท้ายบทนิยาม ไว้ว่า “(พจน.)” ส่วนความหมายที่ขยายออกไปจะเก็บไว้เป็นลำดับต่อมาโดยแยกเป็นข้อ เช่น

คอนเสิร์ต	1	น. การแสดงดนตรีสากลแบบหนึ่ง ใช้เครื่องดนตรีวงใหญ่ อาจมีนักร้องด้วย (พจน.) เช่น <i>กาชาดคอนเสิร์ตเมื่อคืน บัทรเข้าชมแพง แต่ขายบัทรได้หมดเกลี้ยง.</i>
	2	น. การแสดงดนตรีประเภทใดๆก็ตามที่มีผู้ชม เช่น <i>คอนเสิร์ตเปิดอัลบั้มนักร้องใหม่เมื่อวาน คนดูเยอะมากเลย. (อ. concert).</i>

4.2 การนิยามคำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์หลายอย่าง จะเรียงลำดับนิยามที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ใช้มากที่สุดไว้ในลำดับแรก เช่น

แจ็กผัด	1	น. รางวัลใหญ่ เช่น <i>เขาได้รับรางวัลแจ็กผัดจากการแข่งขันเกมในวันนี้.</i>

- 2 น. โดนพอดี้ มักใช้ในทางไม่ดี เช่น *วันนี้แจ็กพ็อดถูกหัวหน้า* *ค่าแต่เช้า*. (อ. jackpot).

5. ตัวอย่างการใช้คำ

คำที่มีหลายความหมายและมีบริบทการใช้ได้หลายอย่าง จะยกตัวอย่างแสดงวิธีใช้คำนั้นให้มากที่สุด เช่น

เอสเอ็มเอส	1	น.	ข้อความสั้นๆที่ส่งทางโทรศัพท์มือถือ เช่น <i>เขาส่งเอสเอ็มเอสไปหาเธอทุกวัน</i> .
	2	น.	ระบบส่งข้อความสั้นๆที่ส่งทางโทรศัพท์มือถือ เช่น <i>หากท่านผู้ชมมีความคิดเห็นเพิ่มเติมก็เอสเอ็มเอสมาคุยกับทางรายการได้</i> . (อ. SMS ย่อมาจาก short message service).

6. ที่มาของคำ

6.1 ภาษาซึ่งเป็นที่มาของคำได้บอกไว้ท้ายคำนั้นๆ โดยเขียนไว้ในวงเล็บเป็นอักษรย่อ เช่น

กิมจิ	น.	ผักดองแบบเกาหลี เช่น <i>อาหารเกาหลีต้องมีกิมจิเป็นเครื่องเคียง</i> .
	น.	เกาหลี เช่น <i>นักเตะแดนกิมจิ</i> . (กล. ว่า คิมจิ).
เบ้	น.	ผู้รับใช้, ผู้ยอมรับใช้, เช่น <i>เขาชอบวางตัวเป็นนาย ให้เราเป็นเบ้คอยรับใช้อยู่เรื่อย</i> . (จ. เบ้ ว่า ม้า).
ดีด, ดีสต์	น.	ผู้มีอารมณ์และจินตนาการทางศิลปะ มักมีความคิด บุคลิก การแต่งกาย เป็นต้น แปรจากคนทั่วไป เช่น <i>ฟังเขาพูดและดูจากชุดที่เขาใส่แล้ว คงจะเป็นพวกดีด</i> . (ตัดมาจาก อ. artist).

6.2 คำที่มีหลายความหมาย ถ้าทุกความหมายมีที่มาจากคำเดียวกัน จะให้ที่มาของคำไว้ต่อจากนิยามสุดท้าย

บ้อท่า	1	ก. ไม่มีความสามารถ, ไม่ได้เรื่อง, เช่น งานสำคัญอย่างนี้เอาคนบ้อท่ามาทำงานเสียหมดสิ.
	2	ก. หมดยุค, หมดยุค, เช่น ไม่น่าเชื่อว่าแชมป์จะถูกฝ่ายทำชิงถลุงจนบ้อท่า. (บ้อ มาจาก จ. บ่อ, บ้อ ว่า ไม่มี)

6.3 คำที่ยืมจากภาษาต่างประเทศ และภาษาต่างประเทศนั้นยืมมาจากภาษาอื่นอีกทอดหนึ่ง จะบอกที่มาเฉพาะภาษาที่ภาษาไทยยืมมาโดยตรง เช่น

กูรู	น.	ผู้เชี่ยวชาญ, ผู้รู้, เช่น เขาเป็น กูรู ด้านเสริมสวย. (อ. guru).
จ้อ	น.	วิธีทำอาหารที่ใช้ฟองเต้าหู้ห่อแล้วมัดเป็นข้อๆ นึ่งให้สุกแล้วทอด รับประทานกับน้ำจิ้ม เรียกชื่อตามเนื้อสัตว์ที่ใส่ เช่น ไก่จ้อ , จ้อหมู , จ้อปู . (จ. จ้อ ว่า พุทรา).
บอนไซ	น.	ต้นไม้ที่ถูกบังคับไม่ให้เจริญเติบโตตามปกติ เช่น งานนี้จะมีบอนไซที่ชนะประกวดมาโชว์ด้วย. (ญ. บอนไซ ว่า ต้นไม้ที่ปลูกในอ่างหรือชาม)

7. เครื่องหมายต่างๆ

7.1 เครื่องหมายจุลภาค (,)

7.1.1 ใช้คั่นแม่คำที่ตั้งไว้ด้วยกัน เช่น

ชิป1, ชิปแลกเงิน	น.	สิ่งที่ใช้แทนเงิน เป็นแผ่นพลาสติกกลมหรือหรือการ์ด มีตัวเลขบอกราคา ทำเป็นสีต่างกันตามราคา ใช้ในการเล่นพนันเป็นต้น เช่น จับนักพนันพร้อมชิป 56 ล้าน . นักเรียนใช้ชิปซื้ออาหาร กลางวันที่โรงเรียน . (อ. chip).

8.2 อักษรย่อหน้าบทนิยาม บอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์

ก.	=	กริยา	ว.	=	วิเศษณ์
น.	=	นาม	ส.	=	สรรพนาม

4. ความสำคัญของพจนานุกรม

ราชบัณฑิตยสถาน¹¹ ได้กล่าวถึง พจนานุกรม ว่าพจนานุกรมเป็นหนังสือรวบรวมคำที่มีใช้ใน ภาษาและกำหนดอักษรวิธีการอ่านความหมายตลอดจนประวัติที่มาของคำจัดเป็นหนังสือประเภทอ้างอิง ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับหนังสือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนั้นยิ่งมี ความสำคัญเป็นทวีคูณทั้งนี้เพราะมีการประกาศของทางราชการให้ใช้เป็นแบบฉบับของการเขียน หนังสือไทยในราชการและโรงเรียนด้วย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานจึงเป็นหนังสืออันเป็นหลัก สำคัญในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องและให้ลงรูปเดียวกัน

เปลื้อง ณ นคร¹² ได้ให้ความหมายของพจนานุกรมว่า พจนานุกรม คือ คลังภาษาเป็นคลัง ทรีพย์สินประเภทหนึ่งซึ่งมีค่ายิ่งของชาติ ชาติยิ่งเจริญรุ่งเรืองถ้อยคำภาษาที่ใช้ก็ยิ่งมีมากขึ้นและในทาง กลับกันชาติที่มีถ้อยคำภาษามากก็แสดงว่าเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองมาก

บุญยงค์ เกศเทศ¹³ กล่าวว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นฉบับที่ใช้อ้างอิงมากที่สุด เมื่อมีปัญหาในการใช้คำภาษาไทยเพราะเป็นศัพท์ที่จัดทำโดยทางราชการได้มีการชำระตรวจทานกัน หลายครั้งให้ถูกต้องยิ่งขึ้น ผู้ใช้จะได้รับความรู้จากหนังสืออ้างอิงดังนี้ ความหมายของคำภาษาไทย การอ่านออกเสียงตัวสะกด ชนิดของคำและที่มาของคำ และความรู้หลักภาษาบางประการ และเป็น เสมือนบรรณานุกรมไทย

5. การสร้างคำ

วินัย ภูระหงษ์¹⁴ กล่าวว่า การสร้างคำ คือ คำที่ใช้อยู่ในภาษาไทยปัจจุบันทั้งภาษาพูดและ ภาษาเขียน มีทั้งที่คำเป็นหน่วยคำเดียว และคำที่มีมากกว่า 1 หน่วยคำ เฉพาะคำที่มีมากกว่า 1

¹¹ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, ก.

¹²เปลื้อง ณ นคร, ภาษาวรรณา: วิวัฒน์และวิบัติของภาษาไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2540), 90.

¹³บุญยงค์ เกศเทศ, วิเคราะห์หลักภาษาและหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ตอนที่ 6 และการบัญญัติศัพท์ (มหาสารคาม: ศูนย์เอกสารและตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2521), 100.

¹⁴วินัย ภูระหงษ์. “วิธีการประกอบคำ.” ใน เอกสารประกอบชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 7-8 ภาษาศาสตร์สำหรับครู, 72-88. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.

หน่วยคำนั้น มีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ผนตกหิมฯ, นักเรียนแสดงกายบริหาร, รถไฟเข้าเทียบชานชาลา, ใจคอไม่อยู่กับเนื้อกับตัว จะเห็นได้ว่า หน่วยคำที่นำมาประกอบกัน มีลักษณะแตกต่างกัน คือ มีทั้งหน่วยคำอิสระและหน่วยคำไม่อิสระ ทำให้คำที่ประกอบขึ้นแล้ว มีลักษณะและความหมายแตกต่างกันไป

การประกอบคำที่ใช้ในภาษาไทยมีอยู่ 2 วิธี คือ การรวมหน่วยคำ และการซ้ำหน่วยคำ แต่ละวิธี มีลักษณะและรายละเอียดของการนำหน่วยคำมาประกอบเข้าด้วยกัน ดังนี้

ก. การรวมหน่วยคำ

การรวมหน่วยคำ ได้แก่ การนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน ปรากฏเป็นคำใหม่ และมีลักษณะตามชนิดของหน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1 ถ้านำหน่วยคำไม่อิสระ รวมกับหน่วยคำไม่อิสระ คำที่เกิดใหม่ เรียกว่า คำผสม เช่น

หน่วยคำไม่อิสระ /ชด/ รวมกับหน่วยคำไม่อิสระ /ช้อย/ เป็น ชดช้อย

หน่วยคำไม่อิสระ /นัก/ รวมกับหน่วยคำไม่อิสระ /เรียน/ เป็น นักเรียน

2 ถ้านำหน่วยคำอิสระ รวมกับหน่วยคำอิสระ ลักษณะนี้จำแนกคำเกิดใหม่ ตามความหมายของหน่วยคำที่นำมารวมกัน คำที่เกิดใหม่เรียกว่า คำผสม คำผสมแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ตามความหมายของหน่วยคำที่นำมาประกอบกัน ดังนี้

2.1 ถ้าหน่วยคำอิสระที่นำมารวมกันมีความหมายต่างกัน ไม่เกี่ยวข้องกัน หรือไม่เป็นในทำนองเดียวกัน คำที่เกิดใหม่เรียกว่า คำประสม เช่น รถไฟ โรงเรียน แม่ทัพ

2.2 ถ้าหน่วยคำอิสระที่นำมารวมกันมีความหมายเหมือนกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน คำที่เกิดใหม่เรียกว่า คำซ้อน เช่น บ้านเรือน ใจคอ ทุบตี

ข. การซ้ำหน่วยคำ

วิธีการประกอบคำอีกลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การกล่าวซ้ำหน่วยคำนั้นๆ 2 ครั้ง คำเกิดใหม่นั้น เรียกว่า คำซ้ำ เช่น บ่อยๆ วันหนึ่งๆ ทั่วๆไป ตีๆซ้ำๆ

คำผสม (Complex Words) คำผสม ได้แก่ คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วยคำ หรือมากกว่า 2 หน่วยคำ และหน่วยคำที่นำมาประกอบกันดังกล่าวจะต้องมีหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือทุกหน่วยเป็นหน่วยคำไม่อิสระ กล่าวคือ อาจเป็นคำผสมที่เกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระทุกหน่วยประกอบเข้าด้วยกัน เช่น คำว่า ชดช้อย เกิดจากหน่วยคำ /ชด/ ซึ่งเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ประกอบเข้ากับหน่วยคำ /ช้อย/ ซึ่งเป็นหน่วยคำไม่อิสระเช่นเดียวกัน หรืออาจเป็นคำผสมที่เกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระ ประกอบกับหน่วยคำอิสระ เช่น คำว่า นักเรียน เกิดจากการนำหน่วยคำ /นัก/ ซึ่งเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ประกอบเข้ากับหน่วยคำ /เรียน/ ซึ่งเป็นหน่วยคำอิสระ

จะเห็นได้ว่าคำผสมทุกคำจะต้องมีหน่วยคำไม่อิสระประกอบอย่างน้อยหนึ่งส่วนเสมอ

ก. ประเภทและลักษณะของคำผสม

คำผสมจำแนกตามวิธีการนำชนิดของหน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันเป็น 2 ประเภท คือ คำผสมแท้และคำผสมเทียม แต่ละประเภทมีลักษณะดังต่อไปนี้

1 คำผสมแท้ (Complex words with a bound form)

คำผสมแท้ ได้แก่ คำผสมชนิดที่ส่วนประกอบของคำเป็นหน่วยคำไม่อิสระทั้งหมด ตัวอย่างเช่น

ครั้นเครง “เสียงดังครึกครื้น” เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระ /ครั้น/ “เอิกเกริก, กึกก้อง” ประกอบกับหน่วยคำไม่อิสระ /เครง/ “อึกทึก, กึกก้อง”

ชดเชย “ใช้แทนที่เสียไป, เพิ่มเติม” เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระ /ชด/ “ใช้แทนที่เสียไป” ประกอบคำหน่วยคำไม่อิสระ /เชย/ “เพิ่มให้”

2 คำผสมเทียม (Complex words with a free form)

คำผสมเทียม ได้แก่ คำผสมชนิดที่เกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระประกอบเข้ากับหน่วยคำอิสระเฉพาะหน่วยคำไม่อิสระที่นำมาประกอบเป็นคำผสมนั้น มีทั้งที่เป็นหน่วยหน้าศัพท์ และหน่วยท้ายศัพท์ โดยเหตุนี้จึงอาจจำแนกคำผสมเทียมเป็นชนิดย่อยได้ ดังนี้

2.1 คำผสมเทียมหน่วยหน้าศัพท์ ได้แก่ คำผสมเทียมชนิดที่หน่วยคำไม่อิสระประกอบอยู่หน้าหน่วยศัพท์ ตัวอย่างเช่น

หน่วยหน้าศัพท์	หน่วยคำอิสระ	คำผสมเทียม
/ชาว-/ “หมู่, พวก, คนที่อยู่ประจำถิ่นใดถิ่นหนึ่ง”	/เมือง/ “จังหวัด, เขตภายใน”	ชาวเมือง “คนที่อยู่ในเมือง”
/นัก-/ “ผู้, ผู้ชำนาญ”	/กีฬา/ “การเล่นแข่งขัน”	นักกีฬา “ผู้ชำนาญการเล่นกีฬา”

2.2 คำผสมเทียมหน่วยกลางศัพท์ ได้แก่ คำผสมเทียมชนิดที่หน่วยคำไม่อิสระประกอบอยู่เป็นหน่วยกลางศัพท์ ตัวอย่างเช่น

หน่วยกลางศัพท์	หน่วยคำอิสระ	คำผสม
/-ม-/ “ทำให้”	/หลาย/ “พัง”	ทำลาย “ทำให้พัง”
/-ง-/ “ทำให้”	/ซัก/ “ฉุด, ลาก, เหนี่ยว, รั้ง”	ซังก “ทำให้หยุดทันที”

2.3 คำพยานเทียบหน่วยท้ายศัพท์ ได้แก่ คำพยานเทียบชนิดที่หน่วยคำ
ไม้อิสระ ประกอบอยู่เป็นหน่วยท้ายศัพท์ ตัวอย่างเช่น

หน่วยท้ายศัพท์	หน่วยคำอิสระ	คำพยาน
/-กร/ “ผู้ทำ”	/กรรม/ “การงาน”	กรรมกร “คนงาน”
/-มัย/ “ประกอบด้วย,แล้วด้วย”	/ตฤณ/ “หญ้า”	ตฤณมัย “ล้วนแล้วด้วยหญ้า, สนามหญ้า”

คำผสม (Compound Words) คำผสม คือ คำที่เกิดขึ้นจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน คำผสมจำแนกตามความหมายของหน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกัน ออกเป็น 2 ชนิด คือ คำประสม และคำซ้อน

ก. คำประสม

เป็นคำที่เกิดขึ้นจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งนี้หน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้นมีความหมายต่างกันหรือไม่สัมพันธ์กันในลักษณะหนึ่งลักษณะใด และเมื่อนำมาประกอบกันเป็นคำใหม่แล้วจะมีความหมายใหม่ที่เหมือนหรือมีเค้า หรือนัยของความหมายของหน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันอยู่ เช่น /โรง/ มีความหมายว่า “ที่ที่ก่อสร้างสำหรับอยู่หรือเพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่ง” ประกอบเข้ากับหน่วยคำ /เรียน/ ซึ่งมีความหมายว่า “รับความรู้” เป็น โรงเรียน มีความหมายว่า สถานที่ที่ก่อสร้างสำหรับศึกษา

1. ลักษณะคำประสม

การนำหน่วยคำอิสระ หรือคำที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง มาประกอบเข้าด้วยกันและเกิดเป็นคำหรือกลุ่มคำใหม่นั้น มิใช่มีคำผสมเท่านั้น อาจเป็น วลีหรือกลุ่มคำก็ได้

ตัวอย่าง

กระดานดำ คือ แผ่นป้ายใช้เป็นอุปกรณ์การเรียน เป็นคำผสม

กระเป๋าดำ คือ กระเป๋าที่มีสีดำ เป็น วลี

กินใจ คือ เคลือบแคลง สงสัย ไม่วางใจสนิท เป็นคำผสม

กินข้าว เป็นประโยค

ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจว่าคำใดเป็นคำประสมคำใดไม่ใช่คำประสมให้พิจารณาจากลักษณะของคำผสม ดังต่อไปนี้

1.1 คำประสมประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนหนึ่งจะเป็นส่วนประกอบหลัก อีกส่วนหนึ่งจะเป็นส่วนประกอบขยาย และแต่ละส่วนอาจเป็น

ก หน่วยคำ 1 หน่วยคำ เช่น /โรง/ กับ /เรียน/ เป็น โรงเรียน

ข หน่วยคำมากกว่า 1 หน่วยคำ เช่น /หัวล้าน/ กับ /นอกครู/ เป็น หัวล้านนอกครู /ส้ม/ กับ /เขียวหวาน/ เป็น ส้มเขียวหวาน

1.2 คำประสมเมื่อประกอบกันขึ้นแล้ว ไม่อาจแยกส่วนที่ประกอบ หรือ สับเปลี่ยนตำแหน่งของส่วนประกอบของคำประสม โดยให้มีความหมายเหมือนเดิมได้ กล่าวคือ เมื่อแยก ส่วนประกอบหรือสับเปลี่ยนตำแหน่งของส่วนประกอบนั้น ความหมายจะเปลี่ยนไป แต่ถ้าแยก ส่วนประกอบหรือสับเปลี่ยนตำแหน่งแล้วความหมายยังเหมือนเดิมในขณะที่ประกอบเข้าด้วยกันอยู่ ก็ ไม่ใช่คำประสม

ตัวอย่าง

ก. เขารับปากแล้ว

ข. ปากเขารับแล้ว

คำว่า รับปาก มีความหมายว่า “สัญญาจะทำตามที่พูดกัน” ดังจะเห็นใน ประโยค ก. เมื่อแยกส่วนประกอบทั้งสองแล้วสับเปลี่ยนตำแหน่งดังปรากฏในประโยค ข. จะเห็นว่า ความหมายเป็นอย่างอื่น ไม่เหมือนเดิม ฉะนั้นคำว่า รับปาก จึงเป็นคำประสม

1.3 คำประสมเมื่อประกอบขึ้นแล้ว ไม่อาจแทรกคำหนึ่งคำใดเข้าในระหว่าง ส่วนประกอบของคำประสมได้ ทั้งนี้เมื่อแทรกคำหนึ่งคำใดเข้าไปแล้วความหมายจะเปลี่ยนไป ไม่ใช่ ความหมายของคำประสมนั้น เช่น

ก. เขาอยู่ตึก

คำว่า อยู่ตึก เป็นคำประสมมีความหมายแสดงว่ามีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย ถ้าแทรก คำหนึ่งคำใดลงไปในระหว่างส่วนประกอบทั้งสอง เช่น

ข. เขาอยู่บนตึก

ความหมายจะเปลี่ยนไปทันที กล่าวคือจะบอกสถานที่ที่เขาอยู่ แทนที่จะ แสดงฐานะอย่างประโยค ก.

ข. คำซ้อน (Synonymous Compound) คำซ้อน หรือคำไวพจน์ผสม (Synonymous Compound) หรือคำคู่ (Complete Word) เป็นคำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป มาประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งนี้หน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้น จะมีความหมายเหมือนกัน หรือ เป็นไปในทำนองเดียวกัน หรืออาจเป็นหน่วยคำที่มีความหมายต่างกันในขณะที่ตรงกันข้าม

ตัวอย่าง

1 คำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายเหมือนกัน

บ้าน + เรือน → บ้านเรือน

ทูป + ดี → ทูบดี

2 คำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกัน

ใจ + คอ → ใจคอ

หู + ตา → หูตา

3 คำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายต่างกันในลักษณะตรงกันข้าม

ผิด + ชอบ → ผิดชอบ

ชั่ว + ดี → ชั่วดี

1 ประเภทและลักษณะของคำซ้อน

คำซ้อนอาจแบ่งตามลักษณะการประกอบคำได้ 3 ลักษณะ คือ คำซ้อน 2 คำ คำซ้อน 4 คำ และคำซ้อน 6 คำ แต่ละชนิดมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 คำซ้อน 2 คำ

คำซ้อนประเภทนี้จะประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วย คือ ส่วนประกอบของคำ ซ้อนแต่ละส่วนจะมี 1 หน่วยคำ ตัวอย่างเช่น บ้าน เรือน, ไร่นา เป็นต้น

1.2 คำซ้อน 4 คำ

คำซ้อนประเภทนี้ส่วนประกอบของคำแต่ละส่วนจะมี 2 คำ แบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1.2.1 คำซ้อน 4 คำ ประเภทมีสัมผัสตรงกลางระหว่างส่วนประกอบ ตัวอย่าง เช่น ยากดี มีเงิน, ผลหมาก รากไม้

1.2.2 คำซ้อน 4 คำ ประเภทซ้อนสลับ

คำซ้อนประเภทนี้ส่วนประกอบแต่ละส่วนอาจเป็นคำซ้อนประเภท 2 คำหรือไม่ก็ได้ซ้อนกันอยู่ 2 คู่ โดยคำแรกและคำหลังของแต่ละคู่จะมีความหมายเหมือนกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกันหรือมีความหมายตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ สลับกัน ตัวอย่าง เช่น หน้าขึ้น ออกตรม, ปากหวาน ก้นเปรี้ยว

1.2.3 คำซ้อน 4 คำ ประเภทคู่ซ้อนซ้ำ

คำซ้อนประเภทนี้ คำแรกของแต่ละคู่จะเป็นคำเดียวกัน ส่วนคำหลังจะมีความหมายเหมือนหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ตัวอย่างเช่น อดหลับ อดนอน, ผิดหู ผิดตา

1.2.4 คำซ้อน 4 คำ ประเภทซ้อนต่าง

คำซ้อนประเภทนี้ คำแรกของแต่ละคำจะเป็นคำเดียวกัน อย่างประเภทในข้อ 1.2.3 แต่คำหลังจะมีความหมายตรงข้าม ตัวอย่าง เช่น มิติ มิร้าย, ไม่มาก ไม่น้อย

1.3 คำซ้อน 6 คำ

คำซ้อนประเภทนี้ ส่วนประกอบของคำแต่ละส่วนจะมี 3 คำ และมีสัมผัสตรงกลางระหว่างส่วนประกอบ ตัวอย่าง เช่น อุดตาหลับ ขับตานอน, ชิงกีร์รา ชากี้แรง

คำซ้ำ (Reduplication) คำซ้ำ ได้แก่ คำที่เกิดจากการออกเสียงหน่วยคำเดียวกัน 2 ครั้ง เมื่อกล่าวซ้ำแล้วความหมายของคำอาจเน้นหนักหรือเบาลง ต่างไปจากความหมายของคำเดิมคำเดียว

ในการเขียนคำซ้ำในภาษาไทยติดเครื่องหมายที่เรียกว่าไม้ “ยมก” ใช้เขียนแทนคำซ้ำคำหลัง เช่น เด็กเด็ก เขียนเป็น เด็กๆ, ทั่วทั่วไป เขียนเป็น ทั่วๆ ไป

ส่วนคำที่มีเสียงเดียวกันและมีรูปเขียนเหมือนกันแม้จะอยู่ติดกัน ไม่ใช่คำซ้ำ ไม่ใช่ไม้มก เขียนแทนคำหนึ่ง เช่น เขามีหน้าที่ที่จะต้องทำให้เสร็จ, ขาวนาใส่เสื้อดำดำนานา

เป็นที่สังเกตว่าหน่วยคำในภาษาไทยบางหน่วยปรากฏในประโยคได้ทั้งรูปคำโดดและคำซ้ำ บางหน่วยปรากฏเฉพาะรูปคำโดดไม่สามารถซ้ำได้ และบางหน่วยปรากฏเฉพาะในรูปแบบคำซ้ำไม่ปรากฏเป็นรูปของคำโดด ตัวอย่างเช่น

1. หน่วยคำที่ปรากฏในประโยคทั้งในรูปของคำเดิมและคำซ้ำ ตัวอย่างเช่น

เขาเกือบจะมาแล้ว	เขาเกือบๆจะมาแล้ว
เขามาทำงานสายเสมอ	เขามาทำงานสายเสมอๆ

2. หน่วยคำที่ปรากฏในประโยคได้เฉพาะรูปคำเดิมเท่านั้น ไม่ปรากฏในรูปคำซ้ำเลย ตัวอย่างเช่น

นกบินอยู่ในอากาศ	ได้
นกๆ บินอยู่ในอากาศ	ไม่ได้
น้องเรียนอยู่ที่กรุงเทพฯ	ได้
น้องเรียนอยู่ที่กรุงเทพฯๆ	ไม่ได้

3. หน่วยคำที่ปรากฏในประโยคได้เฉพาะรูปคำซ้ำ จะไม่ปรากฏโดดๆ ในประโยค ตัวอย่าง เช่น

เขานั่งยองๆ
น้องเคี้ยวขนมหยับๆ

มีข้อสังเกตว่า หน่วยคำที่ปรากฏในประโยคเดี่ยวๆ ไม่ต้องซ้ำนั้น มักมีความหมายหรือแสดงการกระทำหรือแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นติดต่อกัน

6. การแบ่งหมวดหมู่ทางความหมาย

การแบ่งหมวดหมู่ทางความหมาย การศึกษาเรื่องการแบ่งหมวดหมู่ทางความหมายศึกษาจากเกณฑ์ตามแนวคิดของ ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย¹⁵ โดยอ้างอิงจากโวจิลินส์(1957) เป็นพื้นฐานซึ่งจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายออกได้เป็น 4 หมวดใหญ่ คือ

1. หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ

1.1 คำเกี่ยวกับภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต คุณสมบัติ อุปกรณ์และวิธีการนำทรัพยากรมาใช้ เช่น แกรไฟต์ ซอล์ก เฟลด์สปาร์ คาร์บอน ปีโตรเลียม โอเอซิส

1.2 คำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อากาศ อุณหภูมิ ฤดูกาล ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น เซลเซียส บัลลูน ยูเรนัส ดีเปรสชัน บาร์ โอโซน โรเมอร์

1.3 คำที่เกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ วัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดพลังงาน เช่น คอนเดนเซอร์ นิวเคลียร์ เอกซเรย์ แคลอรี มอเตอร์ แอมแปร์

1.4 คำที่เกี่ยวกับสัตว์ ชนิด ประเภท อวัยวะต่างๆของสัตว์ การเลี้ยงดู การล่า อุปกรณ์ในการเลี้ยงสัตว์และการล่า เช่น ซิมแปนซี อะมีบา ไดโนเสาร์ สัตว์ฟี่ อีปโปโปเตมัส

1.5 คำที่เกี่ยวกับพืช เช่น คลอโรฟิลล์ เฟิน เซลลูโลส บาร์เลย์ ไอ้ค กาเฟอีน

1.6 คำที่เกี่ยวกับวัน เวลา เช่น เทอม

1.7 คำที่เกี่ยวกับทิศทาง จำนวน ขนาด ปริมาณ มาตรฐาน วัด ระยะทาง ลำดับที่ อุปกรณ์และวิธีการในการชั่ง ตวง วัด และการคำนวณ เช่น กะรัต เซนติกรัม เมตร คิว นอต เอเคอร์ กรัม มิลลิกรัม

2. หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์

2.1 คำที่เกี่ยวกับอวัยวะ ภาวะการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย เช่น ทอนซิล เลนส์ แอนติบอดี พลาสมา อะดีนาลิน เฮโมโกลบิน

2.2 คำที่เกี่ยวกับพัฒนาการของร่างกาย สุขภาพ การรักษาพยาบาล อุปกรณ์และวิธีการรักษาพยาบาล เช่น กอช พลาสเตอร์ คลินิก ซิฟิลิส แอสไพริน

2.3 คำที่เกี่ยวกับการแต่งกาย เครื่องประดับ หมวก ทรงผม รองเท้า อุปกรณ์วิธีการแต่งกาย เช่น แก๊ป มัสลิน เชิ้ต ลิปสติก ชิฟอง

2.4 คำที่เกี่ยวกับการรับรู้ความรู้สึกทางประสาทสัมผัส เช่น การเห็น รูรส ได้กลิ่น ได้ยิน

¹⁵ ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย, วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, 7-8.

2.5 คำที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเคลื่อนไหว การเคลื่อนย้าย เช่น ชิกแซ็ก แอ็บ สลุต
โมเมนต์

3. หมวดคำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์

3.1 คำที่เกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ เช่น แปลน

3.2 คำที่เกี่ยวกับคุณค่า ค่านิยมและการเรียนรู้ เช่น ตงฉิน ลออ

3.3 คำที่เกี่ยวกับลัทธิศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม อุปกรณ์และสถานที่ในการประกอบ
กิจการนั้นๆ เช่น คอนแวนต์ เยซู คาทอลิก หรือ โปรเตสแตนต์

4. หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคล

4.1 คำที่เกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์
ภายในครอบครัว เครือญาติ เช่น ตัตซ์ ยิปซี โรมัน

4.2 คำที่เกี่ยวกับคมนาคม การติดต่อสื่อสาร วิธีการ อุปกรณ์ในการสื่อสาร เช่น ก๊อปปี้
ไซเรน แท็กซี่ โป้ต เฮลิคอปเตอร์

4.3 คำที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การค้า เช่น เซ็ค ดอลลาร์ แบงก์ แชร์ คูปอง

4.4 คำที่เกี่ยวกับสงคราม การเมือง การปกครอง วิธีการ อุปกรณ์ ตำแหน่งหน้าที่ เช่น
แก๊ง ตอร์ปิโด สุลต่าน โหวต ฟาสซิส กงสุล

4.5 คำที่เกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี การละเล่น กีฬา การพนัน การพักผ่อนหย่อนใจ กลวิธี
เช่น กอล์ฟ คอนเสิร์ต แบนโจ โอลิมปิก กาสีโน

4.6 คำที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ก๊อก เต็นท์ แพลต ไฮเต้ล

4.7 คำที่เกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม อุปกรณ์ และวิธีการประกอบอาหาร เช่น กลูโคส
ซอส วิสกี้ ค็อกเทล เบียร์ เสิร์ฟ

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย¹⁶ ศึกษาวัฒนธรรมของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับ
ราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจคำยืมจากภาษาต่างประเทศจัดหมวดหมู่และ
วิเคราะห์คำยืมภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 ตามแนว
การแบ่งวัฒนธรรมภาษาของโวเจลลินส์ (Voegelin's) ผลการศึกษาพบว่าคำยืมจากภาษาต่างประเทศ
6,201 คำ จำแนกออกเป็น 15 หมวด ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเขมร ภาษาตะเลง ภาษาชวา

¹⁶ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย, วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2525.

ภาษามลายู ภาษาญวน ภาษาบาลี ภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษาเบงกอลี ภาษาฝรั่งเศส ภาษาละติน ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ และภาษาฮินดี

ผลการศึกษาพบว่า คำยืมในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมีจำนวนมากที่สุด คือ 1,772 คำ คำยืมในหมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 1,370 คำ ลักษณะทางวัฒนธรรมภาษาที่ปรากฏในคำยืมแต่ละภาษา พบว่า ภาษาจีนมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาญี่ปุ่นมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาเขมรมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ภาษาตะเลงมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาชวามีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ภาษาญวนมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาบาลีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกและคุณค่ามากที่สุด ภาษาบาลี-สันสกฤตมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์มากที่สุด ภาษาเบงกอลีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ภาษาฝรั่งเศสมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาละตินมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกและคุณค่ามากที่สุด ภาษาสันสกฤตมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกและคุณค่ามากที่สุด ภาษาอังกฤษมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด และภาษาฮินดีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด

อรพินท์ โลกัตถจริยา¹⁷ ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และพ.ศ. 2525 เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุปของสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่างๆ

ผลการศึกษาพบการเปลี่ยนแปลง ของคำศัพท์ ดังนี้ 1. การเปลี่ยนแปลงจำนวนคำพบว่า คำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525 เพิ่มขึ้นจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 จำนวน 1,367 คำ และสูญหายไป 2 คำ ซึ่งคำที่เพิ่มขึ้นมีสาเหตุมาจากการเก็บรวบรวมคำศัพท์ที่มีอยู่แล้วในภาษาที่ควรรวบรวมไว้ ในพจนานุกรมซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ยังไม่ได้รวบรวมไว้และการยืมคำซึ่งเป็นคำศัพท์ที่เกิดใหม่ในภาษาและใช้กันอย่างแพร่หลาย 2.การเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำศัพท์ปรากฏการเปลี่ยนแปลงใน 2 ลักษณะคือบทนิยามคำศัพท์ที่แตกต่างกันแต่ความหมายคำศัพท์คงเดิมและบทนิยามคำศัพท์ที่แตกต่างกันทำให้ความหมายคำศัพท์ต่างกัน

¹⁷อรพินท์ โลกัตถจริยา. “การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 5 และ พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 2” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538).

3. การเปลี่ยนแปลงลักษณะอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงเช่นการสูญเสียเสียง “ร” การซ้ำคำ การละเสียง “กระ” และการเปลี่ยนแปลงด้านรูปเขียนคำศัพท์ เช่น เพิ่มรูปเขียนที่ใช้สำหรับการเข้าสมาสของคำบาลีและสันสกฤตและการเข้าสมาสกับคำอื่นได้ 4. ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ส่งผลกระทบต่อในด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง คือ 4.1 ผลกระทบทางด้านไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ของคำบางคำเท่านั้น ไม่ใช่ไวยากรณ์ทั้งระบบ ได้แก่ 1. ประเภทของคำเปลี่ยนไป คือ เปลี่ยนจากความหมายเดียวเป็นคำหลายความหมาย 2. ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป คือ คำที่เดิมไม่กำหนดลักษณะที่ใช้เฉพาะแห่งไว้เป็นคำที่ใช้โดยทั่วไปหรือคำที่กำหนดลักษณะที่ใช้เฉพาะแห่งไว้อย่างหนึ่งแล้ว เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้คำนั้นในลักษณะเฉพาะแห่งขึ้น หรือเปลี่ยนลักษณะแห่งการใช้ไปจึงทำให้ลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่งเปลี่ยนไป 3. ชนิดของคำเปลี่ยนไปการเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำศัพท์บางคำมีผลทำให้หน้าที่หรือชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เปลี่ยนไปด้วย 4.2 ผลกระทบทางความหมายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 ลักษณะ 1. การเปลี่ยนแปลงบทนิยามให้เป็นตามหลักตรรกวิทยามีผลทำให้ความหมายของคำศัพท์อื่นที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนไปด้วย 2. การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ทำให้ความหมายหลักของคำเปลี่ยนไป 3. การเปลี่ยนแปลงเสียงหรือรูปเขียนของคำศัพท์ทำให้ความหมายของคำศัพท์เปลี่ยนไป 4.3 ผลกระทบต่อการใช้ภาษาในการเขียนบทนิยามเกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่างๆคือ 1. การใช้คำบางคำต่างไปจากเดิม 2. การใช้คำที่เป็นปัจจุบันแทนคำเดิมที่เป็นคำเก่า 3. การใช้คำที่เป็นศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ พุทธศาสตร์และสัตววิทยาแทนคำอธิบายลักษณะของพืช สัตว์และสิ่งต่างๆแบบเดิม 4. การใช้หน่วยวัดหรือคำบอกขนาดต่างไปจากเดิม 4.4 ผลกระทบต่อจำนวนคำการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ที่มีผลให้จำนวนคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เพิ่มขึ้นคือการเปลี่ยนแปลงบทนิยามคำศัพท์ตามหลักตรรกวิทยาและการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงและรูป

สุกัญญาโสภี ใจกล้า¹⁸ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านคำและความหมายของคำภาษาบาลี-สันสกฤตในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 โดยนำคำภาษาบาลี-สันสกฤตจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 มาเปรียบเทียบกับกันเพื่อหาการเปลี่ยนแปลงในด้านจำนวนคำที่เพิ่มขึ้นและสูญไป แล้วนำคำที่เพิ่มขึ้นและสูญไปมาจำแนกตามลักษณะวัฒนธรรมทางภาษา ส่วนวิธีการศึกษาด้านความหมายคือนำคำภาษาบาลี -

¹⁸ สุกัญญาโสภี ใจกล้า. “การศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านคำและความหมายของคำภาษาบาลี - สันสกฤตในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2549).

สันสกฤต คำเดียวกันที่พบในพจนานุกรมทั้ง 2 ฉบับมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาการเปลี่ยนแปลง ความหมาย

ผลการศึกษา พบว่า คำภาษาบาลี-สันสกฤตในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 มีจำนวนทั้งสิ้น 6,460 คำ คำภาษาบาลี-สันสกฤตในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542 มี 6,513 คำเป็นคำที่เพิ่มขึ้น 72 คำ เป็นคำที่สูญไป 19 คำลักษณะการเพิ่มของคำมากที่สุด คือ การเพิ่ม คำที่มีความหมายใหม่ส่วนลักษณะการสูญของคำมากที่สุดคือเป็นการสูญคำไปโดยสิ้นเชิงเมื่อจำแนกคำ ตามลักษณะวัฒนธรรมภาษา หมวดคำที่พบมากที่สุดในการเพิ่มและสูญไปคือหมวด คำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า ส่วนในด้านความหมายคำบาลี-สันสกฤต ที่มีการ เปลี่ยนแปลงความหมายมี 217 คำ ประเภทของการเปลี่ยนแปลงความหมายที่พบมากที่สุดคือคำบาลี- สันสกฤตที่มีความหมายกว้างออกและพบน้อยที่สุดคือ คำภาษาบาลี-สันสกฤตที่มีความหมายย้ายที่

เกื้อกมล พฤกษ์ประมูล¹⁹ ศึกษา “ศัพท์บัญญัติ” ที่เกิดก่อนการตั้งคณะกรรมการ บัญญัติศัพท์ เพื่อวิเคราะห์หาโครงสร้างของศัพท์บัญญัติ ลักษณะและการสร้างศัพท์บัญญัติ และ สถานภาพของศัพท์บัญญัติในภาษาไทยปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของการยืมคำภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาไทย มี 3 ลักษณะ ได้แก่ การยืมปน การยืมแปล และการสร้างคำใหม่ ซึ่งการยืมคำทั้ง 3 ลักษณะถือเป็นศัพท์บัญญัติ เพราะเป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อใช้เรียกสิ่งใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีคำเรียกมาก่อนในภาษาไทย โครงสร้าง ของศัพท์บัญญัติก่อน พ.ศ. 2485 ได้แก่ ศัพท์บัญญัติที่เป็นคำเดี่ยว คำประสม คำซ้อน คำผสม และ คำสมาส ผลของการศึกษาโครงสร้างของศัพท์บัญญัติที่เป็นคำเดี่ยว มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 3 พยางค์ ศัพท์บัญญัติที่เป็นคำประสม เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนขยายมากกว่าส่วนหลักกับ ส่วนหลัก ศัพท์บัญญัติที่เป็นคำซ้อน พบว่า เป็นคำซ้อนไม่เกิน 2 หน่วย ซึ่งมีจำนวนพยางค์ 2-7 พยางค์ ศัพท์บัญญัติที่เป็นคำสมาสจะมีจำนวนคำไม่เกิน 3 คำ และ ศัพท์บัญญัติที่เป็นคำผสมปรากฏน้อยมาก กล่าวได้ว่าโครงสร้างของศัพท์บัญญัติมีลักษณะเป็นคำประสมมากกว่าคำชนิดอื่น ลักษณะการสร้างศัพท์ บัญญัติก่อน พ.ศ. 2485 ได้แก่ การบัญญัติศัพท์อย่างไม่เป็นทางการและการบัญญัติศัพท์อย่างเป็นทางการ ซึ่งการบัญญัติศัพท์อย่างไม่เป็นทางการปรากฏการสร้างคำแบบคำประสมมากกว่าวิธีอื่นๆ และ การบัญญัติศัพท์อย่างเป็นทางการปรากฏการสร้างคำแบบคำสมาสและ หลายคำยังปรากฏใช้จนถึง

¹⁹ เกื้อกมล พฤกษ์ประมูล, “ศัพท์บัญญัติที่เกิดก่อนการตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยของ ราชบัณฑิตยสถาน” (ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532).

ปัจจุบัน ในส่วนของสถานภาพของศัพท์บัญญัติในภาษาไทยปัจจุบัน มีทั้งคำที่ยังปรากฏใช้จนถึงปัจจุบัน และคำที่เลิกใช้ไปแล้ว

ฐิติรัตน์ รักษาศรี²⁰ ศึกษาเรื่องคำศัพท์ภาษาตะวันตกในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณคำศัพท์ภาษาตะวันตก ประกอบด้วย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศสที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และจัดหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ภาษาตะวันตก และวิเคราะห์ลักษณะการยืมคำศัพท์ภาษาตะวันตก

ผลการศึกษา พบว่า ปริมาณคำศัพท์ภาษาตะวันตก ประกอบด้วยภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส จำนวน 1,007 คำ คำภาษาอังกฤษ จำนวน 985 คำ คิดเป็นร้อยละ 97.82 และภาษาฝรั่งเศส จำนวน 22 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.18 การจัดหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ภาษาตะวันตก แบ่งออกเป็น 5 หมวดใหญ่ คือ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 46.7 หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 9.73 หมวดคำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 12.1 หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคล คิดเป็นร้อยละ 31.1 และหมวดคำอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.19 และการศึกษาลักษณะการยืมคำศัพท์ภาษาตะวันตก สามารถแบ่งลักษณะการยืมคำศัพท์ออกเป็น 5 ลักษณะ คือ การทับศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 54.2 การสร้างคำศัพท์ใหม่จากคำไทยหรือบาลีสันสกฤตโดยการหาคำมูลมาเทียบและการประสมคำ คิดเป็นร้อยละ 33.5 การใช้คำศัพท์ปนคำไทยหรือบาลีสันสกฤต คิดเป็นร้อยละ 2.48 การแปล คิดเป็นร้อยละ 8.54 และการย่อคำหรือตัดคำคิดเป็นร้อยละ 1.19

สิริภัทร พรหมราช²¹ ศึกษาเรื่องพัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493, พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2542 จุดประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493, พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2542 ในด้านจำนวนคำศัพท์ การสร้างคำศัพท์ การจำแนกหมวดคำศัพท์ และพัฒนาการด้านบทนิยามศัพท์ โดยศึกษาจากคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมทั้ง 3 เล่ม จำนวน 1,303 คำแบ่งข้อมูล

²⁰ฐิติรัตน์ รักษาศรี. “คำศัพท์ภาษาตะวันตกในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2551).

²¹สิริภัทร พรหมราช. “พัฒนาการคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2542” (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(ภาษาไทย) สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551).

ออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ถึง พ.ศ. 2525 และช่วงพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2542 โดยศึกษาพัฒนาการด้านจำนวนคำ การจำแนกหมวดหมู่คำศัพท์ และการสร้างคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นและพิจารณาพัฒนาการด้านบทนิยามศัพท์

ผลการศึกษา พบว่า จำนวนคำยืมภาษาอังกฤษที่เป็นคำตั้ง มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกครั้งในการชำระพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยช่วงแรกเพิ่มขึ้น 527 คำ คิดเป็นร้อยละ 79.01 พบมากที่สุดหมวดวิทยาศาสตร์ ช่วงที่ 2 เพิ่มขึ้น 39 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.16 พบมากที่สุดหมวดเบ็ดเตล็ด การสร้างคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ช่วงที่สอง พบ 3 ลักษณะใหญ่ๆ ตรงกัน คือ การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์และการแปลศัพท์ แต่มีความแตกต่างกันในด้านการพัฒนาการของบทนิยามศัพท์ทั้งสองช่วง พบ 2 ลักษณะตรงกัน คือ บทนิยามศัพท์เปลี่ยนแปลงความหมายคงเดิม และบทนิยามเปลี่ยนแปลงความหมายเปลี่ยนแปลง โดยมีเค้าความหมายเดิมแบ่งออกเป็นความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออกและความหมายย้ายที่

ศุภกร เลิศอมรมีสุข²² ศึกษาพัฒนาการของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในพจนานุกรมไทยสมัยต่างๆ เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการด้านจำนวนคำศัพท์ของคำยืมภาษาจีนในด้าน พัฒนาการด้านกลุ่มความหมายและจำนวนคำยืมภาษาจีนในแต่ละกลุ่มความหมาย พัฒนาการด้านความเปลี่ยนแปลงอักษรวิธีของคำยืมภาษาจีน พัฒนาการด้านการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาจีน โดยศึกษาข้อมูลจากคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในพจนานุกรมไทยที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2489 ถึง พ.ศ. 2554 จำนวน 17 เล่ม แบ่งเป็น 3 สมัย สมัยละ 55 ปี

ผลการศึกษาพบว่า คำยืมภาษาจีนที่ปรากฏแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย ประเภทที่ 1 คำจีนที่ปรากฏเฉพาะสมัย แบ่งออกเป็น การปรากฏเฉพาะสมัยที่ 1 ร้อยละ 2.7 สมัยที่ 2 ร้อยละ 0.86 และ สมัยที่ 3 ร้อยละ 54.87 ประเภทที่ 2 คำจีนที่ปรากฏร่วมสมัย ประกอบด้วย การปรากฏร่วมสมัยที่ 1 และ 2 ร้อยละ 0.69 การปรากฏร่วมสมัยที่ 2 และ 3 ร้อยละ 21.19 การปรากฏร่วมสมัยที่ 1 และ 3 ร้อยละ 1.57 และ คำที่ปรากฏร่วมทั้ง 3 สมัย ร้อยละ 18.05 พัฒนาการด้านกลุ่มความหมายของคำยืมภาษาจีน ปรากฏดังนี้ สมัยที่ 1 ปรากฏกลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเรือนมากที่สุด ร้อยละ 2.68 สมัยที่ 2 และ 3 ปรากฏกลุ่มความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะ กิริยา อาการและพฤติกรรมมากที่สุด ร้อยละ 4.71 และร้อยละ 15.42 ตามลำดับ

²²ศุภกร เลิศอมรมีสุข, “พัฒนาการของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย” (ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556).

พัฒนาการด้านการเปลี่ยนแปลงอักษรวิธี ปรากฏการเปลี่ยนแปลงด้านพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ โดยการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏในสมัยที่ 2 เปรียบเทียบกับสมัยที่ 1 ปรากฏการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางด้านพยัญชนะปรากฏมากที่สุด ร้อยละ 22.42 พัฒนาการด้านการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย พบว่า ความหมายของคำยืมภาษาจีนส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายพบว่า คำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในสมัยที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบกับความหมายในสมัยที่ 2 ปรากฏการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออกมากที่สุด ร้อยละ 26.74

เสาวรส มนต์วิเศษ²³ ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกัน ในพจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ กับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ผลการศึกษาพบว่า พจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ ปรากฏวิธีนิยามความหมายศัพท์ 9 วิธี ได้แก่ การอธิบาย การวิเคราะห์ การแปลศัพท์ การให้คำจำกัดความ การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน การบอกขอบเขตการใช้ การปฏิเสธความหมายตรงข้าม การอธิบายโดยนัย และการนิยามเชิงปฏิบัติ การเมื่อนำผลการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายของพจนานุกรมทั้ง 2 ฉบับ พบว่า วิธีการนิยามศัพท์บางวิธี ได้แก่ การอธิบาย การวิเคราะห์ การแปลศัพท์ การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน การปฏิเสธความหมายตรงข้าม การอธิบายโดยนัย และการนิยามเชิงปฏิบัติ ปรากฏใช้เพิ่มขึ้นในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ในขณะที่วิธีการให้คำจำกัดความ และการบอกขอบเขตการใช้ ปรากฏลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับ พจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ การนิยามที่ปรากฏรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้นใน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คือ การนิยามโดยใช้ตัวเลขบอกความหมาย การศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างของบทนิยามความหมาย ใน พจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ และพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่า ลักษณะของโครงสร้างการนิยามเป็นแบบโครงสร้างเดี่ยวและโครงสร้างผสม และพบว่ามีโครงสร้างผสมมากกว่าโครงสร้างเดี่ยว

²³เสาวรส มนต์วิเศษ, การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกันในพจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.

บทที่ 3
การสร้างคำและหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์
ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

การนำเสนอผลการศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เรื่องการสร้างคำและการจัดหมวดหมู่ทางความหมาย ประเด็นการศึกษาประกอบด้วยรูปแบบการสร้างคำที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน และหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

โดยศึกษาจากข้อมูลคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ทั้ง 3 เล่ม ประกอบด้วยพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 ปรากฏคำศัพท์ จำนวน 1,324 คำ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 ปรากฏคำศัพท์ จำนวน 939 คำ และ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 ปรากฏคำศัพท์ จำนวน 959 คำ ผลการศึกษานำเสนอได้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

การสร้างคำในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

การศึกษาคำศัพท์จากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า สามารถแบ่งรูปแบบการสร้างคำออกเป็น 6 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. คำประสม (Compound word) หมายถึง การสร้างคำโดยนำหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยขึ้นไป มาประสมกันและเกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ 1 หน่วยความหมาย โดยความหมายที่ปรากฏใหม่อาจมีเค้าความหมายเดิมปรากฏอยู่มากหรือน้อยก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
ฉิ่งฉับทัวร์	การประสมคำระหว่างหน่วยคำอิสระ 2 หน่วย ประกอบด้วย ฉิ่งฉับ + ทัวร์	ฉิ่งฉับ มาจากเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบจังหวะในขณะร้องเพลงระหว่างเดินทาง ทัวร์ มาจากคำภาษาอังกฤษ tour

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
พวงมาลัยพาวเวอร์	การประสมคำระหว่างหน่วยคำอิสระ 2 หน่วย ประกอบด้วย พวงมาลัย + พาวเวอร์	พาวเวอร์ ตัดมาจากคำภาษาอังกฤษ power steering
ทิงเจอร์เบอร์รี่	การประสมคำระหว่างหน่วยคำอิสระ 2 หน่วย ทิงเจอร์ + เบอร์รี่	ทิงเจอร์ มาจากคำภาษาอังกฤษ tincture เบอร์รี่ มาจาก สะตอเบอร์รี่ (สะตอ เต็ม สร้อยเลียนคำว่า strawberry

2. คำประสม (Complex word) หมายถึง การสร้างคำโดยนำหน่วยคำอย่างน้อย 2 หน่วย ซึ่งต้องเป็นหน่วยคำไม่อิสระอย่างน้อย 1 หน่วย โดยหน่วยคำไม่อิสระอาจปรากฏต้นคำหรือท้ายคำก็ได้ หรือเกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระ 2 หน่วยมาประกอบกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
นักแข่ง	การประสมระหว่าง หน่วยคำไม่อิสระ กับ หน่วยคำไม่อิสระ นัก + แข่ง	คนที่ถกชิงวิ่งราวหรือล้วงกระเป๋าผู้อื่น เพื่อขโมยของ
ชาวเขา	การประสมระหว่าง หน่วยคำไม่อิสระ กับ หน่วยคำอิสระ ชาว + เขา	กลุ่มคนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บนเขา (บางที่ใช้คู่กับ คำว่า ชาวเรา)
สบายปรือ	การประสมระหว่าง หน่วยคำอิสระ กับ หน่วยคำไม่อิสระ สบาย + ปรือ	สบายมาก

3. คำซ้อน (Synonymous compound) หมายถึง การสร้างคำโดยการนำคำ 2 คำ มาซ้อนกัน โดยคำที่นำมาซ้อนกันมักใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน หรือเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน พบ 2 รูปแบบ ได้แก่ คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง มีรายละเอียดดังนี้

3.1 คำซ้อนเพื่อความหมาย หมายถึง การนำคำ 2 คำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกันมาซ้อนกัน พบ 3 รูปแบบได้แก่ คำซ้อนเพื่อความหมาย สองพยางค์ คำซ้อนเพื่อความหมายสามพยางค์ และคำซ้อนเพื่อความหมายสี่พยางค์ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 คำซ้อนเพื่อความหมายสองพยางค์ หมายถึง คำพยางค์เดียวสองคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกันมาซ้อนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
ตรวจเช็ค	การซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกัน	เช็ค มาจากคำภาษาอังกฤษ check หมายถึง การตรวจ
อวบอิม	การซ้อนคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน	อวบ หมายถึง มีเนื้อหนังสมบูรณ์ต่าง ดิ่งกว่าปกติ อิม หมายถึง เต็มแล้ว, พอแล้ว

3.1.2 คำซ้อนเพื่อความหมายสามพยางค์ หมายถึง การนำคำพยางค์เดียว 1 คำ กับ คำสองพยางค์ 1 คำซ้อนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
ม้วยมรณัง	คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน 2 คำ ประกอบด้วย คำพยางค์เดียว + คำสองพยางค์ ม้วย + มรณัง	ม้วย หมายถึง ตาย, สิ้นสุด, วอดวาย มรณัง หมายถึง ตาย
แข็งกระด้าง	คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน 2 คำ ประกอบด้วย คำพยางค์เดียว + คำสองพยางค์ แข็ง + กระด้าง	แข็ง หมายถึง การด้าง, ไม่อ่อน, ไม่นิ่ม , ไม่รู้สึกสงสาร กระด้าง หมายถึง ค่อนข้างแข็ง, ไม่นิ่มนวล ชัดแข็ง

3.1.3 คำซ้อนเพื่อความหมายสี่พยางค์ หมายถึง การนำคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ หรือคำสามพยางค์มาซ้อนกันเป็นคำซ้อนสี่พยางค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
เครื่องดองของเมา	การซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกัน 2 คำ มาซ้อนกัน ประกอบด้วย คำซ้อนสองพยางค์ + คำซ้อนสองพยางค์ เครื่องดอง + ของเมา	สิ่งที่ดื่มกินแล้วทำให้เมา
วันร้ายคืนร้าย	การซ้อนคำที่มีความหมายต่างกัน 2 คู่ มาซ้อนกัน ประกอบด้วย คำสองพยางค์ + คำสองพยางค์ วันร้าย + คืนร้าย	วันที่เคราะห์ร้าย (เลียนคำว่า วันดีคืนดี ซึ่งหมายถึง โอกาสที่เหมาะสม)

3.2 คำซ้อนเพื่อเสียง หมายถึง การนำคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันและเสียงพยัญชนะตัวสะกดอาจเหมือนกันหรือต่างกันแต่ประสมด้วยเสียงสระต่างกันซ้อนกัน ความหมายของคำซ้อนอยู่ที่พยางค์ใดพยางค์หนึ่งหรืออยู่ที่ทุกพยางค์รวมกัน คำซ้อนเพื่อเสียงมักมีจำนวนพยางค์เป็นคู่ พบ 3 รูปแบบได้แก่ คำซ้อนเพื่อเสียงสองพยางค์ คำซ้อนเพื่อเสียงสี่พยางค์ คำซ้อนเพื่อเสียงหกพยางค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 คำซ้อนเพื่อเสียงสองพยางค์ หมายถึง การนำคำสองพยางค์ที่มีเสียงสระต่างกัน แต่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน และเสียงพยัญชนะสะกดอาจเหมือนกันหรือต่างกันมาซ้อนกัน เกิดเป็นคำซ้อนสองพยางค์ 1 คำ ความหมายของคำซ้อนประเภทนี้อยู่ที่ทุกพยางค์รวมกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
เนียบนึ่ง	การซ้อนคำเพื่อเสียงที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน เสียงสระและเสียงตัวสะกดต่างกัน	ประณีต, เรียบร้อย, สมบูรณ์, ไม่มีที่ติ
เวินเว้อ	การซ้อนคำเพื่อเสียงที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน เสียงสระและเสียงตัวสะกดต่างกัน	พูดเพ้อเจ้อ, พูดไร้สาระ

3.2.2 คำซ้อนเพื่อเสียงสี่พยางค์ หมายถึง การนำพยางค์ 4 พยางค์มาซ้อนกัน โดยอาจเป็นคำที่ไม่มี ความหมายทั้งสี่พยางค์รวมกันแล้วจึงมีความหมาย หรือเกิดจากการนำ พยางค์สองพยางค์ คำสองคำมาซ้อนกัน หรือการนำคำ 2 พยางค์หรือ 2 คำโดยมีพยางค์ที่หนึ่งและ สามเป็นคำเดียวกันหรือสระสัมผัสกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
ขึ้นอายขึ้นอี	การซ้อนคำที่มีพยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ ที่สามเป็นคำเดียวกัน ขึ้นอาย + ขึ้นอี	เปลี่ยนคำพูดมาใช้คำหยาบเพราะ โกรธเป็นต้น
นุ่งลมห่มฟ้า	การซ้อนคำที่เกิดจากคำ 2 คำ โดยให้ คำพยางค์ที่ 2 และ 3 สัมผัสสระกัน นุ่งลม + ห่มฟ้า	ไม่สวมเสื้อผ้า, เปลือยกาย

3.2.3 คำซ้อนเพื่อเสียงหกพยางค์ หมายถึง การนำคำ 4 คำ หรือพยางค์ 4 พยางค์ แทรกหรือเติมระหว่างคำหรือความเต็มที่มีอยู่แล้ว 2 คำ หรือ 2 พยางค์ พยางค์ที่สามกับ พยางค์ที่สี่สัมผัสสระกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
เฒ่าชเรแก่ชรา	การนำคำเต็ม 2 คือ คือ เฒ่าและแก่ มาเพิ่มพยางค์ เฒ่า + แก่ เกิดคำใหม่ คือ เฒ่าชเรแก่ชรา	แก่เฒ่า

4. คำซ้ำ (Reduplication) หมายถึง การนำคำคำเดียวกันมาซ้ำกัน การเขียนคำซ้ำนิยมใช้ ไม้ยมก(๑) แทนการเขียนซ้ำรูปเต็ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
สั่วๆ	การนำคำเดียวมาซ้ำกัน โดยใช้ไม้ยมก (๑)	ไม่มีคุณภาพ

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
เวล่ำเวลา	การซ้ำคำเดิม คือคำว่า เวลา โดยการเปลี่ยนเสียง สระและวรรณยุกต์	เวลา, เวลาที่สมควร, เวลาที่เหมาะสม

5. การใช้ตัวย่อหรืออักษรย่อ (Abbreviations) หมายถึง การใช้อักษรย่อของแต่ละคำจากคำเดิมมาประกอบเข้าด้วยกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
สทร. [สอ-ทอ-รอ]	ย่อมาจาก เลือทุกเรื่อง	เป็นการย่อคำเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพหรือไม่เหมาะสมเป็นการย่อคำเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพหรือไม่เหมาะสม
ผบพบ.	ย่อมาจาก ผู้บัญชาการที่บ้าน	ผู้บัญชาการที่บ้าน หมายถึง ภรรยา

6. คำยืม (Loan words) พบ 4 รูปแบบ คือ การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ การยืมปน และการยืมแปล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 การทับศัพท์ (Phonetic Substitution) หมายถึง การนำเอาคำภาษาอื่นมาใช้สื่อความหมายโดยการถ่ายเสียงตัวอักษรทุกตัวเป็นอักษรไทยที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำเดิมมากที่สุด หากไม่ปรากฏเสียงที่ใกล้เคียงกันให้เปลี่ยนแปลงเสียงให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
คัสโนว่า	อ. casanova	น. ผู้ชายซึ่งรู้จักโดยทั่วไปว่าเป็นคนเจ้าชู้มาก
ปะติโก๊ต, เป็ตติโก๊ต	อ. petticoat	น. กระโปรงชั้นในมักมีลูกไม้ประดับที่ชาย

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
สึนามิ	อ. tsunami	น. คลื่นหรือกลุ่มคลื่นที่มีจุดกำเนิดอยู่ในทะเลลึก มักปรากฏหลังแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ใต้ทะเล ภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิด ดินใต้ทะเลถล่ม แผ่นดินใต้ทะเลทรุด หรืออุกกาบาตขนาดใหญ่ตกลงในทะเล

6.2 การบัญญัติศัพท์ (Technical Term) หมายถึง การคิดสร้างคำศัพท์ขึ้นใช้แทนคำศัพท์เดิมของภาษาเดิมให้สามารถสื่อความหมายได้ครอบคลุมหรือใกล้เคียงคำเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
ภาษามือ	บัญญัติจากภาษาอังกฤษ คือ sign language	น. ระบบการสื่อสารที่ใช้การเคลื่อนไหวของมือ นิ้ว และส่วนต่างๆ ของใบหน้า
วิสัยทัศน์	บัญญัติจากภาษาอังกฤษ คือ vision	น. ความสามารถในการจินตนาการ คาดการณ์ หรือมองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และวางมาตรการเพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น
สารต้านอนุมูลอิสระ	บัญญัติจากภาษาอังกฤษ คือ antioxidant	น. สารที่ขจัดอันตรายอันเกิดจากอนุมูลอิสระโดยต่อต้านหรือยับยั้งปฏิกิริยาถูกโซ่ของอนุมูลอิสระ เพื่อไม่ให้อนุมูลอิสระทำลายเซลล์ต่างๆในร่างกาย

6.3 การยืมแปล (Loan translation) หมายถึง การแปลศัพท์จากภาษาต่างประเทศ โดยสร้างคำขึ้นใหม่อาจเป็นคำภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
คืนน้ำผึ้งพระจันทร์	แปลมาจากภาษาอังกฤษ คือ honeymoon	ก. เทียบพ้องผ่องกันตามลำพังหลังแต่งงาน(ใช้กับคู่แต่งงาน)
ทีวีสาธารณะ	แปลมาจากภาษาอังกฤษ คือ Public Broadcasting Service หรือ PBS	น. สถานีโทรทัศน์ที่เสนอรายการที่มีสาระและเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมโดยทั่วไปเป็นสถานีโทรทัศน์ของประชาชนและไม่มีโฆษณา
กลอนเปล่า	แปลมาจากภาษาอังกฤษ คือ blank verse	น. คำประพันธ์ที่ไม่กำหนดฉันทลักษณ์ตามแบบแผน

6.4 การยืมปน (Loan blends) หมายถึง การสร้างคำโดยใช้ทั้งคำภาษาไทยและคำภาษาต่างประเทศทับศัพท์มาปะปนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
รังสีเอ็กซ์	สร้างคำโดยใช้คำภาษาไทย รวมกับคำภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย รังสี + เอ็กซ์	เอ็กซ์ ตัดมาจาก อ. x-ray
วอลเลย์บอลชายหาด	สร้างคำโดยใช้คำภาษาอังกฤษ รวมกับคำภาษาไทย ประกอบด้วย วอลเลย์บอล + ชายหาด	แปลมาจาก อ. beach volleyball

คำศัพท์	การสร้างคำ	ความหมาย/ที่มา
บัตรเครดิต	สร้างคำโดยใช้คำภาษาไทย รวม กับคำภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย บัตร + เครดิต	เครดิต มาจาก อ. credit

ผลการศึกษการสร้างคำในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปรากฏรูปแบบการสร้างคำ 6 รูปแบบ ได้แก่ คำประสม คำประสาน คำซ้อน คำซ้ำ การใช้ตัวย่อหรืออักษรย่อและคำยืม
ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ไพลิน น. รัตนชาติชนิดหนึ่ง ส่วนมากสีน้ำเงิน มีความแข็งแกร่งจากเพชร.
ล.3 น.80

1.2 คำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อุณหภูมิ ฤดูกาล ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดจาก
ท้องฟ้า คุณสมบัติและวิธีการศึกษาเกี่ยวกับท้องฟ้า จำนวน 13 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ซัมเมอร์ น. ฤดูร้อน เช่น *ซัมเมอร์นี้ลูกได้ทุนไปเรียนที่อังกฤษ.*
ล.1 น.60

ฝนดาวตก น. ดาวตกที่มีปริมาณมากกว่าหรือถี่กว่าดาวตกปกติ เกิดจากโลกโคจรผ่านเข้าไปในแนวเส้นทางที่ดาวหางเคยผ่านมาก่อน แล้วโลกดูดเศษซากก้อนหินและฝุ่นผงที่ดาวหางทิ้งไว้ให้เข้ามาในชั้นบรรยากาศของโลก เช่น *กรมอุตุนิยมวิทยาประกาศว่าจะมีฝนดาวตกคืนวันอาทิตย์นี้.* (แปลมาจาก อ. meteor shower).
ล.2 น.85

ดาว น. สิ่งที่เห็นเป็นดวงมีแสงระยิบระยับในท้องฟ้าเวลามืดนอกจากดวงอาทิตย์และดวงจันทร์, แต่ในตำราโหราศาสตร์ถือว่า ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์เป็นดาวในพวกดาวนพเคราะห์; เรียกกลุ่มดาว เช่น *ดาวลูกไก่ ดาวจระเข้ ดาวไถ*; เรียกบุคคลที่เด่นในทางใดทางหนึ่ง; เรียกสิ่งที่มีรูปเป็นแฉกคล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น *ดาวเครื่องหมายศทหารตำรวจ*; ชื่อหลายระดับเพดานเป็นดวง ๆ มีหลายชนิด เช่น *ดาวจกกล. ดาวรังแต่น. ดาวกระจาย.* (พจน.)
ล.3 น.46

1.3 คำเกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ และแหล่งพลังงาน ปรากฏจำนวน 9 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทองคำ	น. น้ำมัน เช่น <i>ประเทศนี้ร่ำรวยมาก นอกจากจะมีทองคำแล้วยังมีทองคำอีกด้วย.</i>	ล.1 น.85
นีออน	น. แก๊สเฉื่อย. (พจน.).	ล.2 น.67
ช็อต	ก. ลัดวงจร (ใช้กับกระแสไฟฟ้า) เช่น <i>เขาพยายามหาสาเหตุที่ทำให้ไฟฟ้าช็อต.</i>	ล.3 น.41

1.4 คำเกี่ยวกับสัตว์ ชนิด ประเภท อวัยวะต่างๆของสัตว์ การเลี้ยงดู การล่าสัตว์ อุปกรณ์ในการเลี้ยงและการล่าสัตว์ พบจำนวน 29 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขนเม่น	น. สิ่งที่ยื่นอย่างขนรอบตัวเม่น มีลักษณะแข็งเป็นลำยาว ปลายแหลม มีสีดำปนขาว นำมาใช้เป็นเครื่องประดับผม ทำด้ามปากกาหรืออื่นๆก็ได้.	ล.1 น.20
ปลาเทศบาล	น. ปลาน้ำจืดประเภทปลากดมีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกาใต้ ลำตัวยาวสูงสุด 30 เซนติเมตร สีดำมีลายจุดขาว ท้องขาว มีปากพิเศษติดกับกระบอกได้ ใช้ปากดูดอาหารตามหน้าดิน นิยมเลี้ยงร่วมกับปลาสวยงามอื่นเพื่อให้กินเศษอาหาร. คมม. ปลาซีกเกอร์.	ล.2 น.76
หมากระเป่า	น. สุนัขพันธุ์เล็กมากที่ใส่ในกระเป่าเสื้อได้.	ล.3 น.119

1.5 คำเกี่ยวกับพืช ชนิด ประเภท ส่วนประกอบของพืช การปลูก การบำรุงรักษา การขยายพันธุ์ และอุปกรณ์ในการเพาะปลูกและขยายพันธุ์ พบจำนวน 37 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปุ๋ยชีวภาพ น. ปุ๋ยที่มีจุลินทรีย์ เช่น แบคทีเรีย ราบางชนิด หรือสาหร่ายสีน้ำเงิน บางชนิดเป็นตัวก่อปฏิกิริยาที่ทำให้พืชได้รับธาตุอาหารมากขึ้น.
ล.1 น.108

พลัม น. ไม้ยืนต้น ผลมีสีแดงหรือสีม่วงเข้ม รสหวานจัด ผลที่ตากแห้ง เรียกว่าลูกพรุน. (อ. plum).
ล.2 น.86

บอนไซ น. ต้นไม้ที่ถูกบังคับไม่ให้เจริญเติบโตตามปรกติ เช่น งานนี้จะมี **บอนไซ** ที่ชนะเลิศประกวดมาโชว์ด้วย. (ญ. บอนไซ ว่า ต้นไม้ที่ปลูก ในอ่างหรือซาม).
ล.3 น.67

1.6 คำเกี่ยวกับวัน เวลา พบจำนวน 26 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชั่วลูกชั่วหลาน น. ตลอดระยะเวลาอันยาวนานจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน เช่น **ตอนที่มา** จากเมืองจีน เขามีแค่เสื้อผืนหมอนใบ **ตอนนี้** เป็นเศรษฐีมีเงิน ทองใช้ไปจน **ชั่วลูกชั่วหลาน** ก็ไม่หมด.
ล.1 น.54

ภาคหน้า น. เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต, ต่อไป, เช่น **ถ้ามีความพยายามภาค** **ภาคหน้า** ก็จะประสบผลสำเร็จ. คมม. วันหนึ่ง, สักวัน, สักวัน หนึ่ง.
ล.2 น.93

นาฬิกาชีวิต น. เวลาแน่นอนตามธรรมชาติที่พืชออกดอกออกผล หรือสัตว์เริ่มผสมพันธุ์ เข้าจำศีล เป็นต้น เช่น *พอเข้าหน้าร้อนนาฬิกาชีวิตก็ทำให้ต้นคูณทิ้งใบแล้วออกดอกสะพรั่งเต็มต้น.* (อ. biological clock หรือ body clock).

ล.3 น.63

1.7 คำเกี่ยวกับทิศทาง จำนวน ขนาด ปริมาตร มาตรฐานชั่ง ตวง วัด พบจำนวน 38 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คิว 1 น. ลูกบาศก์เมตร เช่น *น้ำ 5 คิว คือ น้ำ 5 ลูกบาศก์เมตร.*

ล.1 น.34

สี่ห้าห้า น. จำนวนสี่หรือห้า เช่น *สี่ห้าห้าสิบ. สี่ห้าห้าร้อย. สี่ห้าห้าคน. สี่ห้าห้าตัว.*

ล.2 น.127

ล็อต น. ปริมาณของสิ่งของจำนวนมากที่ส่งหรือส่งมาครั้งหนึ่ง เช่น *สินค้าล็อตใหม่จะมาถึงเดือนหน้า.* (อ. lot).

ล.3 น.95

2. หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่

2.1 คำเกี่ยวกับอวัยวะต่างๆ ภาวะการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย พบจำนวน 99 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยิงกระต่าย ก. ปัสสาวะตามพงหญ้าหรือข้างทางเป็นต้น (ใช้กับผู้ชาย) เช่น *รถทัวร์จอดข้างทางให้ผู้ชายไปยิงกระต่าย.*

ล.1 น.137

ผิวน้ำผึ้ง, ผิวสี
น้ำผึ้ง

น. ผิวสีน้ำตาลเหลืองอย่างสีน้ำผึ้งซึ่งคนไทยนิยมว่าสวย เช่น *ใครว่าผิวเธอคล้ำ ฉันว่าผิวสีน้ำผึ้งอย่างนี้แหละสวยดี.*

ล.2 น.83

มือฝรั่ง

น. เท้า เช่น *หมั่นใส่ไอ้หมอนี่เหลือเกิน เอามือฝรั่งยันไปสักเปรี๊ยะดีไหม.*

ล.3 น.85

2.2 คำเกี่ยวกับพัฒนาการของร่างกาย สุขภาพ การรักษาพยาบาล อุปกรณ์และวิธีการรักษาพยาบาล พบจำนวน 111 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อีคิว

น. ระดับความสมบูรณ์ทางอารมณ์ เช่น *เด็กคนนี้แม้จะมีไอคิวสูงแต่มีอีคิวต่ำ เรียนเก่งแต่ไม่รู้จักควบคุมอารมณ์เลย.* (อ. EQ ย่อมาจาก emotional quotient).

ล.1 น.176

อุ้มบุญ

ก. ตั้งครรภ์แทนด้วยการนำตัวอ่อนที่ปฏิสนธิภายนอกในร่างกายของแม่ไปฝากไว้ในมดลูกของผู้หญิงที่รับอุ้มท้องแทนมักทำในกรณีที่แม่มีความผิดปกติไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ เช่น *ภรรยาของเขามีเนื้องอกในมดลูกแต่รังไข่ยังปกติ อยากมีลูกก็เลยขอให้น้องสาวอุ้มบุญให้.*

ล.2 น.144

โกโนเรีย

น. กามโรคชนิดหนึ่ง, หนองใน. (อ. gonorrhea).

ล.3 น.13

2.3 คำเกี่ยวกับการแต่งกาย และเครื่องประดับ หมวก ทรงผม รองเท้า อุปกรณ์และวิธีการแต่งกาย รวมทั้งการทำความสะอาดร่างกาย พบจำนวน 140 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เกาะอก น. เสื้อสตรีไม่มีแขน ขอบบนรัดอยู่ระดับเหนืออก เช่น ชุดราตรีของผู้หญิงเป็นแบบเกาะอกทั้งนั้น.

ล.1 น.17

มีองตากู น. ชื่อผ้ายี่ห้อหนึ่ง เนื้อหนักและลื่น ค่อนข้างมัน ไม่ยับ เช่น สมัยหนึ่งคนไทยนิยมเสื้อมีองตากูกันมาก. (ฝ. montagul)

ล.2 น.95

ปะติโก้ต, เป็ตติโก้ต น. กระโปรงชั้นใน มักมีลูกไม้ประดับที่ชาย. (อ. petticoat).

ล.3 น.71

2.4 คำเกี่ยวกับการรับรู้ความรู้สึกทางประสาทสัมผัสของร่างกาย เช่น การเห็น รู้รส ได้กลิ่น ได้ยิน การแสดงความเป็นเจ้าของ การกระทบการแตก การปกปิด เปิดเผย พบจำนวน 347 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วิตว้ายกะตุ้ว ก. ส่งเสียงดังแหลมสูงเพราะตื่นเต้นดีใจ เป็นต้น (ใช้กับผู้หญิงและเพศที่ 3) เช่น ผมไม่ได้รังเกียจกะเทย แต่ไม่ชอบเพราะพวกเธอวิตว้ายกะตุ้วมากไปหน่อย.

ล.1 น.150

หย่อนกั้น ก. นั่ง เช่น วันนี้ต้องยืนรับแขกตั้งแต่เช้า เพิ่งจะได้หย่อนกั้นก็ตอนกินข้าวกลางวันเอง.

ล.2 น.133

พูดไม่รู้ภาษาคน ก. ฟังไม่รู้เรื่อง, ฟังไม่เข้าใจ, เช่น เธอนี้พูดไม่รู้ภาษาคนสั่งอย่างทำอีกอย่างทุกทีเลย.

ล.3 น.80

2.5 คำเกี่ยวกับกิจกรรม การเคลื่อนไหว และการเคลื่อนย้ายในลักษณะต่างๆ พบจำนวน 1170 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปูทาง	ก. เตรียมการเพื่อชีวิตในอนาคต เช่น <i>เขาปูทางให้ลูกเป็นหมอ.</i> ล.1 น.108
แกรนด์โอเพ่นนิ่ง	น. การเปิดตัวกิจการใหม่ สถานที่ใหม่ หรือสินค้า ซึ่งจัดอย่างยิ่งใหญ่เป็นพิเศษ เช่น <i>งานแกรนด์โอเพ่นนิ่งของห้างสรรพสินค้าใหม่แถวสีลมอลังการเป็นที่สุด. การจัดแกรนด์โอเพ่นนิ่งเพื่อเปิดตัวผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นการดึงดูดลูกค้ากระเป๋าหนักได้เป็นอย่างดี. (อ. grand opening).</i> ล.2 น.13
บริหารเสน่ห์	ก. โปรยเสน่ห์, หวานเสน่ห์, เช่น <i>คุณเลขาคณสวยมาบริหารเสน่ห์ที่สโมสรกีฬาทุกเย็น.</i> ล.3 น.66

3. หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า ได้แก่

3.1 คำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด พบจำนวน 811 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คว้นออกหู	ก. โกรธมาก เช่น <i>พอครูมารายงานว่าลูกชายตัวดีหนีเรียนอีก พ่อก็คว้นออกหู.</i> ล.1 น.29
เจ็ยะปโละ	ก. กินไม่ลง, รับประทานไม่ได้, รังเกียจ, เช่น <i>อาหารข้างถนนมีแต่ฝุ่นอย่างนี้เจ็ยะปโละหรอก. ไม่ได้อาบน้ำหลายวัน ชกมกอย่างนี้ ใครๆก็เจ็ยะปโละ. (จ.).</i> ล.2 น.30

- แบบเบิร์ด ๆ
- ว. อย่างสบายๆ เช่น *วันนี้วันหยุดผมจะขอคุยกับผู้ร่วมรายการแบบเบิร์ด ๆ นะครับ.* (มาจากชื่อคอนเสิร์ตของนักร้องชื่อ ธงชัย แมคอินไตย์ หรือ เบิร์ด).

ล.3 น.69

3.2 คำเกี่ยวกับคุณค่า ค่านิยม และการเรียนรู้ พบจำนวน 202 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตลาดวิชา
- น. สถานศึกษาที่เปิดรับนักศึกษาโดยไม่ต้องสอบเข้า เช่น มหาวิทยาลัยเปิดเป็น*ตลาดวิชา*ให้เลือกเรียนโดยไม่ต้องสอบเข้า.

ล.1 น.76

- บาป
- ก. เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย เช่น *เงินบาป. กฐินบาป. ภาษีบาป.*

ล.2 น.71

- พีพจน์
- น. พจนานุกรม เช่น *ถ้าเธอเขียนคำไหนไม่ถูก ก็ถามพีพจน์ซิ.* (พจน์ ตัดมาจาก พจนานุกรม).

ล.3 น.79

3.3 คำเกี่ยวกับลัทธิศาสนา ตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม อุปกรณ์ และสถานที่ในการประกอบกิจกรรมนั้นๆ พบจำนวน 55 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- เคราะห์ซ้ำกรรมซัด
- ก. ได้รับเคราะห์กรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก เช่น *เขายากจนอยู่แล้วยังเคราะห์ซ้ำกรรมซัดให้บ้านถูกไฟไหม้อีก.* คมม. บาปซ้ำกรรมซัด, ผีซ้ำกรรมซัด.

ล.1 น.36

บั้งไฟพญานาค น. ปรากฏการณ์ในวันออกพรรษาที่ลูกไฟลูกกลม ๆ เรืองแสงจำนวนมากผุดขึ้นจากแม่น้ำโขงและพุ่งสูงขึ้นไป เห็นได้ในจังหวัดทางภาคอีสานที่อยู่ติดแม่น้ำโขงโดยเฉพาะที่อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย.

ล.2 น.70

วันรัยคืนรัย น. วันที่เคราะห์รัย เช่น ฉันทูอยู่ที่นี้มาตั้งแต่เด็ก **วันรัยคืนรัยก็ถูกยกเค้าเกลี้ยงบ้าน**. (เลียนคำว่า วันดีคืนดี ซึ่งหมายถึง โอกาสที่เหมาะสม).

ล.3 น.100

4. หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล ได้แก่

4.1 คำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ พบจำนวน 521 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ซีอีโอ น. ผู้บริหารองค์กรภาครัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจ เช่น **ซีอีโอบริษัทไมโครซอฟต์ตัดสินใจเปิดตลาดซอฟต์แวร์ใหม่ปีหน้า**.

ล.1 น.63

ผู้หญิงข้ามเพศ น. ผู้ชายที่ผ่าตัดแปลงเพศเป็นผู้หญิงแล้ว เช่น **เราจัดที่พักให้ผู้หญิงข้ามเพศอยู่ด้วยกัน**. (ข้ามเพศ แปลมาจาก อ. transsexual).

ล.2 น.85

ตาสีตาสายมายมายามี,
ตาสีตาสายมายมายามี
ตาสีตาสายมายมายามี
ตาสีตาสายมายมายามี

น. คนยากจนที่ไม่มีความรู้, คนยากจนที่ไม่รู้ความเป็นไปของสังคม เช่น **เธอจะพูดอะไรก็ให้ตาสีตาสายมายมายามีรู้เรื่องบ้างนะ**.
คมม. ตาสีตาสา.

ล.3 น.52

4.2 คำเกี่ยวกับการคมนาคมติดต่อสื่อสาร วิธีการและอุปกรณ์ต่างๆ ในการสื่อสาร พบจำนวน 247 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นกเหล็ก	น. เครื่องบิน เช่น <i>สายการบินชื่อดังสั่งซื้อนกเหล็กรวดเดียว 10 ลำ.</i>	ล.1 น.92
โพลว์ชาร์ต	น. แผนภูมิไหล, แผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนการทำงานของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สายงานบริหาร ระบบบัญชี เป็นต้น, เช่น <i>โพลว์ชาร์ตนี้แสดงขั้นตอนการทำงานของระบบการพิมพ์.</i> (อ. flowchart).	ล.2 น.90
ข่าวปิงปอง	น. ข่าวที่น่าเสนอโดยให้สองฝ่ายแสดงความคิดเห็น โต้กลับไปกลับมาโดยผู้เสนอข่าวไม่สนใจตรวจสอบข้อเท็จจริง เช่น <i>สื่อมวลชนที่ดีต้องเสนอข่าวที่ตรวจสอบแล้วว่าจริง ไม่ทำข่าวปิงปองแบบม้งง่าย.</i> (ปิงปอง มาจาก อ. ping pong).	ล.3 น.124

4.3 คำเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการค้า พบจำนวน 111 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไตรมาส	น. ระยะเวลา 3 เดือนในรอบ 1 ปี มี 4 ไตรมาส ปีงบประมาณเริ่มต้นไตรมาสที่ 1 ในเดือนตุลาคม เช่น <i>สภาพพัฒนาฯ คาดว่าไตรมาสที่ 3 เงินจะเฟ้อรุนแรงขึ้น เนื่องจากน้ำมันมีราคาสูงขึ้นมาก.</i> ถ้าปีปฏิทินเริ่มต้นไตรมาสที่ 1 เดือนมกราคม เช่น <i>นักธุรกิจคาดว่าการส่งออกจะดีขึ้นในไตรมาสที่ 2.</i>	ล.1 น.83

ล้มบนฟูก ก. ล้มละลายแต่เจ้าของกิจการไม่ได้รับผลกระทบเพราะรัฐนำเงินภาษีของประชาชนไปอุดหนุน เช่น *รัฐน่าจะปล่อยให้ผู้บริหารสถาบันการเงินได้รับโทษบ้าง แทนที่จะให้ล้มบนฟูก.*

ล.2 น.107

ยุคภาษีอากร น. ช่วงเวลาที่ถูกเก็บภาษีมาก เช่น *กว่าจะถึงยุคพระศรีอารยไม่รู้ว่าจะผ่านไปกี่ปี พวกเราจะผ่านยุคภาษีอากรได้หรือเปล่า.* (เลียนคำว่า ยุคพระศรีอารย).

ล.3 น.91

4.4 คำเกี่ยวกับสงคราม การเมือง การปกครอง วิธีการ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง และตำแหน่งหน้าที่ พบจำนวน 57 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเมืองธนกิจ น. การเมืองเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจซึ่งทำให้เกิดคอร์รัปชัน เช่น *เมื่อนักธุรกิจเป็นนักการเมือง การบริหารงานจึงเป็นการเมืองธนกิจเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจของตน.*

ล.1 น.10

ลากตั้ง ก. ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เช่น *กรรมการชุดนี้เป็นพวกลากตั้งกว่าครึ่ง.*

ล.2 น.108

ไต่สวนฉุกฉิน ก. พิจารณาไต่สวนทันทีเมื่อมีผู้ฟ้องร้องเนื่องจากเป็นเรื่องเร่งด่วน เช่น *ศาลปกครองไต่สวนฉุกฉินกรณีสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน.*

ล.3 น.56

4.5 คำเกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี การละเล่น กีฬา การพนัน และการพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งกลวิธีและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ พบจำนวน 236 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ่อนลอยน้ำ น. บ่อนการพนันซึ่งเล่นในเรือใหญ่ที่ลอยอยู่กลางน้ำหรือแล่นไปเรื่อยๆ.

ล.1 น.97

บอลโต๊ะเล็ก น. ชื่อการแข่งขันกีฬาในร่มประเภทหนึ่ง ลักษณะคล้ายฟุตบอล แต่มีผู้เล่นฝ่ายละ 5 คนรวมทั้งผู้รักษาประตู การแข่งขันแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงละ 20 นาที เช่น *วันนี้จะมีการถ่ายทอดบอลโต๊ะเล็กนัดปิดฤดูกาล*. คมม. โต๊ะเล็ก, ฟุตซอล. (บอล มาจาก อ. ball).

ล.2 น.69

ฟุตเวิร์ก ก. เต็มพร้อมกับโยกตัวไปมาเพื่อหลอกล่อคู่ชก เช่น *เขาเป็นนักมวยที่ขยันเต็มฟุตเวิร์กแต่ชอบทำการ์ดตก เลยถูกน็อกเอาต์บ่อย ๆ*. (อ. footwork).

ล.3 น.81

4.6 คำเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ พบจำนวน 93 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น็อกดาวน น. บ้านหรือเครื่องเรือนที่สามารถประกอบและถอดเก็บได้ เช่น *รัฐบาลจัดหาบ้านน็อกดาวนให้ผู้ประสบภัยสึนามิ. ตู้ที่ซื้อเป็นแบบนี้ถอดเก็บได้สะดวก*. (อ. knock-down).

ล.1 น.92

เซฟเฮ้าส์ น. ที่อยู่ที่ปลอดภัยที่สุดเพราะมีระบบจัดการดูแลรักษาความปลอดภัยดีเยี่ยม เช่น *คดีนี้สำคัญมาก ตำรวจต้องกันพยานไว้ที่เซฟเฮ้าส์*. (อ. safe house).

ล.2 น.42

- เหล็กดัด น. เหล็กเส้นแบนที่ทำเป็นลวดลายต่าง ๆ อยู่ในกรอบ ใช้ติดประตูหรือหน้าต่างเป็นต้นเพื่อกันขโมย เช่น *ฉันทไม้ขอบบ้านที่ติดเหล็กดัด* แต่พอถูกขโมยขึ้นบ้านเลยต้องติด.

ล.3 น.122

4.7 คำเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม อุปกรณ์และวิธีการประกอบอาหาร รวมทั้งคุณสมบัติของสารอาหารต่างๆ พบจำนวน 174 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- โฮมเมด ก. ปปรุงตามสูตรเฉพาะของครอบครัว ไม่ทำเป็นอุตสาหกรรม เช่น *ขนมร้านนี้อร่อยมากเพราะทำแบบโฮมเมดจริงๆ.*

ล.1 น.185

- จิ้งฟู้ด น. อาหารที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการนัก มักเป็นอาหารที่ประกอบด้วยแป้งและไขมันมากเกินไป เช่น เด็ก ๆ สมัยนี้กินแต่จิ้งฟู้ดจึงทำให้เป็นโรคอ้วน. (อ. junk food).

ล.2 น.26

- เครื่องดื่มน้ำดำ ก. น้ำอัดลมประเภทหนึ่ง มีสีดำ เช่น *พอน้ำตาลมีราคาสูงขึ้น เครื่องดื่มน้ำดำก็ขอขึ้นราคาตามกันเป็นแถว.* คมม. น้ำโคล่า.

ล.3 น.33

จากการศึกษาหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ประเด็นหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยศึกษาจากข้อมูลความหมายคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ทั้ง 3 เล่ม ประกอบด้วย พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 ปรากฏความหมายคำศัพท์ จำนวน 2,018 ความหมาย พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 ปรากฏความหมายคำศัพท์ จำนวน 1,284 ความหมาย และ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 ปรากฏความหมายคำศัพท์ จำนวน 1,237 ความหมาย ปรากฏผลการศึกษา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนของหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

หมวดหมู่ทางความหมาย		จำนวน	ร้อยละ
1. หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ			
1.1	คำเกี่ยวกับภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต คุณสมบัติ อุปกรณ์ และวิธีนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้	13	0.29
1.2	คำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อนุภูมิภาค ฤดูกาล ปรัชญาการณธรรมชาตที่เกิดจากท้องฟ้า คุณสมบัติและวิธีการศึกษาเกี่ยวกับท้องฟ้า	13	0.29
1.3	คำเกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ วัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดพลังงาน	9	0.20
1.4	คำเกี่ยวกับสัตว์ ชนิด ประเภท อวัยวะต่างๆของสัตว์ การเลี้ยงดู การล่าสัตว์ อุปกรณ์ในการเลี้ยงและการล่าสัตว์	29	0.64
1.5	คำเกี่ยวกับพืช ชนิด ประเภท ส่วนประกอบของพืช การปลูก การบำรุงรักษาการขยายพันธุ์ และอุปกรณ์ในการเพาะปลูกและขยายพันธุ์	37	0.82
1.6	คำเกี่ยวกับวัน เวลา	26	0.57
1.7	คำเกี่ยวกับทิศทาง จำนวน ขนาด ปริมาตร मात्रา ชั่ง ตวง วัด	38	0.84
2. หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์			
2.1	คำเกี่ยวกับอวัยวะต่างๆ ภาวะการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย	99	2.18
2.2	คำเกี่ยวกับพัฒนาการของร่างกาย สุขภาพ การรักษาพยาบาล อุปกรณ์และวิธีการรักษาพยาบาล	111	2.45
2.3	คำเกี่ยวกับการแต่งกาย และเครื่องประดับ หมวก ทรงผม รองเท้า อุปกรณ์และวิธีการแต่งกาย รวมทั้งการทำความสะอาดร่างกาย	140	3.08
2.4	คำเกี่ยวกับการรับรู้ความรู้สึกทางประสาทสัมผัสของร่างกาย เช่น การเห็น รู้อรส ได้กลิ่น ได้ยิน การแสดงความเป็นเจ้าของ การกระทบ การแทรก การปกปิด เปิดเผย	347	7.64
2.5	คำเกี่ยวกับกิจกรรม การเคลื่อนไหว และการเคลื่อนย้ายในลักษณะต่างๆ	1,170	25.78

ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนของหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ต่อ)

หมวดหมู่ทางความหมาย		จำนวน	ร้อยละ
3. หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า			
3.1	คำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด	811	17.87
3.2	คำเกี่ยวกับคุณค่า ค่านิยม และการเรียนรู้	202	4.45
3.3	คำเกี่ยวกับลัทธิศาสนา ตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม อุปกรณ์ และสถานที่ในการประกอบกิจกรรมนั้นๆ	55	1.21
4. หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล			
4.1	คำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ	521	11.48
4.2	คำเกี่ยวกับการคมนาคมติดต่อสื่อสาร วิธีการและอุปกรณ์ต่างๆในการสื่อสาร	247	5.44
4.3	คำเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการค้า	111	2.45
4.4	คำเกี่ยวกับสงคราม การเมือง การปกครอง วิธีการ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องและตำแหน่งหน้าที่	57	1.26
4.5	คำเกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี การละเล่น กีฬา การพนัน และการพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งกลวิธีและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ	236	5.20
4.6	คำเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ	93	2.05
4.7	คำเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม อุปกรณ์และวิธีการประกอบอาหาร รวมทั้งคุณสมบัติของสารอาหารต่างๆ	174	3.83
รวม		4,539	100.00

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ปรากฏมากที่สุด 3 รายการ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับกิจกรรม การเคลื่อนไหว และการเคลื่อนย้ายในลักษณะต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 25.78 หมวดคำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด คิดเป็นร้อยละ 17.87 และ หมวดคำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ คิดเป็นร้อยละ 11.48 ตามลำดับ

หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1-3 ที่ปรากฏน้อยที่สุด 3 รายการ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ และแหล่งพลังงาน คิดเป็นร้อยละ

0.20 หมวดคำเกี่ยวกับภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต คุณสมบัติ อุปกรณ์ และวิธีนำ ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ และหมวดคำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อุณหภูมิ ฤดูกาล ปรากฏการณ์ ธรรมชาติที่เกิดจากท้องฟ้า คุณสมบัติและวิธีการศึกษาเกี่ยวกับท้องฟ้า ปรากฏการณ์เท่ากันคิดเป็น ร้อยละ 0.29 หมวดคำเกี่ยวกับวัน เวลา คิดเป็นร้อยละ 0.57 ตามลำดับ

จากการศึกษาหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3 สามารถแสดงผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงจำนวนของหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3

หมวดหมู่ทางความหมาย		เล่ม 1		เล่ม 2		เล่ม 3	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ							
1.1	คำเกี่ยวกับภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต คุณสมบัติ อุปกรณ์ และวิธีนำ ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้	5	0.25	4	0.31	4	0.32
1.2	คำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อุณหภูมิ ฤดูกาล ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดจากท้องฟ้า คุณสมบัติและวิธีการศึกษาเกี่ยวกับท้องฟ้า	5	0.25	5	0.39	3	0.24
1.3	คำเกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ และแหล่งพลังงาน	5	0.25	1	0.08	3	0.24
1.4	คำเกี่ยวกับสัตว์ ชนิด ประเภท อวัยวะต่างๆ ของสัตว์ การเลี้ยงดู การล่าสัตว์อุปกรณ์ในการเลี้ยงและการล่าสัตว์	11	0.55	4	0.31	14	1.13
1.5	คำเกี่ยวกับพืช ชนิด ประเภท ส่วนประกอบของพืช การปลูก การบำรุงรักษาการขยายพันธุ์ และอุปกรณ์ในการเพาะปลูกและขยายพันธุ์	12	0.60	17	1.32	8	0.65

ตารางที่ 4 ตารางแสดงจำนวนของหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3 (ต่อ)

หมวดหมู่ทางความหมาย		เล่ม 1		เล่ม 2		เล่ม 3	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.6	คำเกี่ยวกับวัน เวลา	11	0.55	10	0.78	5	0.40
1.7	คำเกี่ยวกับทิศทาง จำนวน ขนาด ปริมาตร มาตราซัง ตวง วัด	24	1.19	8	0.62	6	0.49
2. หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์							
2.1	คำเกี่ยวกับอวัยวะต่างๆภาวะการเปลี่ยนแปลง ภายในร่างกาย	38	1.89	24	1.87	37	2.99
2.2	คำเกี่ยวกับพัฒนาการของร่างกาย สุขภาพ การรักษาพยาบาล อุปกรณ์และวิธีการ รักษาพยาบาล	48	2.38	32	2.49	31	2.51
2.3	คำเกี่ยวกับการแต่งกาย และเครื่องประดับ หมวก ทรงผม รองเท้า อุปกรณ์และวิธีการ แต่งกาย รวมทั้งการทำความสะอาดร่างกาย	41	2.04	43	3.35	56	4.53
2.4	คำเกี่ยวกับการรับรู้ความรู้สึกทางประสาท สัมผัสของร่างกาย เช่น การเห็น รู้รส ได้กลิ่น ได้ยิน การแสดงความเป็นเจ้าของ การกระทบ การแทรก การปกปิด เปิดเผย	142	7.05	90	7.01	115	9.30
2.5	คำเกี่ยวกับกิจกรรม การเคลื่อนไหว และการ เคลื่อนย้ายในลักษณะต่างๆ	547	27.16	252	19.63	371	29.99
3. หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และคุณค่า							
3.1	คำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด	404	20.06	232	18.07	175	14.15
3.2	คำเกี่ยวกับคุณค่า ค่านิยม และการเรียนรู้	80	3.97	66	5.14	56	4.53
3.3	คำเกี่ยวกับลัทธิศาสนา ตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม อุปกรณ์ และสถานที่ในการประกอบ กิจกรรมนั้นๆ	20	0.99	13	1.01	22	1.78

ตารางที่ 4 ตารางแสดงจำนวนของหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ใน พจนานุกรมคำใหม่
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3 (ต่อ)

หมวดหมู่ทางความหมาย		เล่ม 1		เล่ม 2		เล่ม 3	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์บุคคล							
4.1	คำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และเครือญาติ	264	13.11	146	11.37	111	8.97
4.2	คำเกี่ยวกับการคมนาคมติดต่อสื่อสาร วิธีการ และอุปกรณ์ต่างๆในการสื่อสาร	122	6.06	74	5.76	51	4.12
4.3	คำเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการค้า	56	2.78	31	2.41	24	1.94
4.4	คำเกี่ยวกับสงคราม การเมือง การปกครอง วิธีการ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง และตำแหน่งหน้าที่	22	1.09	24	1.87	11	0.89
4.5	คำเกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี การละเล่น กีฬา การพนัน และการพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งกลวิธี และอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ	83	4.12	99	7.71	54	4.37
4.6	คำเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ	35	1.74	37	2.88	21	1.70
4.7	คำเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม อุปกรณ์และวิธีการประกอบอาหาร รวมทั้งคุณสมบัติของสารอาหารต่างๆ	43	2.14	72	5.61	59	4.77
รวม		2,018	100.00	1,284	100.00	1,237	100.00

จากตารางที่ 4 ตารางแสดงจำนวนของหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3 สรุปได้ดังต่อไปนี้

หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 ที่ปรากฏมากที่สุด 3 รายการ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับกิจกรรม การเคลื่อนไหว และการเคลื่อนย้ายในลักษณะต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 27.16 หมวดคำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด คิดเป็นร้อยละ 20.06 และ หมวดคำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์

ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ คิดเป็นร้อยละ 13.11 ตามลำดับ

หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 ที่ปรากฏมากที่สุด 3 รายการ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับกิจกรรม การเคลื่อนไหว และการเคลื่อนย้ายในลักษณะต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 19.63 หมวดคำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด คิดเป็นร้อยละ 18.07 และ หมวดคำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ คิดเป็นร้อยละ 11.37 ตามลำดับ

หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 ที่ปรากฏมากที่สุด 3 รายการ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับกิจกรรม การเคลื่อนไหว และการเคลื่อนย้ายในลักษณะต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 29.99 หมวดคำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด คิดเป็นร้อยละ 14.15 และ หมวดคำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ คิดเป็นร้อยละ 8.97 ตามลำดับ

หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 ที่ปรากฏน้อยที่สุด 3 รายการ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต คุณสมบัติ อุปกรณ์ และวิธีนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ หมวดคำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อุณหภูมิ ฤดูกาล ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดจากท้องฟ้า คุณสมบัติและวิธีการศึกษาเกี่ยวกับท้องฟ้า และ หมวดคำเกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ และแหล่งพลังงาน ปรากฏจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.25 หมวดคำเกี่ยวกับสัตว์ ชนิด ประเภท อวัยวะต่างๆของสัตว์ การเลี้ยงดู การล่าสัตว์ อุปกรณ์ในการเลี้ยงและการล่าสัตว์ และหมวดคำเกี่ยวกับวัน เวลา ปรากฏจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.55 และ หมวดคำเกี่ยวกับพืช ชนิด ประเภท ส่วนประกอบของพืช การปลูก การบำรุงรักษาการขยายพันธุ์ และอุปกรณ์ในการเพาะปลูกและขยายพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ

หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 ที่ปรากฏน้อยที่สุด 3 รายการ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ และแหล่งพลังงาน คิดเป็นร้อยละ 0.08 หมวดคำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อุณหภูมิ ฤดูกาล ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดจากท้องฟ้า คุณสมบัติและวิธีการศึกษาเกี่ยวกับท้องฟ้า และหมวดคำเกี่ยวกับสัตว์ ชนิด ประเภท อวัยวะต่างๆของสัตว์ การเลี้ยงดู การล่าสัตว์ อุปกรณ์ในการเลี้ยงและการล่าสัตว์ ปรากฏจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.31 และหมวดคำเกี่ยวกับคำเกี่ยวกับภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต คุณสมบัติ อุปกรณ์ และวิธีนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ คิดเป็นร้อยละ 0.39 ตามลำดับ

หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 ที่ปรากฏน้อยที่สุด 3 รายการ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อุณหภูมิ ฤดูกาล ปรากฏการณ์

ธรรมชาติที่เกิดจากท้องฟ้า คุณสมบัติและวิธีการศึกษาเกี่ยวกับท้องฟ้า และหมวดค่าเกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ และแหล่งพลังงาน ปรากฏจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.24 หมวดค่าเกี่ยวกับภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต คุณสมบัติ อุปกรณ์ และวิธีนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ คิดเป็นร้อยละ 0.32 และ หมวดค่าเกี่ยวกับวัน เวลา คิดเป็นร้อยละ 0.40 ตามลำดับ

บทที่ 4

การศึกษาการให้นิยามศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

การศึกษาการให้คำนิยามศัพท์จากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-3 ในเบื้องต้นผู้วิจัยสำรวจจำนวนคำตั้ง ลูกคำ และความหมายที่ปรากฏในแต่ละหมวดตัวอักษร เพื่อนำมาศึกษารูปแบบและโครงสร้างการนิยามความหมายศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบของการนิยามความหมายคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

บทนิยามศัพท์ (Definition) หมายถึง ข้อความซึ่งเรียงเรียงขึ้นเพื่ออธิบายความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรม เป็นข้อความที่ต่อจากคำศัพท์หลักและลูกคำโดยการนิยาม คือ การอธิบายหรือให้ความหมายของคำ จากการศึกษารูปแบบการให้คำนิยามความหมายศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบรูปแบบการให้นิยาม 4 รูปแบบ ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

1. การอธิบาย

การอธิบาย หมายถึง การให้นิยามความหมายของคำศัพท์โดยวิธีการต่างๆ เช่น การขยายความ การวิเคราะห์ การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน การบอกความสัมพันธ์ การบอกกฎ การเปรียบเทียบ จากการศึกษา พบว่ามีรูปแบบการอธิบาย 2 รูปแบบ รายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด

การอธิบายความหมายของคำที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีการอธิบายความหมายของคำและการอธิบายโดยการให้รายละเอียดทางความหมายของคำเกี่ยวกับลักษณะ รูปทรง กติกา และวิธีการทำสิ่งต่างๆ ดังนี้

1.1.1 การอธิบายโดยให้ความหมาย คือ การขยายความของคำโดยให้คำจำกัดความ ลักษณะ หรือรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับคำ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คลองต่วน

น. ทางระบายน้ำสายตรงที่ระบายน้ำได้อย่างรวดเร็ว.

ล.1 น.29

- มีน ก. เมมาอ่อนๆ, รู้สึกวิงเวียน เช่น **มีนศิระ**, รู้สึกตื้อในสมอง เช่น **อ่านหนังสือมากซักมีน**. (พจน.)
ล.1 น.128
- บุโลปุเล (ปาก) ก. พุดหรือทำพอให้เสร็จๆ ไปโดยไม่ต้องการรายละเอียด, ประโลประเลก็ว่า.
พจน. 42 น.703
- บุโลปุเล ก. พุดหรือทำพอให้เสร็จๆ ไปโดยไม่ต้องการรายละเอียด, ประโลประเลก็ว่า. (พจน.). คมม. โปโลโปเล ความหมายที่ 1.
ล.2 น.79
- พุดจนลึงหลับ (ปาก) ก. พุดจนผู้ฟังเคลิบเคลิ้มไปตาม.
พจน. 42 น.797
- พุดจนลึงหลับ ก. พุดจนผู้ฟังเคลิบเคลิ้มและเห็นคล้อยตาม. (พจน.). คมม. กล่อมจนลึงหลับ, กล่อมลึงหลับ.
ล.3 น.79

2.1.2 คำที่มีความหมาย การนิยาม ตรงหรือคล้ายคลึงกันกับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แต่มีการเปลี่ยนแปลงตัวอย่างการใช้คำ สามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

2.1.2.1 การเพิ่มตัวอย่างการใช้คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ซี้ฉิว ก. ได้แต่สั่งการให้ผู้อื่นทำ ไม่ลงมือทำเอง.
พจน. 42 น.365
- ซี้ฉิว ก. ได้แต่สั่งการให้ผู้อื่นทำ ไม่ลงมือทำเอง (พจน.) เช่น **ฉันไม่เห็นเขาทำอะไร ได้แต่มั่งซี้ฉิว ให้ลูกน้องทำให้ทุกอย่าง**.
ล.3 น.42

- วัดวา ก. พอเท่าๆกัน, พอเสมอกัน, (พจน.); ไม่ได้ไม่เสีย (ภาษาการพนัน) เช่น *เจ้ามือบ็อก เราก็บ็อก ตานี้เราวัดวากันนะ.*
ล.1 น.148
- ซักแห้ง ก. ทำความสะอาดเสื้อผ้าหรือสิ่งทอต่างๆ ด้วยวิธีพิเศษ เช่น ใช้สารเคมีโรยบนรอยเปื้อนแล้วปิดออก หรือแช่ลงในสารละลายเคมี.
พจน. 42 น.377
- ซักแห้ง ก. ทำความสะอาดเสื้อผ้าหรือสิ่งทอต่างๆ ด้วยวิธีพิเศษ เช่น ใช้สารเคมีโรยบนรอยเปื้อนแล้วปิดออก หรือแช่ลงในสารละลายเคมี. (พจน.), ซักผ้าโดยไม่จุ่มผ้าลงในน้ำ เช่น *เมื่อวานฉันเอาชุดผ้าไหมไปซักแห้ง.*
ก. ไม่อาบน้ำ เช่น *เมื่อคืนเขากลับดึกและเพลียมากเลยซักแห้ง.*
ล.2 น.37
- ชง 1 ก. เติมน้ำร้อนลงบนใบชาหรือยาเป็นต้นเพื่อให้รสออก.
พจน. 42 น.343
- ชง 1 ก. เติมน้ำร้อนลงบนใบชาหรือยาเป็นต้นเพื่อให้รสออก. (พจน.), ผสมเครื่องดื่มประเภทผงด้วยน้ำร้อนและปรุงรสให้พร้อมที่จะรับประทาน เช่น *ช่วยชงกาแฟมาให้ถ้วยหนึ่ง น้ำตาลอ่อนเดี๋ยวนะ.* (จ.)
ก. เตรียมการให้, ดำเนินการให้, เช่น *เขาชงเรื่องให้รัฐมนตรีลงนาม.*
ก. เตะลูกบอลให้ผู้อื่นทำประตู เช่น *เขาทำแฮตทริกได้แต่กลับถล่มตัวว่าเพื่อนร่วมทีมชงลูกได้ดี.*
ล.3 น.40

2.1.3.2 คำที่เกิดความหมายใหม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ใบบุญ น. ร่วมบุญ, ส่วนบุญที่ปกป้องคุ้มครองอยู่.
พจน. 42 น.643
- ใบบุญ น. ร่วมบุญ, ส่วนบุญที่ปกป้องคุ้มครองอยู่, (พจน.) เช่น เขาได้
เจ้านายเป็น**ใบบุญ** จึงก้าวหน้ามาทุกวันนี้.
น. บารมี, อิทธิพล, เช่น เขาต้องอาศัย**ใบบุญ**ของเจ้าพ่อจึง
ค้าขายที่นี้ได้. เขาเข้านอกออกในได้ เพราะพึ่ง**ใบบุญ**ผู้มี
อำนาจ.
ล.1 น.105
- นางฟ้า น. นางในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์.
พจน. 42 น.574
- นางฟ้า น. นางในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์. (พจน.).
น. พนักงานผู้หญิง มีหน้าที่บริการผู้โดยสารบนเครื่องบิน เช่น
เธอเป็น**นางฟ้า**สายการบินอะไร. คมม. แอร์ 2, แอร์
โฮัสเตส.
ล.2 น.65
- สาวก น. ศิษย์ของศาสดา. (ป.; ส. ศรวาก).
พจน. 42 น.1185
- สาวก น. ศิษย์ของศาสดา. (พจน.)
น. ผู้ที่นิยมชมชอบบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างคลั่งไคล้ เช่น
สาวกของ พี่บ๊. **สาวก**ทีมแมนยู.
ล.3 น.110

2.2 การบอกที่มาของคำ

ที่มาของคำ หมายถึง การอธิบายภาษาซึ่งเป็นที่มาของคำไว้ท้ายคำนั้นๆ เป็นการทับศัพท์ หรือการแปลศัพท์ การบอกที่มาเขียนไว้ในวงเล็บเป็นอักษรย่อ เช่น กล. หมายถึง เกาหลี จ. หมายถึง จีน อ. หมายถึง อังกฤษ ฯลฯ โดยอาจมีการกล่าวถึงคำศัพท์ในภาษาเดิม และเสียงคำศัพท์เดิมในภาษา พบ 2 รูปแบบ คือ การทับศัพท์ และการแปลศัพท์

2.2.1 การทับศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กิมจิ	น. ผักดองแบบเกาหลี เช่น <i>อาหารเกาหลีต้องมีกิมจิเป็นเครื่องเคียง.</i> น. เกาหลี เช่น <i>นักเตะแดนกิมจิ.</i> (กล. ว่า คิมจิ).	ล.1 น.13
เบ้	น. ผู้รับใช้, ผู้ยอมรับใช้, เช่น <i>เขาชอบวางตัวเป็นนาย ให้เราเป็นเบ้คอยรับใช้อยู่เรื่อย.</i> (จ. เบ้ ว่า ม้า).	ล.1 น.101
ไวนิล	น. แผ่นพลาสติกชนิดเรียบ นิ่ม ใช้พิมพ์ตัวอักษรหรือรูปเป็นต้น มักมีขนาดใหญ่แต่สามารถตัดให้เป็นทรงต่างๆได้ ม้วนเก็บได้ นิยมทำเป็นป้ายโฆษณาหรือป้ายนิทรรศการ. (ตัดมาจาก อ. vinyl plastic).	ล.3 น.103

2.2.2 การแปลศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จิตอาสา	น. จิตใจที่เอื้อเฟื้อและชอบช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น <i>โรงเรียนของเราฝึกให้เด็กมีจิตอาสา รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและชอบทำงานเพื่อสาธารณะ.</i> (แปลจาก อ. public mind) ล.2 น.93
วิกฤตต้มยำกุ้ง	น. ภาวะทรุดตัวลงอย่างฉับพลันของเศรษฐกิจไทยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เกิดจากการเก็งกำไรและการลงทุนเกินตัวของภาคเอกชน โดยก่อนนี้ต่างประเทศอย่างมหาศาล ทำให้ต้องลอยตัวค่าเงินบาท สถาบันการเงินในประเทศจำนวนมากต้องปิดไป และส่งผลกระทบต่อทั่วเอเชีย. (แปลมาจาก อ. Tom Yam Kung Crisis). ล.2 น.115
เจษฎาธิการ	น. คำเรียกผู้อำนวยการของโรงเรียนเอกชนที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก เช่น <i>ท่านผู้นี้คือเจษฎาธิการโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี.</i> (แปลมาจาก อ. Reverend). ล.3 น.38

2.3 การบอกคำที่มีความหมายเหมือน

คำที่มีความหมายเหมือน หมายถึง คำที่มีความหมายเหมือนกันในการจัดเก็บในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีการแยกเก็บไว้ตามลำดับอักษรของคำนั้นๆ โดยในท้ายบทนิยามจะมีอักษรย่อ คมม. กำกับ หมายถึง “ความหมายเหมือนกัน” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำว่า **เคราะห์ซ้ำกรรมซัด**, **บาปซ้ำกรรมซัด**, **ผีซ้ำกรรมซัด** เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน

- เคราะห์ซ้ำกรรมซัด ก. ได้รับเคราะห์กรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก เช่น เขาอยากจนอยู่แล้วยัง **เคราะห์ซ้ำกรรมซัด** ให้บ้านถูกไฟไหม้อีก.
คมม.⁴ บาปซ้ำกรรมซัด, ผีซ้ำกรรมซัด.
ล.1 น.36
- บาปซ้ำกรรมซัด ก. ได้รับเคราะห์กรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก เช่น เขาถูกให้ออกจากงาน ก็หนักหนาอยู่แล้ว ยัง**บาปซ้ำกรรมซัด** มาประสบอุบัติเหตุ อีกร.
คมม. เคราะห์ซ้ำกรรมซัด, ผีซ้ำกรรมซัด.
ล.1 น.99
- ผีซ้ำกรรมซัด ก. ได้รับเคราะห์กรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก เช่น เขากำพร้าพ่อแม่แล้ว **ยังมีซ้ำกรรมซัด** ป่าที่เลี้ยงดูอยู่มาประสบอุบัติเหตุตายจาก ไปอีกร.
คมม. เคราะห์ซ้ำกรรมซัด, บาปซ้ำกรรมซัด.
ล.1 น.112

คำว่า ดอกไม้เหล็ก, สตรีเหล็ก, หญิงเหล็ก เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน

- ดอกไม้เหล็ก น. ผู้หญิงที่มีความเข้มแข็งอดทน สามารถต่อสู้เอาชนะ อุปสรรคต่างๆได้ เช่น **ดอกไม้เหล็ก** แห่งพม่าก็คือนางออง ซาน ซูจี.
คมม. หญิงเหล็ก ความหมายที่ 1, สตรีเหล็ก.
ล.2 น.45
- สตรีเหล็ก น. ผู้หญิงที่มีความเข้มแข็งอดทน สามารถต่อสู้เอาชนะ อุปสรรคต่างๆได้ เช่น **อดีตนายกรัฐมนตรีมาร์กาเรต แทตเชอร์** ได้รับฉายาว่าเป็น**สตรีเหล็ก** แห่งอังกฤษ.
คมม. ดอกไม้เหล็ก, หญิงเหล็ก ความหมายที่ 1.
ล.2 น.118

⁴ คมม. ย่อมาจาก ความหมายเหมือนกัน

- หญิงเหล็ก
- น. ผู้หญิงที่มีความเข้มแข็งอดทน สามารถต่อสู้เอาชนะอุปสรรคต่างๆได้ เช่น *อดีตนายกรัฐมนตรีนาร์ก้าเรีตแท็ชเซอร์ ได้รับฉายาว่าเป็นหญิงเหล็กแห่งอังกฤษ.*
คम्म. ดอกไม้เหล็ก, สตรีเหล็ก.
- น. ผู้หญิงที่แข็งแรงมีสุขภาพดี ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เช่น *เขาเป็นหญิงเหล็กในที่ทำงานเรา ทำงานหนักมา 30 ปีไม่เคยลาป่วยแม้แต่วันเดียว.*

ล.2 น.131

2.4 การบอกเสียงอ่าน

การบอกคำอ่าน หมายถึง การบอกคำอ่านออกเสียงในบางคำที่อาจไม่ตรงตามกฎหรืออักษรวิธีที่ใช้กันทั่วไปโดยมีการเขียนเสียงอ่านกำกับ ในที่นี้รวมถึงการอ่านออกเสียงคำที่เป็นอักษรย่อด้วย คำที่เป็นอักษรย่อในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เกิดจากการย่อคำโดยเอาตัวอักษรตัวแรกมาเรียงต่อกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ซีทรู
[ซี-ทรู]
- น. เสื้อผ้าที่บางมากจนมองเห็นข้างในได้ เช่น *ดาราคนนั้นใส่ชุดซีทรู มองเห็นรูปร่างชัดเจน.* (อ. see through).
- ล.2 น.38
- ผบทบ.
[ผอ-บอ-ทอ-บอ]
- น. ภรรยา เช่น *วันนี้ผบทบ. สั่งให้รีบกลับบ้าน.* (คำย่อของคำว่า ผู้บัญชาการที่บ้าน).
- ล.2 น.82
- มคปด.
[มอ-คอ-ปอ-ดอ]
- ก. มีผู้แย่งคนรักไป พูดเต็มๆว่า *หมาคาบไปแตก เช่น มัวแต่ทำงานไม่มีเวลาให้แฟน ระวังจะถูกมคปด..* คम्म. สุนัขคาบไปรีบประทาน.
- ล.3 น.82

ศิลปากร น. ชื่อรางวัลที่กระทรวงวัฒนธรรมมอบให้แก่ศิลปินร่วมสมัยที่มีผลงานสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผลิตผลงานต่อไปอย่างอิสระ มี 5 สาขา คือ ทัศนศิลป์ วรรณศิลป์ คีตศิลป์ ภาพยนตร์ และศิลปะการแสดง เช่น นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ได้รับรางวัล**ศิลปากร**เมื่อ พ.ศ. 2547. (มอบรางวัลครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2547).

ล.2 น.117

ไผ่แยกกอ หน่อแตก น. ผู้ที่เคยทำงานร่วมกันมาภายหลังแยกย้ายกันไปทำงานตามความชอบหรือความถนัดของตน เช่น เมื่อโครงการวิจัยสิ้นสุดลงนักวิจัยก็แยกย้ายกันไปเป็น**ไผ่แยกกอ หน่อแตก เหล่า** แต่ก็นัดพบกันไม่เคยขาด. คมม. น้ำแยกสาย ไผ่แยกกอ.

(ใช้ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2553).

ล.3 น.78

4. การอ้างถึงคำในพจนานุกรมเล่มเดียวกัน

พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์⁵ กล่าวว่า การอ้างถึงคำในพจนานุกรมเดียวกัน หมายถึง ศัพท์ที่มีคำพ้องความหมายในพจนานุกรมเดียวกันอาจใช้วิธีการอ้างถึงกันโดยไม่ต้องเขียนนิยามศัพท์ซ้ำอีก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กระจิบกระจอกข้าว **ดู กระจอกข้าว.**

ล.1 น.2

น้ำตาลโตนด **ดู ตาลโตนด.**

ล.2 น.66

⁵พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์, *การทำพจนานุกรม*. (เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2533),60.

โครงสร้างการนิยามความหมายคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

จากการศึกษาโครงสร้างการนิยามความหมายคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า มีความคล้ายคลึงกับการนิยามคำศัพท์ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คือ ประกอบด้วย คำศัพท์ ชนิดของคำ บทนิยาม จากการศึกษา โครงสร้างการนิยามในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ โครงสร้างแบบเดี่ยวและโครงสร้างแบบประสม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างแบบเดี่ยว

โครงสร้างแบบเดี่ยว หมายถึง การนิยามความหมายที่มีบทนิยามเพียงส่วนเดียวปรากฏ 2 รูปแบบ คือ การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด และ การอ้างถึงคำในพจนานุกรมเล่มเดียวกัน ดังนี้

1.1 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขนมกวน	น. ของหวานที่ทำด้วยวิธีใส่กระทะตั้งไฟแล้วใช้พายกวนให้สุกอย่างถั่วกวน เผือกกวน กล้วยกวน ขนุนกวน สับปะรดกวน. ล.2 น.14
ปลาเส้น	น. ของกินเล่นอย่างหนึ่ง เป็นเส้นเล็กๆ ยาวๆ ทำด้วยแป้งผสมเนื้อปลา อบแห้ง. ล.3 น.71
ผ้าตาพริกไทย, ผ้าเม็ดพริกไทย	น. ผ้าลักษณะโปร่งบาง เนื้อผ้าเป็นรูเล็กๆ ขนาดเม็ดพริกไทย ใช้ทำมุ้ง เสื้อครุย หรือถุงบุหงา. ล.2 น.83
ร้านสะดวกซื้อ	น. ร้านค้าขนาดเล็กซึ่งขายของเครื่องใช้กระจุกกระจิกที่จำเป็น รวมทั้งอาหารกินรองท้อง มักเปิดขายตลอด 24 ชั่วโมง. ล.2 น.104

1.2 การอ้างอิงคำในพจนานุกรมเล่มเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กระจิบกระจอกข้าว ดู *กระจอกข้าว*.
 ล.1 น.2

น้ำตาลโตนด ดู *ตาลโตนด*.
 ล.2 น.66

2. โครงสร้างแบบประสม

โครงสร้างแบบประสม หมายถึง การนิยามความหมายที่มีบทนิยามตั้งแต่ 2 ส่วนขึ้นไป ปรากฏ 2 ลักษณะ คือ โครงสร้างแบบประสม 2 ส่วน และ โครงสร้างแบบประสม 3 ส่วน ดังนี้

2.1 โครงสร้างแบบประสม 2 ส่วน พบ 4 รูปแบบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + ยกตัวอย่างการใช้คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำเลี้ยง น. เงินสนับสนุน // เช่น *พอหมดน้ำเลี้ยง ผู้ชุมนุมก็สลายตัว*.
 ล.1 น.94

ร้อยเปอร์เซ็นต์ ว. แท้, สมบูรณ์, ไม่มีอย่างอื่นปน, // เช่น *ผู้ชายร้อยเปอร์เซ็นต์. ข่าวสารร้อยเปอร์เซ็นต์*.
 ล.3 น.93

รูปแบบที่ 2 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + การให้ข้อมูลของคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ดีวีดี น. แผ่นซีดีที่มีความจุมาก ใช้บันทึกข้อมูลหลายประเภท เช่น ภาพยนตร์ เพลง เกมคอมพิวเตอร์ ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว. // (อ. DVD ย่อมาจาก digital versatile disc).
 ล.1 น.69

- ยั้งสลุต ก. ยิงปืนใหญ่ 21 นัด ติดต่อกัน เพื่อถวายพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในงานพระราชพิธีสำคัญ เช่น งานวันเฉลิมพระชนมพรรษา. // (สลุต มาจาก อ. salute).

ล.3 น.91

รูปแบบที่ 3 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + การให้รายละเอียดของคำเพิ่มเติม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- กระป๋อง น. พนักงานหญิงที่เก็บค่าโดยสารรถประจำทาง, // เป็นคำคู่กับกระเป่า ซึ่งหมายถึงพนักงานขาย.

ล.1 น.4

- กางเกงใน น. กางเกงสำหรับสวมไว้ชั้นใน ไม่มีขา หรือขาสั้น. // เรียกย่อๆว่า กกน. [กอ-กอ-นอ].

ล.2 น.8

รูปแบบที่ 4 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + การอ้างถึงคำในพจนานุกรมเล่มเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- นมเปรี้ยว น. โยเกิร์ตชนิดเหลวหรือโยเกิร์ตพร้อมดื่ม ไม่ใช่ผลไม้หรือธัญพืช. // (ดู โยเกิร์ต).

ล.2 น.63

2.2 โครงสร้างแบบประสม 3 ส่วน ปรากฎ 3 รูปแบบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + ยกตัวอย่างการใช้คำ + การให้ข้อมูลของคำดังตัวอย่างต่อไปนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- เจี๊ยะบโละ ก. กินไม่ลง, รับประทานไม่ได้, รังเกียจ, // เช่น *อาหารข้างถนนมีแต่ผู้คนที่เจี๊ยะบโละ* หรือ *ไม่ได้อาบน้ำตั้งหลายวัน ซกมกอย่างนี้ ใครๆก็เจี๊ยะบโละ*. // (จ.).

ล.2 น.30

โครงสร้างการนิยามความหมายคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่ามีความคล้ายคลึงกับการนิยามคำศัพท์ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คือ ประกอบด้วย คำศัพท์ ชนิดของคำ บทนิยาม ผลการศึกษาปรากฏโครงสร้างการนิยาม 2 รูปแบบ คือ โครงสร้างแบบเดี่ยว และโครงสร้างแบบประสม โดยโครงสร้างคำที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นลักษณะโครงสร้างแบบประสม ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ เสาวรส มนต์วิเศษ⁸ ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกันในพจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของการนิยามที่ปรากฏในพจนานุกรมทั้ง 2 ฉบับ ปรากฏโครงสร้างแบบประสมมากกว่าแบบเดี่ยว

⁸ เสาวรส มนต์วิเศษ, การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกันในพจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 142.

บทที่ 5

การศึกษาสภาพสังคมไทยที่สะท้อนจากคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

การศึกษาคำศัพท์ที่สะท้อนสภาพสังคมไทยในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นการรวบรวมคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย คำศัพท์โดยส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงระยะเวลาหลังการจัดทำพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 จนถึงช่วงที่จัดทำพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ดังนั้นคำที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานจึงสะท้อนสภาพสังคมไทยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยอาจเป็นคำที่มีใช้ในวงสั้นๆ จากเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยขณะนั้น หรืออาจเป็นคำที่เกิดขึ้นและใช้ต่อเนื่องของคนในสังคมจนกลายเป็นคำใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

จากการศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบภาพสะท้อนทางสังคมไทยในด้านต่างๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เพศสภาพ การติดต่อสื่อสารในสังคม ศาสนาและความเชื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ ในการวิจัยนี้พบคำศัพท์ที่สะท้อนสภาพสังคมไทยในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ดังต่อไปนี้

1. สภาพเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในสังคม การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมเนื่องจากประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญครั้งหนึ่งคือ การลดค่าเงินบาทของรัฐบาลใน ปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ภาคการค้า การลงทุนประสบปัญหาและส่งผลกระทบต่อเมืองมายังประชาชนในประเทศ คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวได้บันทึกไว้ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน แสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาดังกล่าวที่ประเทศกำลังประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เศรษฐกิจฟองสบู่ น. สภาวะการณ์ที่ราคาอสังหาริมทรัพย์สูงขึ้นอย่างรวดเร็วเพราะการเก็งกำไร เช่น เศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2540 เป็น **เศรษฐกิจฟองสบู่**. (แปลมาจาก อ. bubble economy)

ล.1 น.152

ฟองสบู่แตก น. ปรากฏการณ์การทรุดตัวลงอย่างฉับพลันของเศรษฐกิจที่เฟื่องฟูขึ้นอย่างรวดเร็วโดยไม่สัมพันธ์กับความต้องการในการบริโภคอย่างแท้จริง เปรียบเหมือนการแตกของฟองสบู่ เช่น ปี 2540 ประเทศไทยเกิด**ฟองสบู่แตก** ทำให้คนจำนวนมากตกงาน.

ล.1 น.119

เศรษฐกิจตก
สะเก็ด น. ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ข้าวของมีราคาแพง ผู้คนตกงานเป็นจำนวนมาก เช่น *เรากำลังอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกสะเก็ด* ทุกคนต้องรัดเข็มขัด อย่าใช้จ่ายเกินจำเป็น.

ล.2 น.117

วิกฤตต้มยำกุ้ง น. ภาวะทรุดตัวลงอย่างฉับพลันของเศรษฐกิจไทยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เกิดจากการเก็งกำไรและการลงทุนเกินตัวของภาคเอกชน โดยก่อนนี้ต่างประเทศอย่างมหาศาล ทำให้ต้องลอยตัวค่าเงินบาท สถาบันการเงินในประเทศจำนวนมากต้องปิดไป และส่งผลกระทบต่อทั่วเอเชีย. (แปลมาจาก อ. Tom Yam Kung Crisis).

ล.2 น.115

คำศัพท์ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจยังรวมถึงคำที่เกี่ยวกับการเงิน การลงทุน ภาวะทางการเงิน ประสบการณ์ของคนเกี่ยวกับการเงิน การลงทุน ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของคนในสังคม คำศัพท์ในกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรม ความคิดเกี่ยวกับการเงินและระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยดังตัวอย่างต่อไปนี้

ล้มบนฟูก ก. ล้มละลายแต่เจ้าของกิจการไม่ได้รับผลกระทบเพราะรัฐนำเงินภาษีของประชาชนไปอุดหนุน เช่น *รัฐน่าจะปล่อยให้ผู้บริหารสถาบันการเงินได้รับโทษบ้าง แทนที่จะให้ล้มบนฟูก*.

ล.2 น.107

- ยุคภาชีอาน น. ช่วงเวลาที่ถูกเก็บภาษีมาก เช่น *กว่าจะถึงยุคพระศรีอารย์ไม่รู้ว่ พวกเราจะผ่านยุคภาชีอานได้หรือเปลว*. (เลียนคำว่ ยุคพระศรีอารย์).

ล.3 น.91

- วานิชธนกิจ น. ธนาการเพื่อการลงทุน สถาบันการเงินซึ่งทำธุรกิจแบบซือมาขายไปมีความเชื่อวชาญในการขายผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อทำกำไรจากส่วนต่างมากกว่าการปล่อยกู้ เช่น *สาเหตุหลักที่ทำให้สหรัฐอเมริกาประสบปัญหาวิกฤตทางการเงินก็คือการให้อิสระในการประกอบกิจการของวานิชธนกิจ*.

ล.2 น.114

2. สภาพการเมืองการปกครอง

ระยะเวลาที่มีการรวบรวมคำศัพท์และจัดทำพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อยู่ในช่วงที่ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544 - 2549) เป็นผู้นำรัฐบาล ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ มีระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่ ส่งผลให้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองเกิดขึ้น รวมถึงคำศัพท์ที่ใช้โดยนักข่าว หนังสือพิมพ์ และสื่อต่างๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ปาร์ตี้ลิสต์ น. บัญชีรายชื่อสมาชิกพรรคการเมืองที่พรรคคัดเลือกตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 โดยมีการจัดลำดับผู้ที่พรรคจะให้เป็นผู้แทนราษฎร หรือรัฐมนตรี เช่น *การเลือกตั้งครั้งนี้ พรรคใหญ่ ๆ ส่งปาร์ตี้ลิสต์ครบ 100 คน*.
- น. ผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีพรรคการเมืองที่พรรคคัดเลือกจากสมาชิก โดยมีการจัดลำดับผู้ที่พรรคจะให้เป็นผู้แทนราษฎร หรือรัฐมนตรี เช่น *เขาเป็นปาร์ตี้ลิสต์ลำดับที่ 99 ของพรรคนี้ คงยากที่จะได้เป็น ส.ส. .*

ล.1 น.107

- ส.ว. ลากตั้ง น. สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งโดยอาศัยพรรคพวกมากกว่า
คุณสมบัติ เช่น *เวลาจะเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า ส.ว. เลือกลง กับ
ส.ว. ลากตั้ง ใครจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติมากกว่ากัน.*
ล.2 น.118
- สภาล่าง น. สภาผู้แทนราษฎร เช่น ร่าง พรบ.หลายฉบับผ่านสภาล่างแล้ว
รอส่งให้วุฒิสภาพิจารณา
ล.3 น.105
- สภาสูง น. วุฒิสภา เช่น สภาสูงตีกลับร่าง พรบ. ระเบียบบริหารราชการ
แผ่นดินฉบับใหม่ จึงต้องตั้งกรรมาธิการร่วม 2 สภา ขึ้นมา
พิจารณา.
ล.3 น.106

นอกจากคำศัพท์ที่เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองแล้ว ยังได้มีการกล่าวถึง กิจกรรมทาง
การเมือง พฤติกรรมของนักการเมือง คำศัพท์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรม และพฤติกรรม
ในด้านลบของนักการเมือง ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าระบบการเมืองการปกครองของไทยมีการบริหาร
การจัดระบบการปกครองที่เอื้อประโยชน์ต่อนักการเมืองบางกลุ่มที่มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

- การเมืองธกกิจ น. การเมืองเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจซึ่งทำให้เกิดคอร์รัปชัน เช่น
*เมื่อนักธุรกิจเป็นนักการเมือง การบริหารงานจึงเป็นการเมืองธก
กิจเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจของตน.*
ล.1 น.10
- ธนาธิปไตย น. ระบอบการเมืองที่ถือเงินเป็นใหญ่ เช่น *พรรคการเมืองพรรคนี้ยึด
ระบอบธนาธิปไตย จ่ายเงินส.ส. เป็นรายเดือน.* (มาจากคำว่า
ธ + อธิปไตย)
ล.2 น.62

บุฟเฟต์ คาบิเน็ต น. คณะรัฐมนตรีที่รัฐมนตรีโงกนโครงการต่าง ๆ กันมากเท่าที่
ต้องการ เหมือนกับการกินบุฟเฟต์ซึ่งสามารถกินได้มากเท่าที่
ต้องการ (ใช้กับคำว่า ครม.) เช่น *คนไทยส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ
ครม. บุฟเฟต์ คาบิเน็ต เพราะพากันคอร์ปชั่น.* (ใช้ครั้งแรกเมื่อ
พ.ศ. 2532). (บุฟเฟต์ มาจาก ฝ. buffet).

ล.2 น.73

ฐานเสียง,
ฐานเสียงเลือกตั้ง น. กลุ่มผู้สนับสนุนซึ่งจะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครของพรรค
การเมืองหรือกลุ่มที่ตนสนับสนุนในการเลือกตั้งทุกครั้ง เช่น *เขา
ต้องได้เป็นผู้แทนแน่นอนเพราะพรรคมีฐานเสียงแน่นมาก.*

ล.3 น.44

3. เพศสภาพ

สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างในเรื่องเพศสภาพ ส่งผลให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทย จากข้อมูลคำศัพท์ที่เห็นได้เด่นชัด คือ คำที่ใช้เรียกกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปมีคำที่ใช้เรียกคนกลุ่มดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น มีการสร้างคำใหม่ขึ้นเพื่อใช้ในกลุ่มของตนเอง เพื่อแสดงอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน หรือเป็นคำที่มาจากคำศัพท์ทางวิชาการหรือคำศัพท์ภาษาต่างประเทศ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 คำศัพท์ที่ใช้กล่าวถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไม่ป่าเดียวกัน น. ชายรักร่วมเพศ เช่น *ตัดใจเสียเถอะ เขาเป็นพวกชอบไม่ป่า
เดียวกัน ไม่มีวันเปลี่ยนใจมาชอบเธอแน่ ๆ .*

ล.1 น.134

สาวประเภทสอง น. ผู้ชายที่มีกิริยาท่าทางและการแต่งกายอย่างผู้หญิง อาจจะทำตัด
แปลงเพศแล้วหรือไม่ก็ได้ เช่น *สาวประเภทสองบางคนสวยกว่า
ผู้หญิงจริง ๆ เสียอีก.*

ล.1 น.185

- เพศสภาพ น. สภาพที่บ่งบอกว่าเป็นหญิงหรือชาย หรือไม่ใช่หญิง ไม่ใช่ชาย เป็นการจัดประเภทตามวัฒนธรรมและสังคม มีใช้ตามชีววิทยา เช่น *คนเราควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมีความเป็นเพศสภาพเป็นอย่างไร.* (แปลมาจาก อ. gender).
ล.2 น.88
- ผู้หญิงข้ามเพศ น. ผู้ชายที่ผ่าตัดแปลงเพศเป็นผู้หญิงแล้ว เช่น *เราจัดที่พักให้ผู้หญิงข้ามเพศอยู่ด้วยกัน.*(ข้ามเพศ แปลมาจาก อ. transsexual).
ล.2 น.85
- ชาวสีม่วง น. คนที่เป็นเกย์และกะเทย เช่น *งานนี้เป็นงานสร้างสรรค์ประจำปีของชาวสีม่วงเท่านั้น ชายจริงหญิงแท้ไม่เกี่ยว.* คมม. ชาวสีรุ้ง, คำว่า “สีม่วง” อาจใช้ประกอบคำอื่นได้ในความหมายเดียวกัน เช่น *หัวใจสีม่วง.*
ล.2 น.34

3.2 คำศัพท์ที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศใช้ในกลุ่มของตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ชนะ น. ผู้หญิง (เป็นคำที่กะเทยใช้เรียกผู้หญิง) เช่น *หมั่นไล่พวกนางชนะ ชะมัด.*
ล.1 น.54
- ชี ส. สรรพนามบุรุษที่ 3 (เป็นคำที่สาวประเภทสองมักใช้เรียกผู้หญิงหรือสาวประเภทสองด้วยกัน). (อ. she).
ล.1 น.56
- ภุขงค์ น. ผู้ชายแท้ (เป็นคำที่ชายรักร่วมเพศใช้) เช่น *ฉบับเฉพาะที่พวกเราเคยไปกันบ่อยๆ ตอนนี่ถูกชนะกับภุขงค์ยึดหมดแล้ว.* บางทีใช้ว่า *ขงค์.*
ล.1 น.124

นอกจากคำที่แสดงถึงความหลากหลายทางเพศของคนในสังคมที่กล่าวในข้างต้นแล้ว ยังมี คำศัพท์เกี่ยวกับกิจกรรม พฤติกรรมทางเพศ ที่พบว่ามีคำใช้เพิ่มมากขึ้น โดยคำที่เกิดขึ้นเหล่านี้ในปัจจุบัน ได้ปรากฏใช้ในสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ รายการทางโทรทัศน์ ที่มีการกล่าวถึงบุคคลเพศที่ 3 คำเหล่านี้ แม้ว่าจะเป็นคำที่ใช้เฉพาะกลุ่มแต่คนในสังคมก็รับรู้และเข้าใจความหมายของคำกันโดยทั่วไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แต่งหญิง	ก. แต่งตัวเป็นผู้หญิง, นำเสื้อผ้าผู้หญิงมาใส่, (ใช้กับผู้ชาย) เช่น <i>เราไม่ควรให้นักศึกษาชายแต่งหญิงมาเรียน.</i>	ล.1 น.82
ปลาสองน้ำ	น. ผู้ชายที่รักหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศได้ทั้งกับผู้หญิงและผู้ชาย เช่น <i>เขาเป็นพวกปลาสองน้ำ แต่งงานมีลูกแล้วแต่มีชายหนุ่มเป็นกิ๊ก.</i> คมม. เสื่อใบ, เสื่อใบ, ใบ, ใบ.	ล.3 น.71
เล่นดนตรีไทย	ก. ร่วมหลับนอนกันระหว่างหญิงรักร่วมเพศ เช่น <i>ผมจีบเธอมานาน แต่เธอไม่เล่นด้วย เพิ่งมารู้ทีหลังว่าเธอชอบเล่นดนตรีไทย.</i> คมม. ตีฉิ่ง.	ล.3 น.98

4. การติดต่อสื่อสารในสังคม

การติดต่อสื่อสารของคนในสังคมจากอดีตถึงปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สืบเนื่องมาจากอิทธิพลของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น เมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าจึงส่งผลกระทบต่อระบบ รูปแบบ และวิธีการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป วิธีการสื่อสารบางวิธีอาจเลิกใช้ไปหรือไม่เป็นที่นิยมสืบเนื่องมาจาก มีวิธีการสื่อสารรูปแบบใหม่ขึ้นใช้ในสังคม คำศัพท์ที่สะท้อนเกี่ยวกับการสื่อสารที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แบ่งได้ดังต่อไปนี้

4.1 อุปกรณ์ เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- โทรศัพท์เคลื่อนที่ น. โทรศัพท์ส่วนบุคคลที่ใช้ส่งและรับสัญญาณเสียงหรือภาพโดยอาศัยคลื่นวิทยุ อุปกรณ์ชนิดนี้มีวงจรอิเล็กทรอนิกส์ที่ประกอบด้วยหน่วยประมวลผลผลิตสัญญาณสำหรับการสื่อสารผ่านคลื่นวิทยุ ณ ความถี่ที่เกี่ยวข้อง มีหน่วยความจำสำหรับเก็บข้อมูลต่างๆ มีจอภาพที่ใช้แสดงผล ข้อความหรือรูปภาพ อีกทั้งอาจมีอุปกรณ์ถ่ายภาพอยู่ในตัวอีกด้วย. (แปลมาจาก อ. mobile phone).
- ล.1 น.90
- โทรศัพท์ไร้สาย น. โทรศัพท์พื้นฐานที่หุ้มไม่พ่วงสายกับตัวเครื่อง.
- ล.1 น.90
- โทรสาร น. เครื่องที่ส่งหรือรับเอกสารด้วยอุปกรณ์ที่ใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า โดยกดพ่วงกับสายโทรศัพท์ หมายเลขโทรศัพท์ของผู้รับปลายทาง เช่น *ตอนนี้บ้างเรามีโทรสารแล้ว จะส่งเอกสารอะไรก็ส่งมาได้.* คมม. แฟกซ์, แฟกซ์ ความหมายที่ 1.
เอกสารที่ส่งหรือรับด้วยเครื่องตามข้อ 1 เช่น *วันนี้ได้รับโทรสารสัญญาซื้อขายบ้านแล้ว.* คมม. แฟกซ์, แฟกซ์ ความหมายที่ 2.
- ล.1 น.90
- เพจ ก. ส่งข้อความสั้นๆ เข้าเครื่องเพจเจอร์ เช่น *ให้พยาบาลเพจตามหมอมาค่วน มีคนไข้หนักรออยู่.* (ตัดมาจาก อ. pager).
- ล.1 น.112
- เพจเจอร์ น. เครื่องมือสื่อสารที่รับข้อความสั้นๆ. (อ. pager).
- ล.1 น.112

อีเมลล์ลูกโซ่ น. จดหมายที่มีเนื้อความอย่างเดียวกัน ผู้ส่งซึ่งไม่ลงชื่อจริงทำขึ้นแล้วส่งไปให้คนจำนวนมาก เนื้อความในจดหมายกล่าวถึงเหตุร้ายที่เกิดขึ้นแก่ผู้รับถ้าไม่ส่งจดหมายต่อไปยังผู้อื่นตามจำนวนที่ระบุ และกล่าวถึงเรื่องดี ๆ ที่เกิดแก่ผู้รับที่ส่งจดหมายต่อไปยังผู้รับคนอื่น ๆ ตามจำนวนที่ระบุ ถ้าส่งทางไปรษณีย์เรียกว่า จดหมายลูกโซ่. คมม. จดหมายลูกโซ่.

ล.2 น.143

ภาษาเอ็ม น. รูปแบบภาษาที่ใช้เขียนในอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านโปรแกรมสนทนาเอ็มเอสเอ็ม แมสเซ็นเจอร์ เป็นภาษาที่เขียนเลียนตามเสียงพูดของวัยรุ่นโดยไม่สนใจอักขรวิธี เช่น *เด็กๆ ใช้ภาษาเอ็มกันทางคอมพิวเต้อร์*. (เอ็ม ตัดมาจาก อ. MSN Messenger).

ล.2 น.94

คำว่า จดหมายลูกโซ่ อีเมลล์ลูกโซ่ ที่กล่าวข้างต้น พบว่า ในปัจจุบันวิธีการสื่อสารดังกล่าวไม่เป็นที่นิยมแล้ว แต่วิธีการเขียนข้อความกล่าวถึงเหตุร้ายหากไม่ส่งหรือกระทำตามความต้องการของผู้ส่ง พบว่า ปัจจุบันยังพบได้ในโปรแกรมไลน์ (line) ซึ่งเป็นโปรแกรมสนทนาที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

คำว่า ภาษาเอ็ม ที่กล่าวถึงคือ โปรแกรมเอ็มเอสเอ็ม แมสเซ็นเจอร์ (MSN Messenger) ในคำว่า ภาษาเอ้มนั้น ปัจจุบันโปรแกรมดังกล่าวไม่มีใช้แล้ว แต่ลักษณะการใช้ภาษาลักษณะดังกล่าวยังปรากฏในการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เช่น โปรแกรมเฟซบุ๊ก (face book)

4.3 การติดต่อสื่อสารผ่านทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์

การสื่อสารอีกประเภทหนึ่งที่ใกล้ชิดตัว คือ การสื่อสารผ่านระบบวิทยุและโทรทัศน์ เพราะคนในสังคมสามารถเข้าถึงได้ง่าย คำศัพท์ได้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบหรือวิธีการของการสื่อสารผ่านระบบดังกล่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- พรายม์ทายม์, ไพรม์ไทม์ น. ช่วงเวลาในการเสนอรายการทางโทรทัศน์หรือวิทยุที่มีผู้ชมผู้ฟังมากที่สุด เช่น *ละครของผู้สร้างคนนี้* ทางสถานีมักจะจัดให้ออกอากาศช่วง **พรายม์ทายม์**. (อ. prime time).
ล.1 น.114
- ฟรีทีวี น. ระบบโทรทัศน์ที่ส่งสัญญาณโดยผู้รับไม่ต้องจ่ายค่าบริการ เช่น **ฟรีทีวี**บ้านเราทุกช่องมีโฆษณาเยอะมาก. (อ. free TV).
ล.1 น.118
- เรตติ้ง น. อัตราความนิยมที่บุคคลหรือรายการวิทยุโทรทัศน์ได้รับจากประชาชน จากการสำรวจ และสรุปผลในรูปสถิติ เช่น *ละครที่โปรดหมตข่าวผู้สาวว่าพระเอกเป็นแฟนจริงๆ กับนางเอก* หรือนางเอกเป็นมือที่สาม **มักโกยเรตติ้ง**ได้อย่างไม่น่าเชื่อ. (อ. rating).
ล.1 น.167
- ทีวีไต่เร็ก น. รายการโทรทัศน์โฆษณาขายสินค้าที่ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาด เช่น *ป่าของฉันทบสั่งซื้อของทาง**ทีวีไต่เร็ก** เพราะได้ลดราคาแล้วยังมีของแถมอีกด้วย*. (อ. TV direct).
ล.2 น.60
- ทีวีสาธารณะ น. สถานีโทรทัศน์ที่เสนอรายการที่มีสาระและเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมโดยทั่วไปเป็นสถานีโทรทัศน์ของประชาชนและไม่มีโฆษณา. (แปลมาจาก อ. Public Broadcasting Service หรือ PBS).
ล.2 น.60

คำศัพท์ที่กล่าวข้างต้นแสดง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการสื่อสารในสังคมไทย ที่สืบเนื่องมาจากเทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสารทำให้รูปแบบการสื่อสารเกิดการเปลี่ยนแปลง

5. ศาสนาและความเชื่อ

ศาสนาและความเชื่อเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อจิตใจของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ คนมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาอย่างยาวนาน แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ความเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับศาสนาก็เปลี่ยนแปลงด้วย ดังจะเห็นได้ว่าหน้าที่ของศาสนา นอกเหนือจากกล่อมเกล่าจิตใจของคนแล้วยังมีบทบาทอื่นๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

5.1 บทบาทหน้าที่ของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับศาสนกิจและพิธีกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กฐินท้าว น. การทอดกฐินที่จัดการท่องเที่ยวร่วมไปด้วย เช่น *เขาจัดกฐินท้าว* ทุกปี ผู้ที่ไปร่วมทำบุญก็ได้เที่ยวสนุกด้วย.

ล.1 น.1

ฎีกากฐิน น. ใบบอกบุญเรียไรเงินในการทอดกฐิน เช่น *เดือนนี้ได้รับฎีกากฐิน* มาตั้ง 5 ซอง. คมม. ซองกฐิน.

ล.1 น.66

กองบุญ น. บุญที่ร่วมกันทำอย่างบริจาคเงิน บริจาคข้าว เช่น *ที่หน้าวัดมีตู้รับ* บริจาคเพื่อ**กองบุญ**ต่างๆ.

ล.3 น.6

5.2 บทบาทของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การค้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มवलสาร น. เนื้อของเทวดาที่รวมกันอยู่ในเทวดานั้นๆ. (พจน.)
สิ่งที่นำมาใช้ในการสร้างวัดถมมงคล มีดิน เนื้อไม้ ผงรูป เกสร ดอกไม้ เส้นผม ชานหมาก จีวร ของพระภิกษุที่นับถือกันมาก เป็นต้น เช่น *พระเครื่องชุดนี้ได้มवलสาร*มาจากพระอาจารย์ชื่อ *ตั้ง 4 ภาค.*

ล.1 น.125

พุทธพาณิชย์ น. การค้าในวงการพุทธศาสนา เป็นต้นว่าค้าพระเครื่อง ฝ้ายันต์ ตะกรุด วัตถุมงคลคลิ่นๆ เช่น *เดี๋ยวนี้บางวัดสนใจพุทธพาณิชย์ มากกว่าสอนธรรมะให้คนเป็นคนดี.*

ล.2 น.88

พิมพ์นิยม น. พระเครื่องรุ่นที่นิยมกันมาก เช่น *พิมพ์นิยมรุ่นนี้หายากมากนะ ถ้าให้เช่าจะได้ราคาดีทีเดียว.*

ล.3 น.79

5.3 ศาสนากับความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกรรมและโชคชะตา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เคราะห์ซ้ำกรรม ก. ได้รับเคราะห์กรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก เช่น *เขาบอกว่าปีนี้ซงกับปีเกิดของเขา จึงเคราะห์ซ้ำกรรมซ้ำดีเป็นพิเศษเป็นอย่างไรเห็นนี่แหละ. (มาจาก นิราศภูเขาทองของสุนทรภู่)*

ล.3 น.33

ชวดฉลุขาลเถาะ 2 น. ชะตากรรม เช่น *อย่าไปว่าเขาเลย ตัวแกเองก็ไม่พ้นชวดฉลุขาลเถาะหรอก.*

ล.1 น.53

ดวงจู้ ก. เคราะห์ร้าย, อัปโชค เช่น *วันนี้ดวงจู้จริงๆ หยิบจับอะไรก็เกิดเรื่องไปหมด แถมยังโดนแม่ตุ๋นอีกต่างหาก.*

ล.2 น.44

ดวงไม่สมพงศ์, น. ดวงชะตาไม่ต้องกัน หากแต่งงานกันจะอยู่กันไม่ยืด เช่น *ถึงหมอบ*
 ดวงไม่สมพงศ์กัน *ดูจะบอกว่าดวงไม่สมพงศ์กัน แต่เขาก็ไม่สนใจ ตอนนี้มีลูก 2 คน*
แล้วก็ยังรักกันดีอยู่.
 ดวงชะตาไม่ต้องกันจึงไม่ได้พบกัน หรือไม่ประสบผลตามที
 ต้องการ เช่น *เขาทำธุรกิจของเขาก็รุ่งเรืองดี แต่พอฉันไปเข้าหุ้น*
ด้วยก็เจ๊งหมด คงเป็นเพราะดวงไม่สมพงศ์กัน.

ล.2 น.44

กรรมติดจรวด น. การทำชั่วที่ส่งผลต่อผู้กระทำอย่างรวดเร็ว เช่น *สมัยนี้กรรมติด*
จรวด ทำอะไรไว้ก็เห็นผลในชาตินี้เลย ไม่ต้องรอชาติหน้าหรอก.
 คมม. กรรมออนไลน์.

ล.3 น.1

กรรมออนไลน์ น. การทำชั่วที่ส่งผลต่อผู้กระทำอย่างรวดเร็ว เช่น *จะเห็นว่าเดี๋ยวนี้*
กรรมตามทันเร็วมาก เพราะเป็นกรรมออนไลน์. คมม. กรรมติด
 จรวด.

ล.3 น.1

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบาทบทของศาสนาในสังคมไทย ศาสนาในปัจจุบัน
 มีบทบาทนอกเหนือจากการกล่อมเกลาคิดใจ ศาสนายังมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ และยังสัมพันธ์กับ
 ธุรกิจและการค้าอย่างชัดเจน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

การเรียนรู้ของคนในสังคมปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการศึกษาและการ
 เรียนรู้ พบว่ามีการส่งเสริม สนับสนุนไม่ว่าจะเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน พฤติกรรมการเรียนรู้
 ตลอดจนการส่งเสริมให้เลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายมาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้
 สอดคล้องกับคุณภาพการศึกษาของชาติ และตอบสนองกับทักษะการเรียนรู้ในปัจจุบัน ทำให้เกิดคำศัพท์ที่
 สะท้อนถึงกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้

6.1 รูปแบบการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตลาดวิชา น. สถานศึกษาที่เปิดรับนักศึกษาโดยไม่ต้องสอบเข้า เช่น มหาวิทยาลัยเปิดเป็น**ตลาดวิชา**ให้เลือกรเรียนได้โดยไม่ต้องสอบเข้า.

ล.1 น.76

โรงเรียนขยายโอกาส น. โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ขยายการสอนจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนในชนบทสามารถเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้นไปได้ เช่น **ตอนนี้รัฐบาลเปิดโรงเรียนขยายโอกาส**ในจังหวัดต่างๆ.

ล.1 น.144

ดัชนีชี้วัด น. สิ่งที่ใช้เป็นตัวกำหนดหรือเป็นเครื่องวัดความสำเร็จของผลงาน เช่น **การแลกเปลี่ยนนิสิตกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จ**ในการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความเป็นนานาชาติ. คมม. ตัวชี้วัด.

ล.2 น.45

อิงกลุ่ม ก. ใช้คะแนนของกลุ่มเป็นหลักในการตัดสิน เช่น **ถ้าตัดเกรดแบบอิงกลุ่ม** นักศึกษาจะสอบผ่านได้มาก.

ล.3 น.128

อิงกู ก. ใช้ตนเองเป็นหลัก เช่น **ฉันว่าเขาตัดสินโดยไม่ได้อิงกลุ่ม** อิงเกณฑ์อะไรหรอก **สงสัยจะอิงกูมากกว่า.** (เลียนคำว่า อิงกลุ่ม, อิงเกณฑ์)

ล.3 น.128

อิงเกณฑ์ ก. ใช้คะแนนที่กำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสิน เช่น ถ้าวัดเกรดแบบอิงเกณฑ์ ข้อสอบต้องมีมาตรฐานที่ดี.

ล.3 น.128

6.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ของคนในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พลิกตำรา ก. นำความรู้ที่เคยศึกษามาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นต้น เช่น รัฐมนตรีต้องพลิกตำรากันเป็นพัลวันเพื่อรับมือกับเศรษฐกิจโลก.

ล.2 น.86

ความรู้รอบตัว น. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่คนทั่วไปควรจะมี เช่น เด็กที่เก่งด้านวิชาการสมัยนี้ไม่ค่อยจะมีความรู้รอบตัวเอาเสียเลย.

ล.3 น.31

ความรู้รอบโຕะ น. ความรู้ที่ได้จากการแอบดูคำตอบของคนที่อยู่ข้างๆ เช่น คราวนี้ผมทำข้อสอบได้เอง ไม่ได้อาศัยความรู้รอบโຕะเลยนะ.

ล.3 น.31

ดูหนังสือ ก. อ่านหนังสือหรือตำรา ทบทวนความรู้เพื่อเตรียมตัวสอบ เช่น นี่ใกล้จะสอบแล้ว ดูหนังสือบ้างหรือยัง.

ล.3 น.46

6.3 การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ครูกู น. เว็บไซต์ค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตของบริษัท Google ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่คนใช้นิยมใช้มากที่สุด เช่น เด็กสมัยนี้ชอบหาข้อมูลจากครูกู. (กู ตัดมาจาก อ. Google).

ล.3 น.30

- พีพจน์ น. พจนานุกรม เช่น *ถ้าเธอเขียนคำไหนไม่ถูก ก็ถามพีพจน์สิ.* (พจน์ ตัดมาจาก พจนานุกรม).
ล.3 น.79
- พีวิกกี น. ชื่อสารานุกรมสาธารณะบนอินเทอร์เน็ต มีชื่อทางการว่า Wikipedia เป็นสารานุกรมที่ให้ผู้คนที่เข้าไปเข้ามาเขียนข้อมูล แก้ไขข้อมูล และสืบค้นข้อมูล เช่น *ทำงานส่งอาจารย์คราวนี้ฉันได้พีวิกกีช่วยตลอด.* (วิกกี ตัดมาจาก Wikipedia).
ล.3 น.79
- อากู๋ 2 น. เว็บไซต์ค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตของบริษัท Google ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่คนนิยมใช้มากที่สุด เช่น *ฉันลองค้นข้อมูลเรื่อง 'เก่ากี้' ในอากู๋แล้ว ได้ข้อมูลไม่ตรงกับที่ต้องการเลย.* บางทีพูดเต็มว่า อากู๋รู้ทุกเรื่อง. (กู๋ เลียนเสียงจาก Google).
ล.3 น.127

จากตัวอย่างคำศัพท์ที่กล่าวข้างต้นได้สะท้อนถึงการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน คือ การเรียนรู้ผ่านคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต ยังสะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมเลือกใช้วิธีการหาความรู้ การสืบค้นข้อมูลจากสื่อประเภทอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

คำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นสภาพสังคมไทยที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ในสังคมปัจจุบันมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ และคำศัพท์ที่เกิดขึ้นได้สะท้อนสภาพสังคมไทยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เช่น สะท้อนสภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เศรษฐภาพ การติดต่อสื่อสาร ศาสนาและความเชื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น การศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานจะช่วยให้เข้าใจ และเห็นภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมในแต่ละยุคสมัย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการสร้างคำ ศึกษาหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ ศึกษาการนิยามความหมายของคำศัพท์ และสภาพสังคมของไทยที่สะท้อนจากคำศัพท์ โดยใช้ข้อมูลคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จำนวน 3 เล่ม คือ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 และพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3

ในการศึกษาผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 4 ประเด็น คือ รูปแบบการสร้างคำที่ปรากฏเป็นการสร้างคำในลักษณะการประสมคำเป็นส่วนใหญ่ หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม การเคลื่อนไหวของมนุษย์ รูปแบบการนิยามความหมายของคำศัพท์เป็นการให้นิยามโดยให้ความหมายและยกตัวอย่างการใช้คำเป็นส่วนใหญ่ และคำศัพท์ใหม่ที่บันทึกไว้ในพจนานุกรม ได้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมคำศัพท์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำศัพท์จาก พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ตีพิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2550-2554 จำนวน 3 เล่ม โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยรวบรวมคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ พบว่าจำนวนคำศัพท์ที่เก็บในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีดังนี้ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 มีคำศัพท์ 1,324 คำ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 มีคำศัพท์ 939 คำ พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 มีคำศัพท์ 959 คำ รวมจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 3,222 คำ และ จำนวนความหมายที่เก็บในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 มีความหมายคำศัพท์ 2,018 ความหมาย พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 มีความหมายคำศัพท์ 1,284 ความหมาย พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 มีความหมายคำศัพท์ 1,237 ความหมาย รวมจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 4,539 ความหมาย ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. การสร้างคำในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ผลจากการศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า สามารถจัดรูปแบบการสร้างคำได้ 6 รูปแบบ คือ

คำประสม (Compound word) การนำหน่วยคำอิสระมากกว่า 2 หน่วยขึ้นไปมารวมกันและเกิดความหมายใหม่ ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า การสร้างคำในรูปแบบคำประสมนี้เกิดขึ้นในปริมาณมาก เนื่องมาจากคำศัพท์ที่เป็นคำใหม่ที่พจนานุกรมได้บันทึกไว้่นั้นเป็นการสร้างคำศัพท์ใหม่ขึ้นมาเพื่อใช้ในภาษา การสร้างคำใหม่เพื่อเรียกสิ่งของ กิริยาอาการ กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

คำประสาน (Complex word) การนำเอาหน่วยคำอย่างน้อย 2 หน่วย ซึ่งต้องเป็นหน่วยคำไม่อิสระอย่างน้อย 1 หน่วยมาประกอบกัน คำประสานที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า ปรากฏรูปแบบที่ประกอบกันด้วยหน่วยคำไม่อิสระประกอบกับหน่วยคำไม่อิสระ และ หน่วยคำไม่อิสระประกอบกับหน่วยคำอิสระ

คำซ้อน (Synonymous compound) การนำคำ 2 คำมาซ้อนกัน โดยความหมายของคำมีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือมีความหมายตรงข้ามกัน พบว่า คำซ้อนที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปรากฏ 2 รูปแบบ คือ คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง โดยคำซ้อนเพื่อความหมายปรากฏ 3 รูปแบบ คือ คำซ้อนเพื่อความหมายสองพยางค์ คำซ้อนเพื่อความหมายสามพยางค์ และคำซ้อนเพื่อความหมายสี่พยางค์ คำซ้อนเพื่อเสียงปรากฏ 3 รูปแบบ คือ คำซ้อนเพื่อเสียงสองพยางค์ คำซ้อนเพื่อเสียงสี่พยางค์ และคำซ้อนเพื่อเสียงหกพยางค์

คำซ้ำ (Reduplication) การนำคำเดียวกันมาซ้ำกัน โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก(๓) คำซ้ำที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า ปรากฏรูปแบบที่นอกเหนือจากการใช้ไม้ยมก คือ คำซ้ำที่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

การใช้ตัวย่อหรืออักษรย่อ (Abbreviations) การนำอักษรย่อของแต่ละคำมารวมกันเพื่อย่อคำ คำที่ใช้อักษรย่อปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ปรากฏ พบว่า ไม่ได้เกิดจากการย่อที่เป็นหลักเกณฑ์หรือเป็นทางการ แต่เป็นการย่อคำเพื่อให้คำสั้น ย่อเพื่อเลี่ยงคำหยาบ เป็นต้น

คำยืม (Loan words) การรับเอาคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย โดยคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า รับมาจากหลายภาษา เช่น อังกฤษ จีน ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เกาหลี โดยคำยืมที่ปรากฏ มี 4 รูปแบบ ได้แก่ การทับศัพท์(Phonetic Substitution) การบัญญัติศัพท์ (Technical Term) การยืมแปล (Loan translation) และการยืมปน (Loan blends)

2. หมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

การจัดหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ ได้ใช้เกณฑ์ในการแบ่งคำศัพท์ ออกเป็น 4 เกณฑ์ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า และหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล ผลการศึกษาแต่ละหมวดทางความหมาย ได้ผลการศึกษาดังนี้

หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏร้อยละ 3.64 ประกอบด้วย หมวดคำดังต่อไปนี้ คำเกี่ยวกับภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต คุณสมบัติ อนุกรม และวิธีนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ ร้อยละ 0.29 คำเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว อนุกรม ฤดูกาล ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดจากท้องฟ้า คุณสมบัติและวิธีการศึกษาเกี่ยวกับท้องฟ้า ร้อยละ 0.29 คำเกี่ยวกับพลังงาน ความร้อน แสงสว่าง ไฟ วัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดพลังงาน ร้อยละ 0.20 คำเกี่ยวกับสัตว์ ชนิด ประเภท อวัยวะต่างๆ ของสัตว์ การเลี้ยงดู การล่าสัตว์ อนุกรมในการเลี้ยงและการล่าสัตว์ ร้อยละ 0.64 คำเกี่ยวกับพืช ชนิด ประเภท ส่วนประกอบของพืช การปลูก การบำรุงรักษาการขยายพันธุ์ และอนุกรมในการเพาะปลูกและขยายพันธุ์ ร้อยละ 0.82 คำเกี่ยวกับวัน เวลา ร้อยละ 0.57 คำเกี่ยวกับทิศทาง จำนวน ขนาด ปริมาตร มาตรา ชั่ง ตวง วัด ร้อยละ 0.84

หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ ปรากฏร้อยละ 41.13 ประกอบด้วย หมวดคำดังต่อไปนี้ คำเกี่ยวกับอวัยวะต่างๆ ภาวะการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย ร้อยละ 2.18 คำเกี่ยวกับพัฒนาการของร่างกาย สุขภาพ การรักษาพยาบาล อนุกรมและวิธีการรักษาพยาบาล ร้อยละ 2.45 คำเกี่ยวกับการแต่งกาย และเครื่องประดับ หมวก ทรงผม รองเท้า อนุกรมและวิธีการแต่งกาย รวมทั้งการทำความสะอาดร่างกาย ร้อยละ 3.08 คำเกี่ยวกับการรับรู้ความรู้สึกทางประสาทสัมผัสของร่างกาย เช่น การเห็น ู้รส ได้กลิ่น ได้ยิน การแสดงความเป็นเจ้าของ การกระทบการแทก การปกปิด เปิดเผย ร้อยละ 7.64 คำเกี่ยวกับกิจกรรม การเคลื่อนไหว และการเคลื่อนย้ายในลักษณะต่างๆ ร้อยละ 25.78

หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า ปรากฏร้อยละ 23.53 ประกอบด้วย หมวดคำดังต่อไปนี้ คำเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ร้อยละ 17.87 คำเกี่ยวกับคุณค่า ค่านิยม และการเรียนรู้ ร้อยละ 4.45 คำเกี่ยวกับลัทธิศาสนา ตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม อนุกรม และสถานที่ในการประกอบกิจกรรมนั้นๆ ร้อยละ 1.21

หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล ปรากฏร้อยละ 31.70 ประกอบด้วย หมวดคำดังต่อไปนี้ คำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ ร้อยละ 11.48 คำเกี่ยวกับการคมนาคมติดต่อสื่อสาร วิธีการและอนุกรมต่างๆในการสื่อสาร ร้อยละ 5.44 คำเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการค้า ร้อยละ 2.45 คำเกี่ยวกับสงคราม การเมือง การปกครอง วิธีการ อนุกรมที่เกี่ยวข้อง และตำแหน่งหน้าที่ ร้อยละ 1.26 คำเกี่ยวกับ

ศิลปะ ดนตรี การละเล่น กีฬา การพนัน และการพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งกลวิธีและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ร้อยละ 5.20 คำเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ร้อยละ 2.05 คำเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม อุปกรณ์และวิธีการประกอบอาหาร รวมทั้งคุณสมบัติของสารอาหารต่างๆ ร้อยละ 3.83

3. โครงสร้างการนิยามความหมายคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ผลการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่

โครงสร้างแบบเดี่ยว ประกอบด้วย การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด และการอ้างถึงคำในพจนานุกรมเล่มเดียวกัน

โครงสร้างแบบประสม แบ่งเป็น โครงสร้างแบบประสม 2 ส่วน พบว่ามี 4 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + ยกตัวอย่างการใช้คำ

รูปแบบที่ 2 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + การให้ข้อมูลของคำ

รูปแบบที่ 3 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + การให้รายละเอียดของคำเพิ่มเติม

รูปแบบที่ 4 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + การอ้างถึงคำในพจนานุกรมเล่มเดียวกัน

โครงสร้างแบบประสม 3 ส่วน พบว่ามี 3 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + ยกตัวอย่างการใช้คำ + การให้ข้อมูลของคำ

รูปแบบที่ 2 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + ยกตัวอย่างการใช้คำ + การให้รายละเอียดของคำเพิ่มเติม

รูปแบบที่ 3 การอธิบายโดยให้ความหมายหรืออธิบายโดยให้รายละเอียด + การให้ข้อมูลของคำ + การให้รายละเอียดของคำเพิ่มเติม

4. สภาพสังคมไทยที่สะท้อนจากคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ผลจากการศึกษาพบว่า คำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในช่วงระยะเวลาที่ได้จัดทำพจนานุกรม เมื่อศึกษา คำศัพท์จากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานแล้ว พบว่า คำศัพท์ที่ได้นำมาใช้แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของสังคม ดังนี้

คำศัพท์ที่สะท้อนสภาพเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นถึงปัญหาของเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้เกิดเหตุวิกฤตทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้การลงทุน การค้าประสบปัญหา ประเทศประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเป็นระยะเวลาหลายปี

คำศัพท์ที่สะท้อนสภาพการเมืองการปกครอง การเมืองการปกครองของประเทศไทยในสมัยของ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นช่วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการนำวิธีและรูปแบบในการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองมาใช้ ส่งผลให้เกิดนโยบายและวิถีคิดทางการเมืองการปกครองในรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม

คำศัพท์ที่สะท้อนเพศสภาพ สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างในเรื่องความหลากหลายทางเพศ ดังนั้น กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงเป็นที่ยอมรับในสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

คำศัพท์ที่สะท้อนการติดต่อสื่อสารในสังคม เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในสังคม การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยหนึ่งของคนในสังคม รูปแบบ อุปกรณ์ในการสื่อสารมีความก้าวหน้า และเปลี่ยนแปลง ตลอดจนวิธีการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปด้วยตามความทันสมัยของเทคโนโลยี

คำศัพท์ที่สะท้อนศาสนาและความเชื่อ ศาสนาถือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ที่มีบทบาทหลักในเรื่องของการกล่อมเกลาและยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่เมื่อสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้บทบาทของศาสนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ศาสนาได้รับเอาระบบเศรษฐกิจมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางศาสนา

คำศัพท์ที่สะท้อนกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ของคนในสังคม ได้เปลี่ยนแปลงไป ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นตัวช่วยในการเรียนรู้

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมที่บันทึกไว้ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง คำศัพท์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม วิถีคิด รวมถึงการกระทำของคนในสังคม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า ข้อเสนอแนะพื้นฐานที่ผู้ศึกษาได้ตั้งไว้ในเบื้องต้นทั้ง 4 ข้อมีความสอดคล้องกับผลการศึกษา ประกอบด้วย รูปแบบการสร้างคำใน

พจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า รูปแบบการสร้างคำที่ปรากฏมากที่สุด คือ คำประสม ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ รัชณี ศิริไสยาสน์¹ พบว่า คำสแลงที่พบในพจนานุกรมฉบับมติชน ปรากฏวิธีการสร้างคำด้วยประสมคำมากที่สุด คือ ร้อยละ 29.74 รูปแบบการสร้างคำประเภทประสมที่เกิดขึ้นปริมาณมากนี้ อาจเนื่องมาจากคำที่รวบรวมในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานนั้นเป็นคำที่ใช้จริงในสังคม เป็นคำที่มีลักษณะที่เป็นภาษาพูด และมีจุดมุ่งหมายอีกประการคือ การสร้างคำเพื่อรองรับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นการประสมคำจึงเป็นวิธีที่นำมาใช้ได้ง่ายและรวดเร็วที่สุด นอกเหนือจากคำประสมแล้ว คำที่มีปริมาณมากรองลงมาในการสร้างคำ คือ คำยืม สืบเนื่องมาจากอิทธิพลของเทคโนโลยี การรับเอาวิทยาการ ความรู้ต่างๆ จากต่างประเทศมาใช้ทำให้เกิดคำยืม

ผลการศึกษาการด้านการสร้างคำ พบว่า มีคำประเภทหนึ่งที่ยังพบได้ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน คือ คำผวน เช่น คำว่า ยุ่นปี ซึ่งผวนมาจาก ญี่ปุ่น และการแปลคำจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความหมาย เช่น คำว่า “โอเพน” แปลว่า แอบหลบไป ซึ่งเป็นการแปลมาจากคำว่า “เปิด” และนำมาใช้ในรูปแบบของคำทับศัพท์ แต่ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้จัดคำดังกล่าวไว้ในรูปแบบของการสร้างคำ เนื่องจากมีปริมาณน้อยและเป็นการสร้างคำในรูปแบบใหม่ขึ้นใช้ในสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ควรเฝ้าสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาด้านหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้แสดงให้เห็นว่าคำศัพท์ปรากฏอยู่ในหมวดคำที่เกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ และหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า ในลำดับที่ 1 และ 2 ของผลศึกษา ซึ่งปริมาณคำศัพท์มีความแตกต่างกับหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ และหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล เนื่องจากการจัดเก็บคำในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถานนี้ มุ่งเน้นที่จะจัดเก็บคำที่เป็นภาษาพูด คำที่ปรากฏในสื่อมวลชน และในสื่อสารสนเทศต่างๆ ดังนั้นคำเหล่านี้จึงอยู่ในหมวดของคำกริยา คือ คำที่เกี่ยวกับการแสดงอาการในปริมาณมาก

ผลการศึกษาด้านรูปแบบและโครงสร้างของการนิยามคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวรส มนต์วิเศษ² คือ รูปแบบโครงสร้างของการนิยามในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ปรากฏรูปแบบโครงสร้างประสมมากที่สุด การนิยามที่มีรูปแบบโครงสร้างประสมที่มีความสอดคล้องกันนั้น เนื่องมาจากผู้จัดทำ

¹รัชณี ศิริไสยาสน์, การศึกษาการสร้างคำและความหมายของคำสแลงในพจนานุกรมฉบับมติชน, 107.

²เสาวรส มนต์วิเศษ, การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกันในพจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 192.

พจนานุกรมเป็นกลุ่มหน่วยงานเดียวกัน คือ ราชบัณฑิตยสถาน แม้ว่ารูปแบบและวิธีการนิยามจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่รูปแบบการนิยามที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน คือ การนิยามโดยใช้ภาพประกอบ

ผลการศึกษาด้านคำศัพท์ที่แสดงถึงสภาพสังคมไทยที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน สามารถสะท้อนภาพของสังคมในขณะจัดทำพจนานุกรมได้อย่างชัดเจน นอกจากการให้ความหมายและการให้รายละเอียดเกี่ยวกับคำแล้ว การยกตัวอย่างประกอบที่ส่วนใหญ่นำมาจากการใช้จริงในสังคม หรือตัวอย่างที่ปรากฏจริงในสื่อต่างๆ สิ่งนี้เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาวิเคราะห์คำศัพท์จากพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ปรากฏในบริบทการใช้ต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน เช่น สื่อ หนังสือพิมพ์ ตำรา เอกสารทางวิชาการ ในประเด็นการเขียนสะกดคำ ความหมายและบริบทการใช้คำ
2. ศึกษาทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ของคนสามารถบออายุ
3. ศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์เดียวกันในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับคำศัพท์เดียวกันที่ปรากฏในพจนานุกรมเล่มอื่นๆ เช่น พจนานุกรมคำคะนอง พจนานุกรมฉบับมติชน ในเรื่องของการสะกดคำ การนิยามความหมาย และการยกตัวอย่างการใช้คำ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อคำศัพท์มีการจัดเก็บโดยผู้จัดทำต่างหน่วยงาน

รายการอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุล. “ความเปลี่ยนแปลงและแนวทางการอนุรักษ์ภาษาไทยในยุคข่าวสาร.”
สารสถาบันภาษาไทย 1,3 (ตุลาคม-ธันวาคม): 11.
- เกื้อกมล พุกกะประมุข. “ศัพท์บัญญัติที่เกิดก่อนการตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยของ
ราชบัณฑิตยสถาน.” **ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชา
ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.**
- ฐิติรัตน์ รักษาศรี. “คำศัพท์ภาษาตะวันตกในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย. “วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.” **ปริญาานิพนธ์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2532.**
- ธีระพันธ์ ล.ทองคำ. **รายงานผลการวิจัยเรื่องการทำพจนานุกรมไทย - ไทย : อดีต - ปัจจุบัน
(พ.ศ. 2389 - 2533).** กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยในโครงการรณรงค์เพื่อภาษาและวรรณคดี
ไทยเนื่องในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีพระชนมายุครบ 36
พรรษาในปี พ.ศ. 2534 คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- นิติ กสิโกศล. “วิถีชีวิตไทยในหนังสืออักษรภิธานศัพท์ของหมอบรัดเลย์.” **โดมทัศน์ 1, 23
(มกราคม-มิถุนายน 2545): 36.**
- บุญยงค์ เกศเทศ. **วิเคราะห์หลักภาษาและหนังสือแบบเรียนภาษาไทยตอนที่ 6 และการ
บัญญัติศัพท์.** มหาสารคาม: ศูนย์เอกสารและตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม, 2521.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. “วิเคราะห์พจนานุกรมไทย.” **วารสารมหาวิทยาลัยรามคำแหง 1,2
(พฤษภาคม 2517): 30-31.**
- เปลื้อง ณ นคร. **พจนานุกรมภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2544.
- _____, **ภาษาวรรณา: วิวัฒนาการและวิบัติของภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง,
2540.
- ผอบ โปษกฤษณะ. **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น, 2538.
- พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์. **การทำพจนานุกรม.** เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2533.

ไพลิน รุ่งรัตน์. “ภาษาไทยของเด็กรุ่นใหม่ผิดที่ใคร ผู้ใหญ่หรือเด็ก” ใน **ยารัก(ภา)ษาไทย**, 168.

ศุภร์สร้าง ล้านนาเสถียร, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ณ เพชรสำนักพิมพ์, 2554.

รัชณี ศิริไสยาสน์. “การศึกษาการสร้างคำและความหมายของคำสแลงในพจนานุกรมฉบับมติชน.”

ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, 2546.

_____. **พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: แม็ค, 2550.

_____. **พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 2 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: ยูเนียนอุลตร้าไวโอเล็ต, 2552.

_____. **พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส, 2553.

_____. **พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 3 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: ยูเนียนอุลตร้าไวโอเล็ต, 2554.

ราชบัณฑิตยสถาน. **วิวัฒนาการของพจนานุกรมไทย**. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชิ่ง, 2555.

วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ, บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 : คำ การสร้างคำ และการยืมคำ.

กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2549.

_____. “การใช้พจนานุกรม,” ใน **การใช้ภาษาไทย**, จุไรรัตน์ ลักษณะศิริและบาหยัน อิมสำราญ, บรรณาธิการ, นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

วิชาการ,กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. **“พจนานุกรมคำคะนอง”**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

วินัย ภูระหงษ์. “วิธีการประกอบคำ,” ใน **เอกสารประกอบชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 7-8 ภาษาศาสตร์สำหรับครู**, นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544.

ศุภกร เลิศอมรมีสุข. “พัฒนาการของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย.” ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

- สิริภัทร พรหมราช. “พัฒนาการคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2542.” *ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(ภาษาไทย) สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 2551.
- สุกัญญาโสภี ใจกล้า. “การศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านคำและความหมายของคำภาษาบาลี – สันสกฤตในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525และพ.ศ. 2542.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 2549.
- สุรียา รัตนกุล, คุณหญิง. **อรรถศาสตร์เบื้องต้น**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.
- เสาวรส มนต์วิเศษ. “การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกันในพจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และ เจ.เอส. แชนด์เลอร์ กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.” *ปริญาอักษรศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 2555.
- อรพินท์ โลกัถถจรียา. “การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 5 และพ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 2.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล*, 2538.
- อัชฌา เพชรรัตน์. **เรื่องสั้นรางวัลยอดเยี่ยมนายอินทร์อะวอร์ด ประจำปีพุทธศักราช 2552: การเมือง ความรัก และศรัทธา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2552.

ภาษาต่างประเทศ

Summers, Della. **Longman Dictionary of Contemporary English**. Harlow: Longman. 2003.

ข้อมูลออนไลน์

เอกสารเผยแพร่[online]. **อาย สงครามนางงาม ปลอ่ยโฮ! โดนโกงร่วม 10 ล. หวังเก็บเงิน ทั้งชีวิตเตรียมรักษาแม่!!**. เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.nakom.me/2015/08/10_9.html#

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวเปรมฤดี เสงี่ยม
ที่อยู่	361/69 หมู่ 5 ตำบลบางรัก อำเภอมือง จังหวัดตรัง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2551	สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2553	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2552-2553	ตำแหน่งครู โรงเรียนยอเซฟอุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม